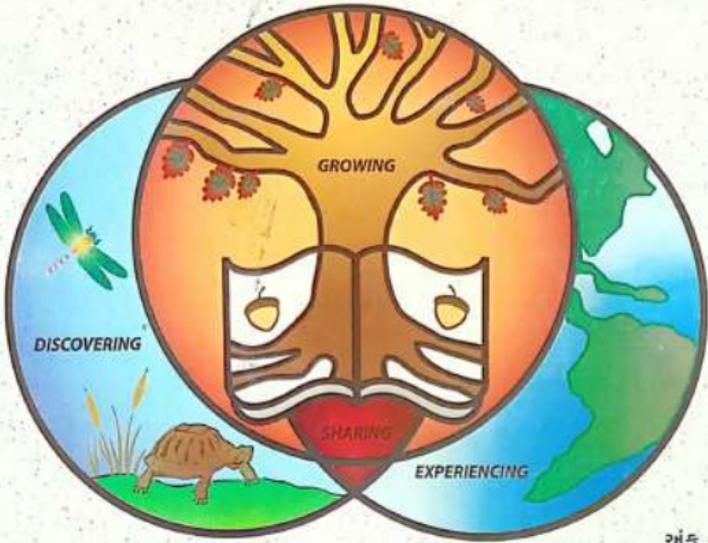

વિરક્ષર્ષ

જલે રક્ષતુ બારાહઃ સ્થલે રક્ષતુ વામનઃ ।
અટવ્યાં નારસિંહચ્ચ સર્વતઃ પાતુ કેશવઃ ॥

અંક - ૨૦

વર્ષ : ૨૦૧૦-૨૦૧૧

ધી અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ સંચાલિત
વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન.

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ

સ્થાપના : શિક્ષક દિન - ૧૯૯૧

તા. અંકલેશ્વર, જી. ભરૂચ. ફોન નં. (૦૨૬૪૬) ૨૭૬૧૭૬

નેક એકેડિટેડ - B Grade (2.28)

અધ્યાપન પદ્ધતિના જૂથો

“સંગોળુ અને વિન્ટી” જૂથ
માર્ગદર્શક : ડૉ. પી.આર.ભાટ્ટર

“ગુપ્તચત્રી અને સામાજિક વિજ્ઞાન” જૂથ
માર્ગદર્શક : ડૉ. વે.એ.વણક

“ગણિત અને વિજ્ઞાન” જૂથ
માર્ગદર્શક : પ્રો. પી.બી.ટંડેણ

“અર્થશાસ્ત્ર અને નાણામય મૂળતત્ત્વો” જૂથ
માર્ગદર્શક : ડૉ. આર્.કે.અનસારી

॥ योग : कर्मसु कोशतम् ॥
(કર્મમાં કુશળતા પ્રાપ્ત કરવી એટલે યોગ)

અંક
૨૦

ઉત્કર્ષ

વર્ષ
૨૦૧૦-૧૧

સંપાદકો

પ્રિ. ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ

પ્રા. ડૉ. જયંત એ. શાહ (અધ્યક્ષ : મેગેઝીન સમિતિ)

દિવ્યા જે. સાયણિયા (મંત્રી : મેગેઝીન સમિતિ)

સીમા વાય. કારભારી (સભ્ય : મેગેઝીન સમિતિ)

નિશા કે. જોષી (સભ્ય : મેગેઝીન સમિતિ)

દી અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ સંચાલિત
(વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન)

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ

તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ. ફોન : (૦૨૬૪૬) ૨૭૬૧૭૬

E-mail : kharode17@gmail.com

Web Site : <https://sites.google.com/site/kharodeducation>

A large, empty rectangular box with a black border, occupying most of the page. It is intended for the student to write their answer to the question.

ઉત્કર્ષ

અનુક્રમણિકા

ઉત્કર્ષ

ક્રમ નંબર		લેખક	પાન નંબર
૧	સંપાદકીય		૫
૨	આચાર્યશ્રીની કલમે	પ્રિ. ડૉ. પી. જે. રાજ	૬
૩	અમારું ટ્રસ્ટી મંડળ		૭
૪	કોલેજ પરિવાર		૮
૫	પ્રશિક્ષણાર્થી પ્રતિનિધિ મંડળ - ૨૦૧૦-૧૧		૯
૬	પર્યાવરણ સંરક્ષણ અને સંવર્ધનમાં આપણી ભૂમિકા	પ્રિ. ડૉ. પી. જે. રાજ	૧૦
૭	The Role of Teacher Education for Sustainable Development	પ્રા. ડૉ. પી. આર. માસ્ટર	૧૬
૮	સજીવ ખેતીથી સોનું કલ્યાણ	પ્રા. ડૉ. જે. એ. શાહ	૨૦
૯	પર્યાવરણ સંરક્ષણમાં ગૃહિણીની ભૂમિકા	પ્રા. પી. બી. ટંડેલ	૨૪
૧૦	પર્યાવરણ શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા	પ્રા. ડૉ. ઈન્દોખાબ અન્સારી	૨૯
૧૧	પર્યાવરણ અને વૃક્ષો	શ્રીમતી કવિતા રાઠવા	૩૧
૧૨	શિક્ષણ દ્વારા પર્યાવરણીય જાગૃતિ.	ઋત્વા પટેલ	૩૪
૧૩	જૈવિક વૈવિધ્ય	કુલદીપ ઝાલા	૩૬
૧૪	ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ	હિરલ પટેલ	૩૯
૧૫	પર્યાવરણ - અર્થ, સ્વરૂપ અને પ્રકાર	પદમા રાજ	૪૨
૧૬	પર્યાવરણ પ્રદુષણ	પ્રજેશ પટેલ	૪૫
૧૭	આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાન : શિક્ષણ અને ૨૧મી સદીના પડકારો	ડૉ. નરેન્દ્રસિંહ ગોહિલ	૪૬
૧૮	૨૦૧૦-૧૧ના શૈક્ષિક વર્ષની ગતિવિધિઓ		૫૪
૧૮	શૈક્ષિક સહયોગ		૬૫
૧૯	ઋણ સ્વીકાર		૭૧
૨૦	પ્રશિક્ષણાર્થી સંપર્ક સૂત્ર		૭૬
૨૧	શુભેચ્છકોની યાદી		૮૫

સંપાદકીય

આપ સૌને વાર્ષિક અંક 'ઉત્કર્ષ'ના પાઠ્યપથી પળતા આનંદ અને ગૌરવની લાગણી અનુભવીએ છીએ. ભરૂચ જિલ્લામાં શિક્ષણ પ્રશિક્ષણ એને શિક્ષક તાલીમનું ઉપદા કાર્ય શરૂ કર્યાને ૨૦ વર્ષ પૂર્ણ થયા છે. સંસ્થાના તાલીમાર્થીઓના પરિણામની રીતે, જીવનલક્ષી તાલીમની રીતે, આત્મીય વ્યવહારની રીતે, સામાજિક આંતરવ્યવહારની રીતે, સંસ્થાએ સમાજમાં પોતાનું આગવું સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે. આ કૉલેજ શરૂ થઈ ત્યારે જે હેતુઓ નક્કી કર્યા હતા, તે સારી રીતે પાર પાડી રહ્યા છીએ તેનું અમને ગૌરવ છે. સંસ્થાના વિકાસમાં સમાજમાંથી દાન, જાહેરાત અને સુલેચ્છા પાઠવનારનો સહયોગ અમને સતત મળતો રહ્યો છે. સંસ્થાના ટ્રસ્ટી મંડળના સભ્યો, કૉલેજ પરિવારના સભ્યો તેમજ દર વર્ષના તાલીમાર્થીઓ ખૂબ જ રસપૂર્વક સંસ્થાના વિવિધ કાર્યક્રમોને સફળ બનાવી સંસ્થાને ગૌરવ અપાવતા રહ્યા છે.

તા. ૨૨-૯-૨૦૦૯ના એક સમાચાર મુજબ ન્યુયોર્કની "ક્લાઈટમેટ ચેઈન્જ શિખર પરિષદ" માં વિશ્વના ૧૦૦ નેતાઓની સામે ભારતના ઉત્તર પ્રદેશની ધોરણ - ૯ માં ભણતી ૧૩ વર્ષની છોકરી યુગરત્ના શ્રી વાસ્તવે વ્યાખ્યા કર્યું હતું. વિશ્વના ત્રણ અબજ બાલકો વતી તેણે અમેરીકાના પ્રમુખ ઓબામાને કહ્યું હતું કે તમારી નીતીઓથી અમારા ભવિષ્યનું નખ્ખોદ વળી જશે. આવી લીલીછમ ધરતીને આપણે બગાડી નાંખી છે. હવેની પેઢીને આપણે શું વેરાન ધરતી આપવા માંગીએ છીએ? યુગરત્નાની પર્યાવરણની સમજે વિશ્વના ૧૦૦ નેતાઓને પ્રભાવિત કર્યાં. આજે સૌને પીવાના શુદ્ધ પાણીની સમસ્યા સતાવે છે. મહંમદ તખલબના શાસન દરમિયાન દિલ્હીને બદલે દોહતાબાદને રાજધાની બનાવી ત્યારે શુદ્ધ પાણી મેળવવા ઊંટ, ઘોડા અને હાથી પર ગંગાજળ લઈ જવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. આજે ગંગા તેરા પાની અમૃતની વાત રહી નથી. ગંગાની આસપાસના કારખાનાઓમાંથી ગેરકાયદેસર રીતે કેકટરીઓનું ગંદું પાણી ગંગામાં કલવાતું રહે છે. ગંગાની જેમ દેશની અનેક નદીઓ પ્રદૂષિત બની છે. દેશમાં આરોધક થયેલા ઔદ્યોગિક વિકાસ પહેલા આવી વિકરાળ પરિસ્થિતિ ક્યાં હતી? ઔદ્યોગિક વિકાસની સાથો સાથ શહેરીકરણ વધતું રહ્યું છે. વસ્તી વધતી રહે છે. પ્રદૂષણ નિવારવા સમયે સમયે કાયદાઓ બનતા રહ્યા છે. અનેક અધિકારીઓ, સ્વાયત્ત સંસ્થાઓ પ્રદૂષણ નિવારવા પ્રયત્નશીલ છે. તેને માટે મોટો ખર્ચ કરવામાં આવે છે. કારખાનાઓને બંધ કરવા સુધીના પગલાં લેવામાં આવ્યા છે, પરંતુ સાચા અર્થમાં પ્રદૂષણ નિવારવામાં આપણે નિષ્ફળ રહ્યા છે. તેના કારણે પ્રજાના આરોગ્યનો પ્રશ્ન વિકટ બનતો જાય છે. આ જ રીતે સતત પ્રદૂષણ વધતું રહેશે તો આ પૃથ્વી પર જીવન અસકય બની જશે. સરકાર, પ્રજા, સેવાભાવી સંસ્થાઓ તેમજ શિક્ષણ એત્રે પર્યાવરણની શુદ્ધતા માટે પ્રયત્નો ધાય છે તે પૂરતા નથી.

૧૯૯૨ ની સાલમાં મેક્સિકો શહેરને પૃથ્વી પરનું સૌથી વધુ પ્રદૂષિત શહેર હોવાનું યુનાઈટેડ નેશન્સે જાહેર કર્યું હતું. પ્રદૂષણને કારણે દર વર્ષે ૧૦૦૦ માણસોનું મૃત્યુ અને ૩૫૦૦૦ માણસોને દવાખાને સારવાર લેવી પડતી હતી. શહેર પણ જાણે ઝેરી વાયુનો ધાબળો ઓઢાડયો હોય તેવી ગૂંગળામણ ભરી સ્થિતિ હતી. આ માટે તેમણે સખત કાયદેસર પગલાં લઈ જૂની ગાડીઓ દૂર કરી, ગેસોલીનમાંથી સીસું દૂર કર્યું, કેકટરીઓ અને રિફાઈનરીઓને યોગ્ય સ્થળે ખસેડી અને તેમને પર્યાવરણનો ૭૦ ટકા જેટલો સુધારો જોવા મળ્યો. પરિવર્તન ધીમે ધીમે આવ્યું પરંતુ હવાના પ્રદૂષણને નિવારવામાં તેઓ સફળ થયા. આજે અમદાવાદ શહેરના પર્યાવરણમાં સી. એન. જી. નો વપરાશ વધ્યા પછી ખરેખર લાભ થયો છે. માત્ર બસમાં પસાર થતા સાંજના સમયે આંખો બળવા માંડતી હતી. સમસ્યા ઉકેલવાં જો દિમાગ સાથે દિલને પણ જોડવામાં આવે તો કોઈ પ્રશ્ન એવો નથી જેનો ઉકેલ ન મળે. સમાજમાં પર્યાવરણને શુદ્ધ રાખવા અંગે જાગૃતિ આવે તે અત્યંત જરૂરી છે. તેના ઉકેલ માટે પર્યાવરણ શિક્ષણ જરૂરી છે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખી આ વર્ષના અંકનો મુખ્ય વિષય પર્યાવરણ શિક્ષણ રાખવામાં આવ્યો છે. પર્યાવરણના પ્રદૂષણને નિવારવા અંગે સમાજ અને શિક્ષણ આલમમાં થોડી પણ જાગૃતિ લાવવામાં આ અંક ઉપયોગી બનસે તો અમારો પ્રયત્ન સાર્યક ગણાશે.

આચાર્યની કલમે

શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ નું વર્ષ એટલે કોલેજનું દ્વિદશાબ્દિ વર્ષ અર્થાત ૨૦મું વર્ષ. યોગાનુયોગ ગુજરાત રાજ્યનું પણ સુવર્ણજયંતી વર્ષ. આ વર્ષ કોલેજ માટે ઘણી બધી દષ્ટિએ યશસ્વી રહ્યું. જૂનની ૧૪મી તારીખ કોલેજના શૈક્ષણિક વર્ષનો શુભારંભ થયો. જૂન - જુલાઈ શિક્ષક ઘડતરની પ્રારંભિક અને પાયાની થીયરીની ચર્ચા ઉપરાંત સૂક્ષ્મ અધ્યાપનના ચાર મહત્વના કોશલ્યોની સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા, નિર્દેશન પાઠો - ઉપરાંત પ્રશિક્ષણાર્થીઓએ વર્ગ શિક્ષણ કાર્ય માટે આત્મ વિશ્વાસ પેદા થાય તે માટે માર્કોટોરીયિંગ પણ કર્યું. ઓગષ્ટ - ૨૦૧૦ થી છુટા પાઠો, સતત શિક્ષણના પાઠો દ્વારા પ્રશિક્ષણાર્થીઓએ વર્ગ શિક્ષણની સંપૂર્ણ તાલીમ મેળવવા પ્રયત્નો કર્યા.

પ્રશિક્ષણ એટલે વિવિધ અનુભવોની હારમાળા. પ્રશિક્ષણાર્થીઓને વિવિધ અનુભવો આપવા પ્રાધ્યાપકોએ વિદ્યાર્થી સંઘના સહકારથી ગીત ગુંજન, દેશભક્તિ ગીત સ્પર્ધા, આરતી શણગાર સ્પર્ધા, માટલી શણગાર સ્પર્ધા, સ્પોર્ટની વિવિધ સ્પર્ધા, વક્તૃત્વ સ્પર્ધા, દિવાળી કાર્ડ રચના સ્પર્ધા, જન્માષ્ટમી, ગુરુપૂર્ણિમાં, નવરાત્રી, કોલેજ સ્થાપના દિન, શિક્ષક દિન, વગેરે વિશિષ્ટ ઉત્સવોની ઉજવણી દ્વારા ભાવિ શિક્ષકોમાં જરૂરી ગુણો કેળવવા પ્રયત્નો આદર્યા. સ્વર્ણિમ ગુજરાત વર્ષના વિવિધ કાર્યક્રમમાં વિવિધ કોલેજ દ્વારા આયોજીત સ્પર્ધાઓમાં કોલેજના ૭૫ ટકા વિદ્યાર્થીઓએ ઉત્સાહભરે ભાગ લીધો, જેમાં ખેલકૂદ, કાવ્યલેખન, પાદપૂર્ણિ, વક્તૃત્વ, નિબંધ લેખન, બેસ્ટ લેશન સ્પર્ધા, વૃક્ષારોપણ, હોસ્પિટલની મુલાકાત, કવીઝ સ્પર્ધા, સ્લોકગાન, પુસ્તક પરિચય સ્પર્ધા, નવલિકા લેખન, કાવ્યપઠન, વગેરે સ્પર્ધાઓમાં ભાગ લઈ કેટલીક સ્પર્ધાઓમાં વિજેતા પણ થયા. આ વર્ષે પણ વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિ. સંલગ્ન એજ્યુકેશન કોલેજોની આંતર બી. એડ વોલીબોલ ટુર્નામેન્ટ સફળતાથી યોજવા યશસ્વી થયા. ૧૩ જેટલી કોલેજોએ ભાગ લઈ અમારા ઉત્સાહને વધાર્યો બારડોલીની કોલેજ ચેમ્પીયન બની નવસારીની કોલેજ રનર્સ અપ રહી... બંને કોલેજોને અભિનંદન.

કોલેજનો સુવર્ણ દિન એટલે સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમનો દિવસ. જેને અમે આનંદ પર્વનું ઉપનામ આપ્યું છે. પ્રશિક્ષણાર્થીઓએ તા. ૧૦-૦૧-૧૧ ના રોજ આનંદ પર્વ રંગે રંગે ઉજવ્યું. મુખ્ય મહેમાનો હતા શ્રી દિપકભાઈ આફ્રિકાવાળા (સુરત) અને શ્રી સંજયભાઈ દેસાઈ (નવસારી) બંને મહાનુભાવો વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિ. સુરતના માનનીય સિન્ડિકેટ સભ્યો છે. તેમણે કોલેજની પ્રવૃત્તિઓ જાણી, નિહાળી ટ્રસ્ટ અને સ્ટાફના પ્રયત્નોને ધિરદાવ્યા. આનંદ પર્વમાં પ્રશિક્ષણાર્થીઓએ પ્રાર્થના નૃત્ય, લોકનૃત્ય, મરાઠીનૃત્ય, આદિવાસી નૃત્ય, પુરૂષ બચાવો અભિયાન (પ્રદર્શન) સામાજિક નાટક, જેવી વિવિધ સભર કૃતિઓ રજૂ કરી પ્રેક્ષકોનો ઉમદા પ્રતિભાવ મેળવ્યો. ટ્રસ્ટના હોદ્દાદારશ્રીઓ, ટ્રસ્ટીશ્રીઓએ ઉપસ્થિત રહી પ્રશિક્ષણાર્થીઓના પ્રયત્નોને વધાવ્યા. કોલેજના પ્રશિક્ષણાર્થીઓને મુબેચ્છાઓ અને આશીર્વાદ આપવાનો કાર્યક્રમ શ્રી પરમાનંદભાઈ ગાંધી જેમણે યુવાનોમાં કાંઈ કર્યું છે તેવા વિદ્વાન વડીલની નિશ્ચામાં યોજાયો.

કોલેજમાં ગુજરાત ભરમાંથી શિક્ષકોને સર્વિસ સાથે બી.એડની ડીગ્રી અપાવનારુ ઈન્નો બી.એડ સેન્ટર પણ ૨૦૧૦માં યશસ્વી રહ્યું. પ્રોફ્રામ ઈન્ચાર્જ ડો. પ્રવિણભાઈ આર. માસ્ટરના નેતૃત્વ હેઠળ, સ્ટાફના સહકાર અને ટ્રસ્ટના માર્ગદર્શન અને ખરોડ ગામજનોના ઉખાભર્યા સહકાર વડે ઈન્નો બી.એડ સેન્ટર તાલીમ કાર્યક્રમમાં સફળ અને યશસ્વી રહે છે.

૨૦૧૦-૧૧ ના વર્ષમાં ઋત્વા પટેલ, દિવ્યા સાયણિયા, કુલદિપ ઝાલા, બકુલા મેસુરિયા, કિર્તી ટેંગલ, હેમાશી સોલંકી, કાલ્પની સેવક, કૃપા ભક્, જેનિશ ગોહેલ, અનિલ ગોહેલ જેવા પ્રશિક્ષણાર્થીઓનો રચનાત્મક અને હકારાત્મક અભિગમ અભિનંદનીય રહ્યો. કોલેજ તેના અનુભવી અને નિષ્ઠાવાન, સમર્પિત શૈક્ષણિક સ્ટાફ અને વહિવટી સ્ટાફથી ગૌરવ અનુભવે છે. અમારી ટીમમાં અનુભવી યુવાન ડો. ઈન્તેખાબ કે અન્સારીના જોડાવવાથી (૩૧/૭/૧૦ થી) કોલેજ વધુ શ્રીમંત બની છે. કોલેજનો સર્વતોમુખી વિકાસ, તેના અધ્યાપકોના, વહિવટી સ્ટાફના તથા પ્રશિક્ષણાર્થીઓના વિકાસ પર નિર્ભર છે. આ બાબતે ભવિષ્યમાં ઉત્કૃષ્ટતાને ધ્યાનમાં લઈ યોજાના કાર્યક્રમમાં આપના ઉખાભર્યા સહકારની અપેક્ષા રાખું છું. ભૂતકાળમાં કોલેજને આપ સૌ તરફથી મળેલ પ્રેમ, સહકાર અને હૂંફનો કૃતજ્ઞતા પૂર્વક સ્વીકાર કરું છું અને ભવિષ્યમાં પણ કોલેજ સાથે મૈત્રીભર્યા પ્રેમની અપેક્ષા રાખી વિરમું છું.

ધી અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, ખરોડ સંચાલિત

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ.

તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

❖ અમારું ટ્રસ્ટી મંડળ ❖

પ્રમુખશ્રી

શ્રી આરીફભાઈ વજુફદાર
રત્નુલખાગ, જૂની દીવી, અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

મંત્રીશ્રી

શ્રી મહંમદભાઈ એ. ભેયાત
મુ. પો. ખરોડ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી અહમદભાઈ એમ. ઉનિયા
પિરામણ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

ટ્રસ્ટીશ્રી

શ્રી સઈદભાઈ ખરોડીયા
ખરોડ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

❖ સભ્યશ્રીઓ ❖

શ્રી શાદિકભાઈ ભેયાત

સંજાલી, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી મહમદભાઈ જાંગડા

ખરોડ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી એયુબભાઈ ભેયાત

ખરોડ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી અબ્દુલભાઈ જોગીયાત

ખરોડ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી હનિફભાઈ જોગીયાત

ખરોડ, તા. અંકલેશ્વર, જિ. ભરૂચ.

ધી અંકલેશર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, ખરોડ સંચાલિત

કૉલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ.

તા. અંકલેશર, જિ. ભરૂચ.

❖ અમારો કૉલેજ પરિવાર ❖

❖ શૈક્ષણિક કર્મચારીગણ ❖

ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ - પ્રાચાર્યશ્રી

૧, ગુરૂપા સોસાયટી, મુ. પો. શુક્લતીર્થ, તા. જિ. ભરૂચ - ૩૯૨ ૦૩૦

ડૉ. પ્રવીણચંદ્ર આર. માસ્ટર - પ્રાધ્યાપક બી/૯૬, આશુતોષ-૨, લીંક રોડ, ભરૂચ.

ડૉ. જયંતભાઈ એ. શાહ - પ્રાધ્યાપક એ/૯, જ્યોતિનગર-૧, ઝાડેશર રોડ, ભરૂચ.

શ્રીમતી પાર્વલબહેન બી. ટંકેલ - અધ્યાપક સહાય મુ. પો. ભદેલી, તા. જિ. વલસાડ.

ડૉ. ઈન્દ્રજાનકાલાલ કે. અનસારી - અધ્યાપક સહાય મુસ્લીમ વેલ્ફેર સોસાયટી, સ્ટેશન રોડ, સ્ટેશન મસ્જીદની બાજુમાં, નવસારી.

❖ વહીવટી કર્મચારીગણ ❖

શ્રીમતી કવિતાબહેન એ. રાઠવા - ગ્રંથપાલ એ/૧૪, ગજાનનપાર્ક, પાંચસો ક્વાટર્સની બાજુમાં, નવી કોલોની, જી.આઈ.ડી.સી, અંકલેશર-૨

શ્રી જયંતભાઈ એસ. પટેલ - સિ. ક્લાર્ક બી/૪, મૈત્રીનગર સોસાયટી, ભોલાવ, ભરૂચ.

શ્રી ઈસ્માઈલ એમ. જોગીયાત - જૂ. ક્લાર્ક મુ. પો. ખરોડ, તા. અંકલેશર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી અશ્વિન એમ. વસાવા - જૂ. ક્લાર્ક મુ. પો. રજલવાડા, તા. ઝવરિયા, જિ. ભરૂચ.

❖ સેવકગણ ❖

શ્રી ફારૂક યુસુફ બીજાભાઈ - સેવક મુ. પો. પીરામણ, તા. અંકલેશર, જિ. ભરૂચ.

શ્રી ચંદ્રવદન કે. ગુર્જર - સર્કાઈ કામદાર જૂની મામલતદાર કોર્ટ પાછળ, અંકલેશર-૧

શ્રી મિનેષકુમાર એચ. જાદવ - વોચમેન ૩૫/૬, નવી વસાહત, લાહોરી ગોડાઉન પાછળ, ભરૂચ.

પ્રશિક્ષણાર્થી પ્રતિનિધિ મંડળ : ૨૦૧૦-૨૦૧૧

પ્રમુખ : ડૉ. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ (આચાર્ય)

સામાન્ય મંત્રી : કુ. ગ્રહવા એમ. પટેલ

ભૃગેજીન સમિતિ

અધ્યક્ષ : ડૉ. જે. એ. શાહ
મંત્રી : દિવ્યા જે. સાયણિયા
સભ્યો : ૧. સીમાબહેન વા.પ. કારભારી
૨. નિશાબહેન કે. જોષી

સાંસ્કૃતિક સમિતિ

અધ્યક્ષ : પ્રા. પી. બી. ટંડેલ
મંત્રી : ફાલ્ગુની આર. સેવક
સભ્યો : ૧. દિવ્યા જે. સાયણિયા
૨. સન્નિદિઓલ એસ. દોશી.

રમત ગમત સમિતિ

અધ્યક્ષ : ડૉ. પી. આર. માસ્ટર
મંત્રી : સન્નિદિઓલ એસ. દોશી
સભ્યો : ૧. કુલદિપસિંહ એન. જાલા
૨. નિશાબહેન કે. જોષી

સાહિત્ય સમિતિ

અધ્યક્ષ : ડૉ. જે. એ. શાહ
મંત્રી : નિશાબહેન કે. જોષી
સભ્યો : ૧. ભારતીબહેન એન.કનસાડવાલા
૨. ફાલ્ગુની આર. સેવક

સા. સેવા અને પ્લાનિંગ ફોરમ સમિતિ

અધ્યક્ષ : શ્રીમતિ કે. એ. રાઠવા
મંત્રી : દર્શનાબહેન બી. કનસાડવાલા
સભ્યો : ૧. જીગીશાબહેન એસ. પંચોલી
૨. કુલદિપસિંહ એન. જાલા

નાણાં સમિતિ

અધ્યક્ષ : પ્રા. ડૉ. આઈ. કે. અનસારી
મંત્રી : કુલદિપસિંહ એન. જાલા
સભ્યો : ૧. દર્શનાબહેન કનસાડવાલા
૨. સીમાબહેન વા.પ. કારભારી

પ્રવાસ સમિતિ

અધ્યક્ષ : ડૉ. પી. આર. માસ્ટર
મંત્રી : સીમાબહેન વા.પ. કારભારી
સભ્યો : ૧. કુલદિપસિંહ એન. જાલા
૨. દર્શનાબહેન બી.કનસાડવાલા

ગ્રંથાલય સમિતિ

અધ્યક્ષ : શ્રીમતિ. કે. એ. રાઠવા
મંત્રી : ભારતીબહેન એન. પટેલ
સભ્યો : ૧. કૃપાબહેન જે. ભટ્ટ
૨. પૂર્વીબેન ડી. પટેલ

હોસ્ટેલ સમિતિ

અધ્યક્ષ : પ્રા. પી. બી. ટંડેલ
મંત્રી : જેનિશભાઈ આર. ગોહેલ
સભ્યો : ૧. કીર્તીબહેન વી. ટંડેલ
૨. સરસ્વતીબહેન એ. પરમાર

ઉત્સવ સમિતિ

અધ્યક્ષ : પ્રા. ડૉ. આઈ. કે. અનસારી
મંત્રી : પ્રભુરાભાઈ જેડ. પટેલ
સભ્યો : ૧. હેમાલીબહેન પી. સોલંકી
૨. મનિષાબહેન આઈ. રાઠોડ

- સજીવોની આસપાસ ફેલાયેલું વિશાળ આવરણ એટલે પર્યાવરણ....
- સજીવોનું ઘર એટલે પર્યાવરણ....

પર્વાવરણ પ્રદૂષણ બે રીતે ઘાય છે....

(૧) કુદરતી પ્રદૂષણ

(૨) માનવસર્જિત પ્રદૂષણ

કુદરતી પ્રદૂષણ ઓછું જોખમ કારક હોય છે. વળી, કુદરતી પ્રદૂષણ ક્યાં તો સ્થાનિક કે રાષ્ટ્રીય સમસ્યા હોય છે. માનવસર્જિત પ્રદૂષણ વધુ નુકસાનકારક હોય છે. અને તેની અસરો તાત્કાલિક જોવા મળે છે. વળી માનવસર્જિત પ્રદૂષણ એ વૈશ્વિક સમસ્યા બન્યું છે.

કુદરતી પ્રદૂષણ :

પર્વતોમાંથી લાવારસ નીકળવો, ધૂળની ડમરી ઉડવી વગેરે.....

માનવસર્જિત પ્રદૂષણ :

અણુબૉમ્બની હુમલા, ખનીજતેલ દરિયામાં વહેવડાવવું, અણુધડાકા કરવા, જમીનમાં ખાતરો તથા જેતુનાશક દવાઓનો ભેંજામ છંટકાવ, વાતાવરણમાં જેરી વાયુઓના પ્રમાણમાં વધારો, પાણીનો બિનજરૂરી ભેંજામ ઉપયોગ, ઔદ્યોગિક કચરો નદી-દરિયામાં વહેવડાવવો, વધુ પડતો અવાજ (ધોધાંટ), દારૂમાનાનો અમર્ષાદિત ઉપયોગ, વાહનોના હોર્નનો અવાજ - (માનવસર્જિત પ્રદૂષણની લાંબી યાદી છે)

પર્યાવરણની સમતુલા બગાડવાનાં કારણોને સમજાએ

પર્વાવરણની સમતુલા બગાડવાનાં કારણો

પર્યાવરણનું સમતોલન બગાડી ગયું છે પર્યાવરણ તરફની ભેંકાળજાએ જ પર્યાવરણની સમતુલા ખોરવી છે અર્થાત્ પ્રદૂષણની સમસ્યા સર્જી છે.

(૧) કુદરતી સાધનોનો ભેંજામ ઉપયોગ :-

કોઈપણ દેશના વિકાસમાં તેના કુદરતી સંસાધનોનો પ્રાથમિક ફાળો રહે છે. અર્થાત કુદરતી સંસાધન જ કોઈ પણ દેશના આર્થિક જીવનનું સ્વરૂપ નિર્ધારિત કરે છે. દા.ત. ઈંગ્લેન્ડને મળેલ દરિયા કિનારો, કોલસો અને લોખંડની ખાણો તથા સમશીતોષ્ણ આબોહવાને કારણે તે ઔદ્યોગિક દેશ છે. પરંતુ વિજ્ઞાનની પ્રગતિને લીધે માનવી એવું માનવા માંડ્યો છે કે કુદરત પર કાબૂ મેળવી શકે છે.... વળી મૂડીવાદી વ્યવસ્થા અને બ્લોગવાદે આગમાં ધી હોમું છે. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીનો અધિવેકી ઉપયોગથી માણસ આજે કુદરતી સંસાધનોનો ભેંજામ ઉપયોગ કરી રહ્યો છે. વળી, ઊર્જાની માંગમાં વધારો થવાથી પણ કુદરતી સંસાધનોના ભંડારો ખૂટવા લાગ્યા છે.

(૨) વસ્તીમાં અત્યંત વધારો :-

વસ્તી અનિયંત્રિત રીતે વધતા જીવન જરૂરયાતની વસ્તુઓ (પ્રાથમિક-સુખ-સગવડ અને મોજશોખ)ની માંગમાં વધારો થતાં નફા પ્રેમી ઉદ્યોગપતિઓ પર્યાવરણની સમતુલાને ધ્યાનમાં લીધા સિવાય જમીન, વાયુ, પાણીનો ભેંજામ ઉપયોગ કરે છે. તેથી જમીન પ્રદૂષિત થવા લાગી છે. વાયુ પ્રદૂષિત બન્યો છે અને પાણીનો અખૂટ ભંડાર ખૂટવા લાગ્યો છે. વસ્તીમાં અત્યંત વૃદ્ધિને લીધે વાનસ્પતિક જીવન સૃષ્ટિ અને વન પર્યાવરણ સમતોલન ખોરવાઈ રહ્યું છે. વળી જેવ વિધિવિધતામાં પણ ઘટાડો થઈ રહ્યો છે. વધતી જતી વસ્તી, વિકાસશીલ દેશોમાં પર્યાવરણ પર એક બોજ છે.

(૩) ઉપભોગની તરાઈ :-

વપતી જતી વસ્તી દરેક દેશોમાં પર્યાવરણ પર એક બોજ ભની રહી છે. વળી પનિકોની અને ઉચ્ચ માત્રમ વર્ગની વધતા જતા ઉપભોગની તરાઈ પણ વસ્તી અને પર્યાવરણની સમતુલાને ખોરવી રહી છે. પનિકો જ વધુ કુદરતી સંસાધનોનો ઉપયોગ કરે છે અને વેડકે છે. અને તેને લીધે ઔદ્યોગિક કચરાના ગંજ ખડકાય છે.. જે જમીન, વાયુ અને પાણીને વધુ દુષિત કરે છે. અને માનવીના જીવનને તે વધુ અસરો પહોંચાડે છે.

વિકસિત દેશોમાં ઊંચી આકલવાળા ૨૦% પનિકો કુલ ઉપભોગમાંથી ૮૬% ભાગ પડાવી જાય છે. અને ગરીબ વસ્તીના વિસ્તારવાળા ૨૦% ભાગે માત્ર ૧.૩% જેટલાજ ઉપભોગના સાધનો રહે છે. ઔદ્યોગિક દેશમાં જન્મેલું બાળક તેના જીવનકાળ દરમિયાન વિકાસશીલ દેશોના ૩૦% થી ૪૦% ભાગકો પોતાના જીવન કાળમાં કરી શકે તેનાથી વધુ ઉપભોગ કરી પર્યાવરણ ભંગાડે છે.

(૪) ઉદ્યોગોના પ્રમાણમાં વૃદ્ધિ :-

દરેક દેશોમાં માનવ જરૂરિયાતો સંતોષતા અને માનવ જરૂરિયાતો ભેદાપપણે વધારનારા ઉદ્યોગો વધતા જાય છે. દરેક ઉદ્યોગ પર્યાવરણની સમતુલાને વધતે ઓછે અંશે અસર તો કરે જ છે પણ સૌથી વધુ પ્રદૂષણ કરતા ઉદ્યોગોમાં એલ્યુમિનિયમ, કોસ્ટિક સોડા, તાંબુ, ડિસ્ટલરી, રંગ, ખાતર, લોખંડ, પોલાદ, ચામડું, જેતુનાશક દવા, પેટ્રોકેમિકલ્સ, દવા અને રિકાઇનરી જેવા ઉદ્યોગો ના પ્રમાણમાં અસંખ્ય વધારો થયો છે. વળી ભારતમાં ઉદારી કરણ, ખાનગીકરણ અને વેચિકરણને લીધે શરૂ થયેલા રાસાયણિક ઉદ્યોગોએ ભયંકર પ્રદૂષણ ફેલાવવાનું શરૂ કર્યું છે. તેના પરિણામો ભારત ભોગવી રહ્યું છે અને હજી ભયંકર પરિણામો ભોગવવા પડશે.

(૫) જંગલોનો નાશ :-

પોતાના વર્તમાન અને ટૂંકાગાળાના લાભો માટે માનવીએ મહામૂલ્યા અને પર્યાવરણની સમતુલા જાળવવામાં પ્રમુખ (અગ્રેસર) એવા જંગલોનો નાશ કરી માણસે પોતાના પગ પર કૂદાડો માર્યો છે.

જંગલ જીવન વર્તુળના કેન્દ્રમાં છે. પર્યાવરણ અને જંગલો વચ્ચે સીધો સંબંધ છે. વન પર્યાવરણ અને જીવન સંબંધ અનુકૂળ છે, એટલા માટે પર્યાવરણીય તંત્ર (ઈકોલોજીકલ સિસ્ટમ) માં ઝાડ-પાનને ઉત્પાદક શ્રેણીમાં મૂકવામાં આવ્યા છે. ઝાડ, જમીનનો ભેજ, ભીનો પવન, છાયો, ફૂલ, ફળ અને ધોવાણ સાથે રક્ષણ આપે છે... વધુમાં હવામાનો કાર્બનડાયોક્સાઈડ ગ્રહણ કરી લઈ માનવજાત પર ભદ્રુ મોટો ઉપકાર કરે છે.

(૬) સમૃદ્ધ દેશોની જરૂરિયાતો અને તીવ્ર લાલસા :-

સમૃદ્ધ દેશોની જરૂરિયાતો અને તીવ્ર લાલસાની સીધી અસર ગરીબ દેશો પર પડે છે. વિકસિત દેશોમાં પરુ આહાર અને માછલીના તેલની માંગ વધતાં માછીમારની કામગીરી વધી પડે છે. તેથી દરિયાઈ જીવસૃષ્ટિ સામે ખતરો ઉભો થયો છે. બીજી તરફ વિકાસશીલ દેશોના લગભગ એક અબજ લોકોનો પ્રોટીનનો મુખ્ય સ્ત્રોત જોખમમાં આવી પડયો છે. દુનિયામાં હવામાં ભળતાં નકામા વાયુમાથી ૫૦% વાયુ સમૃદ્ધ દેશો છોડે છે. પરિણામે વાતાવરણમાં ફેરફાર થતાં પર્યાવરણીય અસર પડે છે. વધુને વધુ પ્રતિકૂળ હવામાન, વાતાવરણીય ફેરફાર, અતિ ઠંડી, અતિ ગરમી, અતિ વરસાદ વગેરે ભાલતોનો ગરીબ દેશોએ સામનો કરવો પડે છે.

(૭) અધકચરી વળ નીતિ :-

રાશ્ત્રોમાં કહેવાયુ છે કે - "એક ઝાડ દશ પુત્રો સમાન છે". કેન્ચ કહેવત જણાવે છે કે "વન સમૃદ્ધિને પોષે છે જ્યારે રણ સમૃદ્ધિનો નાશ કરે છે". જંગલ માત્ર ઝાડનો સમૂહ નથી પણ એવી પર્યાવરણીય પ્રણાલી છે કે ઝાડ પારસ્પરિક આંતર પ્રક્રિયા કરે છે અને પર્યાવરણીય ઊર્જાચક્રનો વિકાસ કરે છે. જે અંતર્ગત બીજા બે પ્રક્રિયાઓ (જળચક્ર અને પદાર્થચક્ર) સામેલ છે. આ પ્રક્રિયાઓ પર્યાવરણીય પ્રણાલી સાથે સમતોલન જાળવી રાખે છે. ઝાડ ભેદાપ રીતે કાપવાથી વન પર્યાવરણમાં અસમતોલન ઊભુ થતાં પૂર આવે છે અથવા દુષ્કાળ પડે છે.

જંગલોમાં વૃક્ષો ઉછેરતાં જાય તેની સુરક્ષા ધાય, સંવર્ધન ધાય તે જરૂરી છે. જંગલોનો નાશ થવાથી કાર્બન ડાયોક્સાઈડનું પ્રમાણ વધી ગયું છે. અસલ ગરમી તેનું કારણ છે. તાપમાન વધતાં મૃુવ પ્રદેશોનો ભરક ઓગાળી રહ્યા છે. દરિયાઈ જળ સપાટી વધતી જાય છે. દરિયાના ઉનારાના વિસ્તારો પાણીમાં ડૂબવા લાગ્યા છે.

(૮) વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીની શોધ :-

પ્રાચીન યુગ એ માનવજાત માટે સુવર્ણ યુગ હતો. તે સમયે ઓછી જરૂરિયાતો હતી અને જરૂરિયાતો સંતોષવા કુદરતી સંસાધનો અને માનવશ્રમનો જ ઉપયોગ થતો. યુગ પસાર થવાની સાથે પ્રચંડ બુદ્ધિની શક્તિથી અવનવી શોધો માનવીએ કરી... આર્થિક વિકાસની સાથે તેની જરૂરિયાતો તેણે વધારી દીધી તેની મદદે આવ્યા વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી. બેરી કેલિનર તેમના પુસ્તક, 'Man in the environment' માં જણાવે છે કે પર્યાવરણમાં જે બગાડ થઈ રહ્યો છે. તેના માટે વસ્તી વધારા કરતાં નવી શોધાયેલ ટેકનિક વધુ જવાબદાર છે.... વિકસતા જતા વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના કારણે પ્રદૂષણ વધે છે. ટૂંકમાં કહીએ તો પ્રદૂષણનો જન્મદાતા માનવ જ છે. પ્રદૂષણ એ માનવીની આર્થિક પ્રગતિમાંથી ઉદ્ભવેલી સમસ્યા છે.

□ પર્યાવરણની સુરક્ષા / જાળવણી માટે આપણી જવાબદારી

માનવજીવન જો પર્યાવરણને જ આભારી હોય માનવે જાડની જે ડાળી પર બેઠો છે તે ડાળીના રસણ, સંવર્ધનની જવાબદારી સ્વીકારવી જ પડે. અમેરીકાના પ્રકૃતિશાસ્ત્રી સ્વ. રાસેલ કોર્સે ૧૯૬૨માં તેમના પુસ્તક સાયલન્ટ સ્પ્રિંગ માં ચેતવણી ઉચ્ચારી હતી કે "માનવી કુદરત પર વિજય મેળવવાની ઘેલછા છોડશે નહી તો તેના હાથેજ નક્કી આ પૃથ્વીનો વિનાશ થશે".

પર્યાવરણ એ ભાવિ સંતાનો માટે જગત નિર્ધારા એ સાચવવા આપેલી અનામત છે અને કોઈ જયારે, આવી અમૂલ્ય જીવનદાથી અનામત આપણને સાચવવા આપે ત્યારે આપણી જવાબદારી ખૂબ વધી જાય છે.

પર્યાવરણની જાળવણી કરવી રહી તે માટે જવાબદાર નાગરિક તરીકે આપણા યોગદાનને જાણીએ અને જવાબદારીની સભાનતા કેળવીએ.

(૧) પર્યાવરણનું માનવજીવનમાં કેટલું મહત્વ છે. તે જાણીએ, સમજીએ અને અન્યને સમજાવીએ.

(૨) સ્વચ્છતા માટે લોકજીવનમાં જાગૃતિ લાવીએ.

આપણા દ્વારા ગંદકી ન થાય, (ગમે ત્યાં મળમૂત્ર ન કરીએ - ન કરવા દઈએ), ઉંકરડા ગામ બહાર કે ખેતરમાં કરીએ, કચરો, એઠવાડ, છાલ માટે કચરાપેટીનો ઉપયોગ કરીએ, ધૂમાડા ન થાય તે જોઈએ... ટૂંકમાં "સ્વચ્છતા ત્યાં પ્રભુતા" સૂત્ર જીવનમાં ચરિતાર્થ કરીએ.

(૩) વનીકરણને પ્રોત્સાહન આપીએ -

ગ્રીન હાઉસ અસર ઓછી કરવા તાપમાનમાં (ગરમીમાં) વૃદ્ધિ થતી અટકાવવા અને જંગલોનો વિનાશ રોકવા વધુ વૃક્ષો વાવીએ અને ઉછેરીએ... જૈવિક સમતોલન જાળવી રાખવા વન વિસ્તાર વધારીએ....

- વૃક્ષો કપાતા અટકાવીએ...

- પ્રત તરીકે દર વર્ષે નવા વૃક્ષો વાવીએ-ઉછેરીએ

- બાગોનું નિર્માણ કરીએ.

- ગ્રામવન બનાવીએ (સ્વાધ્યાય પરિવાર માધવવૃંદના પ્રયોગ હેઠળ ભક્તિની દ્રષ્ટિથી દરવર્ષે સરકારી ખુલ્લી જગામાં વૃક્ષો વાવે છે. ઉછેરે છે.)

- વન મહોત્સવની ઉજવણી કરીએ... ગ્રામ પંચાયત જેવી સંસ્થાઓ, સહકારી મંડળીઓની આવી ઝુંબેશમાં સમપદાન આપી વૃક્ષોનું જતન કરીએ
 ઘણા બધા કારણોને ધ્યાનમાં લઈ વૃક્ષો - વનની સુરક્ષા સંવર્ધન કરવાથી પર્યાવરણ બગડતું અટકશે પર્યાવરણનું જતન-સંવર્ધન થશે.

(૪) સ્વૈચ્છિક ઝુંબેશ ઉપાડીએ :-

- ઓઝોન પડને નષ્ટ થતું અટકાવવા એર કન્ડીશનરનો ઉપયોગ ઓછો કરીએ.
- પ્લાસ્ટીકનો ઉપયોગ ટાળીએ.
- સંસાધનનો વ્યાજબી ઉપયોગ કરીએ.
- ઊર્જા સુરક્ષાના ઉપાયો કરીએ.
- વસતી વધારાના દરને ઓછો કરવા સમજ કેળવીએ.
- લઘુ ઉદ્યોગોને પ્રોત્સાહન આપીએ.
- હરિયાળી પટ્ટીઓનું સર્જન કરીએ.
- કચરા પેટીઓનો ઉપયોગ કરીએ.
- ખાલકુવા, શોષપાડા બનાવીએ.
- ઘોંઘાટના પ્રદૂષણને નિવારીએ.

(૫) લોક શિક્ષણનો વ્યાપ વધારીએ :-

- પર્યાવરણ દિનની (૫ મી જૂન) ઉજવણી વિશિષ્ટ રીતે કરીએ.
- શેરી નાટક, જાહેરવાર્તાલાપ સંમેલન, વક્તૃત્વ સ્પર્ધા, પ્રદર્શન વગેરે અદ્યતન પ્રયુક્તિઓથી "પર્યાવરણ આપણો પ્રાણ છે. તેનું જતન કરવું એ આપણી ફરજ છે" તે સમજાવીએ.
- ટી.વી, ઈન્ટરનેટ, ઈ-મેઈલ દ્વારા પર્યાવરણના જતન માટે માણસના હૃદયને અસર કરે તેવા વિચારો ફેલાવીએ.
- સમયદાન આપીને સમજૂ નાગરિક તરીકે માણસો પાસે જઈને ઓટલા પરિષદ કરીને પર્યાવરણ સંદર્ભે સમજાવીએ ચેતવીએ.

(૬) પાણી ના ઉપયોગ અંગે કાળજી લઈએ :-

- પાણીનો કરકસર ભર્યો ઉપયોગ કરીએ.
- વરસાદના પાણીનો સંગ્રહ કરવા વ્યક્તિગત અને સામૂહિક પ્રયત્નો કરીએ.. ભૂગર્ભ ટાંકીઓ, કૂવા રીવાર્જ, તળાવની સફાઈ, ખેત તલાવડીનું નિર્માણ, નાના ચેક ડેમ વગેરે માટે સ્વાધ્યાય પરિવારે કરેલા રચનાત્મક કાર્યો વ્યાપક બનાવીએ.
- સરકારે બંધનું ઉપરથી વહી જતું પાણી પર્યાવરણ કરીને જળાસયો સુધી પહોંચાડવું જોઈએ.
- ગુહિણીઓ પાણીનો બિનજરૂરી વપરાશ કરી કેટલું નુકશાન કરે છે તે સમજે. સ્વચ્છતા અને આરોગ્યની જાળવણી એ પર્યાવરણની જાળવણી છે તેમ સમજે...સમજાવે...

(૭) ઉદ્યોગોને બેલગામ ચતા અટકાવીએ :-

- સરકારે આર્થિક વિકાસને પ્રાધાન્ય આપી પર્યાવરણને ગંભીર અસર પહોંચાડનારા ઉદ્યોગોને પરવાંગી ન આપવી જોઈએ.
- ઉદ્યોગોને સામાજિક ઉત્તરદાયિત્વ અદા કરવા કાયદા દ્વારા બાંધવા જોઈએ.

- ઉદ્યોગો દ્વારા પર્યાવરણ લક્ષી કરવેલા શ્રેણી જોઈએ (ધુનોના મન)
- ખુબ ઓછા સામાજિક ઉદ્યોગોને મંજૂરી આપવી. પરંતુઓએ રીજેક્ટ કરેલા ઉદ્યોગોને સરકારે કાર્ડ પણ બોગે અટકાવવા જોઈએ. ચાલુ ઉદ્યોગોને પર્યાવરણને અસર ન થાય તે માટે કડક સૂચનાનું પાલન કરવા જણાવવું જોઈએ.

(૮) લોક જાગૃતિ જ એક ઉપાય :-

પર્યાવરણ જાળવવું.. તેનું સંવર્ધન કરવું તે સહિયારો પ્રયાસ છે. સરકાર, સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થાઓ, સબકારી પંચાલિઓ, નાના-મોટા ઉદ્યોગો વગેરેએ ઉપાડેલા પર્યાવરણલક્ષી કાર્યક્રમોમાં લોકોએ તન, મન અને ધનથી રાષ્ટ્ર ભક્તિ, ઈશ્વર ભક્તિ સમજીને સહભાગી થઈએ.

- સ્લેમ્લિક રીતે જરૂરયાતો ઘટાડીએ.
- પ્લાસ્ટિકને ગામવટો - શહેરવટો આપવા કાર્યક્રમ આપી અમલ કરીએ... કરાવીએ. ધાણીનો કચકસરભથ્થો ઉપયોગ કરીએ... કરાવીએ.
- વાડામાં / ફૂંડામાં છોડ વાવીએ... ખુલ્લી જગ્યામાં વૃક્ષો વાવીએ.
- ખોરાકમાં ભેળસેળ ન કરીએ... ન કરવા દઈએ.
- ઘરમાં, કળિયામાં કચરાપેટીનો ઉપયોગ કરવા પ્રેરીએ.

આર્થિક ટેકનોલોજીકલ વિકાસની સાથે માનવ સામ્પતાના વિકાસની ૨૧ મી સદીમાં પર્યાવરણને બચાવવું તેનું સંવર્ધન કરીશું તોજ આપણે સુખેથી પ્રસન્ન જીવન જીવી શકીશું. તો જ નિરામય આરોગ્ય બનાવી શકીશું. તો જ ભાવી પેઢીઓને ધોષક પર્યાવરણની ભેટ આપી શકીશું તો જ દેશ સ્થિરતા સાથેનો સર્વાંગીણ વિકાસ સાધી શકશે. તો જ પ્રકૃતિ સોબે કળાએ ખીલી આપણને નવજીવન સુંદર જીવનની પ્રેરણા આપશે. તો જ ધરતી ખીલી ઉઠશે... ખેતરો મહલખ આરોગ્ય પ્રદ ખોરાક પૂરો પાડશે.

જેટલી સમસ્ત વિશ્વને માનવજાતને વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીની જરૂર છે તેટલી જ કદાચ તેનાં કરતાં વધુ જરૂર શુદ્ધ પર્યાવરણની છે. અન્ય / કોઈ જ્યારે શરૂ કરશે ત્યારે... પણ હું એક વૈશ્વિક નાગરિક / ભારતીય નાગરિક તરીકે 'જાગ્યા ત્યાંથી સવારે'... મારું નાનકડું પણ નક્કર પગલું પર્યાવરણ બચાવ માટે ભરવાનું અત્યારથી જ શરૂ કરું એમાં જ માનવતા સમાયેલી છે. -ઈશ્વર ભક્તિ સમાયેલી છે.

વનસ્પતિ પાસે ચાચના

આયુર્વલં યજ્ઞો વર્ષ: પ્રજા: પશુનુ વસ્તુનિ ચ ।

બ્રહ્મ પ્રજાં ચ મેઘાં ચ ત્વં ની દેહિ વનસ્પતે । ।

હે વનસ્પતિ ! તમે આયુષ્ય, બળ, યશ, તેજસ્વીપણું, પ્રજા, પશુઓ અને ધન તેમજ બ્રહ્મને જાણવાની અને સમજવાની ઊંચી તેજસ્વી બુદ્ધિ અમને આપો.

THE ROLE OF TEACHER EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Dr. Pravinchandra Master

ABSTRACT

Education for sustainable Development in its broadest sense includes improving quality basic education, reorienting education to address sustainability, improving public awareness, and providing training to many sectors of society. This paper focuses on one aspect of education-Teacher education- especially the role institution of teacher education in reorienting teacher education to address sustainability. Often, education is described as the great hope for creating a more sustainable future; teacher-training institutes serve as key change agents in transforming education and society. In the globe education community, teacher training colleges can play vital roles as they have the potential to bring changes within educational systems that shape the knowledge and skills of future generation.

No individual, community and nation can survive in isolation from rest of the world. The scenario in this era demands everyone to come under one umbrella "Globalisation" with incorporation of wide range of educational, social and welfare programmes. At present, the society needs the education which can improve quality of life and sharpen life skills for sustainable development, other wise the entire race will reced into the darkness of ignorance, Every need is being felt to facilitate people in achieving a better quality of life, which would entail following objectives :

- Social progress that recognises the needs of everyone
- Effective protection of the environment
- Judicious use of natural resources
- Maintenance of high and stable levels of economic growth and employment

Table-1 UNESCO and Education for sustainable Development-a History

1987-Sustainable Development was first endorsed at the UN General Assembly

1990-Unesco identified teacher education institutions and teacher educators as key change agents in reorienting education to address sustainability 1998-The United Nation (UN) Commissions on Sustainable Development (CSD) work programme on Education for Sustainable Development called for UNESCO to develop quidline for reorienting teacher training to address Sustainability 1999-UNESCO and YORK University, Toronto, Canada established a chair to provide advice to UNESCO and institutions of teacher education. -The Chair developed guidelines and recommendations for reorienting teacher education and associated and associated realms of pedagogy, curriculum and other related issues -The Chair established in international network of more than 30 teacher-education institutions in many countries 2000-The first internaticnal meting of the international network took place in Canada in October 2000 2002-The Second International Meeting took place in South Africa in September 2002-2004-The third International Meeting took place in Sweden in May 2004 The Third International Meeting (Sweeden May 2004) submitted a document poses guidelines for reorienting education to address sustainability. The recommendations made by this Meeting.

WERE AS FOLLOW

4. Ministerial and level involvement
5. Community and regional/provincial involvement
6. Changes within Institutions of higher education
- 3a Changes across Institutions of higher education
- 3b Changes within faculties of education
- 3c Changes related to engaging pre-service and in-service teachers
- 19 Funding and other resources
- 20 Partnerships
- 21 Communications
- 23 Information technology Opportunity

CRITERIA FOR ESD :

The UNITWIN/UNESCO Chair on Reorienting Teacher Education has specified criteria for its ESD projects. Each new project is created and evaluated based on the following criteria:

- ESD is locally relevant and culturally appropriate.
- ESD is based on local needs, perceptions, an conditions, but recognized fulfilling local needs other has global effects and Conseques.
- ESD changes formal, non-formal, non printer
- ESD is a life-long endeavour.
- ESD accommodated the evolving nature of the concept of sustainability.
- ESD addresses content, contex, pedagogy, global issues, and local priorities.
- ESD deals with the well being of all three realms of sustainability - environment, society, and economy. Teacher training institution may follow the above mentioned criteria to develop a general understanding about ESD

NEGATIVE DESIGN CRITERIA WHEN CREATING ESD PROJECTS:

ESD is not imported from another cultural, economic, or geographic region.

ESD is not "one size fits all," but must be created to for regional differences.

Curricular development:

ESD is a knowledge base related to issue like social, economic and environmental trying to develop certain practical skills. It addresses gloal perspective i.e. global perspective in local context and local perspective in global context.

A Teacher Education Institute can develop and implement the following types of activities related to ESD:

- Develop graduate level programmes at master' and Ph.D. Levels in ESD.
- Develop a compulsory ESD course for Master's programmes in Geography and Environmental Education.
- Establish Advanced Certificates programmes in ESD.
- Establish Distance Education courses in ESD.
- Establish an Environment Education.concentration the College of Education's Degree in Curriculum and Instruction.
- Review and revised exiting courses to address sustainability.
- Infuse ESD into all Maths, Science, Geography and Technology courses.

- Infuse ESD into other disciplines at undergraduate level programmes such as agriculture, population education, and customer education.
- Devise an ESD project using literature and language arts at the secondary school level to address male violence and to deliver skills in conflict resolution.
- Initial programmes with Woman's Studies, Woman in society, Woman in agriculture, and Woman's Literacy.
- Assist infusing the concepts of sustainability info dissertations and graduate research as an option.
- Establish short in-service courses for teachers.
- Launch a Study Programme with a focus on ESD and traditional ecological knowledge Pursued research projects in ESD.

Working within its own spheres of influence and limitations Teacher Training Institutions at B.Ed. and/or M.ED and/or Ph.D. level should develop and implement one or more different kinds of programmes or activities related to ESD.

- Review and exiting B.ED./M.Ed. Programmes.
- Place ESD as a topic into B.Ed., M.Ed. Curriculum.
- Infuse ESD into all environmental, Science, Georaphy and Technology courses.
- Develop graduate level programmes at master's and Ph.D. levels in ESD.
- Develop a compulsory ESD course for course for Master' programmes in Geography and Environmental Education.
- Establish advance Certificate courses in ESD.
- Establish distance education courses in ESD.
- Establish short term / long term Certificate/Diploma courses in ESD.
- Establish an Environmental Education concentration.
- Devise ESD Projects using literature and sources available at the School and College Level to address youth, male youth violence and to deliver skills in conflict resolution.
- Establish short term in service courses for teachers.
- Launch an Aboriginal Studies Programme with focus on ESD and traditional ecological knowledge.
- Pursue research projects in ESD.

INSTITUTIONAL CHANGE :

Teacher Training Institutes may have the following changes to advocate ESD:

- From Centers for Education for Sustainable Development
- Develop Institution-wide ESD Committees and action group
- Launch a Cyber-Enviroment Education Institute
- Develop ESD membership for student from other educational institutes
- Establish an Interfaculty Research Institute on innovation and Sustainability

COMMUNITY-COLLABORATION :

Our nation has great geographic, cultural, and economic diversity that a singular national curriculum or text book cannot address. Communities surrounding teacher-education institutions contain a wealth of activities and projects related to environmental, social and economic spheres of sustainability.

To promote and enhance ESD for all and to chalk out practical approaches to address the problems of community and educational institution a committee of educated people, local leaders, social activists, literacy -workers, representatives from government, representatives from Panchayat Raj Institutions, Village Education Committees etc. would be formed to take the following types of actions:

- Frequent visit and survey of availability and accessibility of institutes located in different geographical locations, enrolment and attendance in such institutes, climatic conditions, socio economic background of learner coming to institutes etc.
- Quality of education services provide.
- Whether education is available to learners with disabilities, indigenous learners and learners from diverse cultural, religious and cast backgrounds.
- Examination of related issues like costs for families, social security, funding models, teachers availability and incentives for teachers in remote, rural, coastal and hilly habitations, and other details.
- Preparation of a development plan for education in the institutes, Community centres, Jan Shikshan Kendra, Adult Education Centers, Non Formal and Alternative Education Centres based on the requirements priorities and needs of a particular institute, while recognising each institution as a separate entry requiring different planning.

❑ CONCLUSIONS

"What kind of education would best serve humanity in the future ?

For the fulfillment of the objectives of ESD and effective teaching of the subject, a complete transformation in our teacher training programmes is needed. We are faced with a paradox : is education the problem or the solution in working towards a sustainable ? Whole system redesign needs to be considered to challenge existing frameworks and shift our thinking beyond current practices and toward a sustainable future. This paper was presented at Adipur kutch dada dukhya, College of education on 14-16 sep. 2007

❑ REFERENCE

- Commission on Sustainable Development. 1998. Education. Public Awareness and Training Report of the Secretary-General Addendum. UN Document E/CN. 17/1998/5/Add.2 and CL3552
[http://www.open.ac.uk/news/Doc/Global ing challenge seminars. pdf](http://www.open.ac.uk/news/Doc/Global%20ing%20challenge%20seminars.pdf)
 McKeown, and Charles A. Hopkins. 2003. EE. WSD. : Diffusing the Worry.
 Environmental Education Research. 9 (1) : 117 - 128. guide lines and Recommendations
 NCTE (2000) : National Curriculum Framework for School Education NCTE (1998) Policy Perspectives in teacher Education. OBCD 1997 Literacy Skills for the Knowledge Society. price: OECD.
 Organisation For economic Co operation and Development (OECD) (1996) Lifelong Learning for all. Paris : OECD Ranson S (1992) towards the Learning Society, education Management and Administration, 20 (1) : 68-79.
 UNDP (2000) Human Development Report 2000, Depending Democracy in a Fragmented World. Oxford University Press UNDP (2000) Human Development Report 2002, Human right and Human Development New Delhi : Oxford University Press
 UNESCO (1996) Learning : the Treasure within (the Delors Report) London : UNESCO/HMSO
 UNESCO : Learning the way of Peace - A Teacher's Guide to Peace Education.

સજીવ ખેતીથી સૌનું કલ્યાણ

પ્રા. ડૉ. જયંતભાઈ એ. શાહ

જો આપ એમ માનતા હો કે ખેતીની બાબતે આપણે આજે સાચા માર્ગે છીએ તો એ સૌથી મોટી ભૂલ છે. હા, આપણો દેશ ખેતી પ્રધાન હોવા છતાં ચાર દાયકા પૂર્વે આપણે વિદેશથી અનાજ, તેલ અને ખાંડની આયાત કરવી પડતી હતી. આ સ્થિતિમાંથી બહાર આવવા અને ખેતીને સશ્વ અને આધુનિક બનાવવા આપણે હરિયાણી ક્રાંતિનો માર્ગ અપનાવ્યો અને તેને પરિણામે અનાજ, રૂ, ખાંડ વગેરેના ઉત્પાદનમાં આપણે સ્વનિર્ભર બન્યા. પરંતુ આ હરીયાણી ક્રાંતિને પગલે કૃષિ રાસાયણોના વપરાશની અપૂરતી જાણકારીના અભાવે કૃષિ રાસાયણો, ખેડ અને પાણીનાં સમજ વિનાના ઉપયોગથી પર્યાવરણ, જમીન અને જૈવિકતા ઉપર તેની વિપરિત અસર પડી છે. એટલુજ નહીં ઉત્પાદન ખર્ચ વધવાની સાથે જમીનની ક્ષણપતા અને પાક ઉત્પાદનોની ગુણવત્તા પણ ઘટી છે. ખેતીમાં માત્ર ખેડ ખાતર, અને પાણીની જગ્યાએ ખાતર, દવા અને મશીનરી ખેતીમાં મુખ્ય બની ગયા છે. જમીનમાં રાસાયણિક ખાતર અને જેરી દવાઓના છંટકાવને કારણે જમીનને ક્ષણપ રાખનાર કુદરતી વ્યવસ્થાના ભાગરૂપ જીવાતો, અજસિયા વગેરે તો તમે મારી નાંખ્યા પછી બીજા વર્ષનો પાક લેવા માટે તમારી જમીન ક્ષણપ કેવી રીતે બને? પોતે, પોતાના જ પગ પર ફુહાડો મારી રહ્યા છીએ.

ભારત સરકારે છેલ્લાં કેટલાંય વર્ષથી રાસાયણિક ખાતરોને પ્રોત્સાહન આપ્યા કર્યું હોવાથી ભારતની ત્રીજા ભાગની જમીન ખતમ થઈ ગઈ છે. હરિયાણી ક્રાંતિના મૃગજળ પાછળ સતત આંધળી દોટ મૂક્યા પછી આપણે જોઈ રહ્યા છીએ કે રાસાયણિક ખાતરના વધુ પડતા વપરાશને કારણે આપણી જમીન વેરાન થઈ રહી છે. જંતુનાશક દવાઓના છંટકાવને કારણે આપણો આહાર જેરી બની ગયો છે અને સંકર ભિયારણના મોહમાં ખેડૂતો દેવાદાર બનીને આપઘાત કરી રહ્યા છે. વળી જે ખોરાક રાસાયણિક ખાતરના ઉપયોગથી બનાવવામાં આવે છે તે રક્તક્રમ વગરનો હોય છે. તેના કારણે અનેક પ્રકારના રોગો યવાની સંભાવના પણ રહે છે. કેન્સર, અસ્થમા, હૃદયરોગ, બ્લડપ્રેશર, પાર્કિન્સન્સ, ચર્મરોગ, કિડની વગેરે રોગો થઈ શકે છે.

સમગ્ર વિશ્વને ભરડો લઈને બેઠેલી ગ્લોબલ વોર્મિંગની સમસ્યાને કારણે ક્લાઈમેટ ચેન્જ અને વાતાવરણના બદલાવના કારણે હવામાન ઉપર વિપરિત અસરો થઈ રહી છે. ત્યારે રાસાયણિક ખેત પદ્ધતિથી સર્જાતી ગ્લોબલ વોર્મિંગની સમસ્યાના નિયંત્રણ અંગે સજીવ ખેતી એક શ્રેષ્ઠ ઉપાય છે. ગુજરાત રાજ્યમાં ઈ. સ. ૧૯૮૫ માં વલસાડ પાસેના ચણવાઈ ગામે માનવીય ટેકનોલોજી કોરમે પ્રથમ વખત ખેતી વિશેનો પરિસંવાદ રાખેલો અને મહેન્દ્રભાઈ ભટ્ટે ત્યારે પહેલી વખત સજીવ ખેતી શબ્દનો ઉપયોગ કર્યો હતો. ૨૦૧૦નું વર્ષ સજીવ ખેતી અભિયાનનું ૨૪મ જયંતિ વર્ષ હતું ૧૯૮૫ પછી સજીવ ખેતી વિષયક અનેક નાના મોટા કાર્યક્રમો થતા રહ્યા છે. ચાર રાજ્ય કક્ષાના સંમેલનો પણ યોજાયા છે. સમગ્ર માનવ સમાજને અસરકારક રીતે સજીવ રાખવા માટે પણ સજીવ ખેતીની જરૂર છે. કારણકે રાસાયણિક ખાતરો અને જંતુનાશક દવાના વપરાશવાળી ખેત પેદાશ અનાજ, કઠોળ, શાકભાજી, ફળો વગેરે ખોરાક દ્વારા તેના તત્ત્વો શરીરમાં દાખલ

ધાય છે. તેથી માનવી અનેક પ્રકારના રોગનો ભોગ બને છે. તેથી રોગ પ્રતિકારક શક્તિ ઘટે છે. આથી માનવી નિર્માલ્ય, નિસ્તેજ અને શક્તિહીન થઈ જાય છે. તે મરતો મરતો જીવતો હોય તેમ લાગે છે. માનવીને અસરકારક અને કિયાશીલ રીતે સજીવ રાખવા માટે સજીવ ખેતી જરૂર છે.

સજીવ ખેતીની Cool farming - ટાઠક આપે તેવી ખેતી પણ કહે છે. જેમા ખેતીની એવી પદ્ધતિઓ અપનાવાય છે. જે ગ્રીનહાઉસ ગેસનું ઉત્પાદન ટાળવા ઉપરાંત હવામાથી કાર્બન જમીનમાં ભેળવી આપે છે. વાતાવરણના બદલાવ માટે રાસાયણિક ખેતી ૧૪ થી ૧૭ ટકા જેટલી જવાબદાર છે. ખેતીની પદ્ધતિ, સંગ્રહ પરિવહન પ્રક્રિયા અને ખોરાકની પ્રણાલીમાં ફેરફાર કરીને ૩૩ ટકા જેટલું ગ્લોબલ વોર્મિંગ અટકાવી શકાય. આ પ્રકારની ખેતીમાં ઓર્ગેનિક ખાતરનો ઉપયોગ થાય છે. રાસાયણિક ખાતર, જંતુનાશકનો ઉપયોગ ઘટી નથી. સજીવ ખેતી એટલે ખેતીની એવી પદ્ધતિ જેમાં યુરિયા કે બીજા કોઈ પણ પ્રકારના રાસાયણિક ખાતર, જંતુનાશકનો ઉપયોગ ઘટી નથી. પાકના પોષણ માટે છાણીયું ખાતર, અળસિયાનું ખાતર, કમ્પોસ્ટ ખાતર વગેરે તથા પાક સંરક્ષણ માટે ગોમૂત્ર, લીમડાનું દ્રાવણ, છાશ વગેરે વાપરવામાં આવે છે. સજીવ ખેતીની પેદાશો પોષણ યુક્ત હોય છે. એમા કુદરતી સ્વાદ, મીઠાશ અને સોડમ હોય છે. તેમાં વધુ ખનીજ વિટામીન અને જીવન શક્તિ આપતા તત્ત્વો હોય છે. દા.ત. સજીવ ખેતીની પેદાશોમાં રાસાયણિક ખેતીની પેદાશોની સરખામણીમાં ૬૩ ટકા વધુ કેલ્શિયમ, ૭૩ ટકા વધુ લોહતત્ત્વ, ૧૧૮ ટકા વધુ મોલીબ્ડેનમ ૮૧ ટકા વધુ ફોસ્ફરસ, ૧૨૫ ટકા વધુ પોટેશિયમ અને ૬૦ ટકા વધુ જસત હોય છે. દેશી બિયારણ અને છાણિયા ખાતરના ઉપયોગથી જંતુનાશક દવાઓ વગર તૈયાર કરવામાં આવેલા ખાદ્ય પદાર્થોની કિંમત હવે લોકો સમજતા થયા છે. રાસાયણિક ખાતર, જંતુનાશક દવાઓ અને સંકર બિયારણના ખિલકુલ ઉપયોગ વગર તૈયાર કરવામાં આવતા ખાદ્ય પદાર્થને ઓર્ગેનિક ફૂડ કહેવામાં આવે છે. આજે આરોગ્ય માટે સભાન શ્રીમંતોના અને ઉચ્ચ મધ્યમવર્ગમાં ઝડપથી ઓર્ગેનિક ફૂડનો કેંઝ વ્યાપ્ત બની રહ્યો છે કેટલાક શ્રીમંતો તો ઓર્ગેનિક આહાર માટે વધુ કિંમત ચૂકવવા પણ તૈયાર થઈ જાય છે. આજે તો નાના શહેરોમાં પણ હાથછડના ચોખા અને જંતુનાશક દવાઓના છંટકાવ વગરના શાકભાજી મળવા લાગ્યા છે. આજથી ૧૦૦ વર્ષ અગાઉ ભારતમાં જે કોઈ ખાદ્ય પદાર્થો મળતા હતા તે ૧૦૦ ટકા ઓર્ગેનિક જ હતા. સરકારની ખોટી નીતિઓને કારણે જ આપણા ખેડુતો કેમિકલ ફાર્મિંગ તરફ વળ્યા. હવે તેના હાનિકારક પરિણામો ચારે તરફ દૃષ્ટિગોચર થઈ રહ્યા છે ત્યારે સજીવ ખેતી તરફ પાછા વળવું એ જ એક તરણોપાય છે.

સજીવ ખેતી એટલે કક્કત સેન્દ્રિય ખાતરોનો બહોળો વપરાશ એવું નથી પરંતુ આ એક લાંબાગાળાનું સતત ગુણવત્તાસભર ઉત્પાદન મેળવવાનું આયોજન છે. જેમાં કોઈ પણ તબક્કે ખેતી પ્રક્રિયાથી જમીન, પાણી, હવા પ્રદુષિત થવા ન જોઈએ. સજીવ ખેતી એક એવી ખેતી પદ્ધતિ છે કે જે સ્વીકારે છે કે ખેતી સજીવોનું વિજ્ઞાન છે. સજીવ ખેતીમાં સમતોલ વાતાવરણ તૈયાર કરવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવે જેમાં જમીનની ફળદ્રુપતા અને રોગ, જીવાત, નિંદણ નિયંત્રણ સુચારૂં કુદરતી ચક્ર અને પ્રક્રિયાના વિનિયોગ દ્વારા ઓછામાં ઓછી કૃષિ સામગ્રી અને ઊર્જાનો વપરાશ કરી ગુણવત્તાસભર વધુ ઉત્પાદન મેળવવાની સાથે તેને પર્યાવરણ સુધારામાં મદદરૂપ બનાવવું.

સજીવ ખેતીને સેન્ડિય ખેતી, કુદરતી ખેતી અથવા ઋષિ ખેતી જેવા વિવિધ નામોથી પણ ઓળખવામાં આવે છે સજીવ ખેતી એક એવી કૃષિ ઉત્પાદન પદ્ધતિ છે જેમાં કૃત્રિમ રીતે બનાવેલા રાસાયણિક ખાતરો, જંતુનાશકો, ફૂગનાશકો તથા વૃદ્ધિ નિયંત્રકોના વપરાશ ઉપર નિષેધ હોય. જેમાં વિકલ્પ રૂપે સેન્ડિય ખાતરો, લીલા પડવાશ, પાક ફેરબદલી, જૈવિક (ઓર્ગનિક) ખાતરો તથા રોગ જીવાતોના જૈવિક નિયંત્રણ સાથે પાક પદ્ધતિ અને જરૂરત પ્રમાણે વનસ્પતિજન્ય બનાવટોના ઉપયોગથી નિયંત્રણ કરી જમીનની ઉત્પાદકતા તથા કૃષ્ણપતા જાળવી વધુ ઉત્પાદન મેળવી ખેતીને વધુ નફાકારક બનાવવી.

સજીવ ખેતીમાં મરી મસાલા, ચા, કોફી, ઓષધિય વનસ્પતિ, શાકભાજી અને કૃષ્ણ તેમજ ધાન્ય અને કઠોળ પાકોનો સમાવેશ થાય છે. કઠોળ પાકોનો સમાવેશ કરવાથી હવામાં રહેલો નાઈટ્રોજન જમીનમાં ઉમેરાય છે. જે પાકને ઉપયોગી બને છે. દર વર્ષે એક જ વર્ગનો પાક ન લેતા પાકની ફેરબદલી કરી કઠોળ વર્ગના પાકનો સમાવેશ ખાસ કરવો જોઈએ. સારા કહોવાયેલા નિંદણના બીજમુક્ત છાશિયા ખાતરને ઉપયોગમાં લેવું જોઈએ. છાશિયું ખાતર, ગણતીયું ખાતર વાવેતર માટે જમીન તૈયાર કરતી વખતે આપવું જોઈએ. છાશિયા ખાતરની અવેજમાં પાકના પોષક તત્ત્વોની જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં લઈ જુદાજુદા ખોળ, પ્રેક્ષમક, કહોવાયેલો કચરો વગેરેનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ. પાક આયોજનમાં લીલા પડવાશ દ્વારા સેન્ડિય પદાર્થ જમીનમાં ઉમેરાય તે મુજબ તેનો સમાવેશ કરવો જોઈએ. પાકના અવશેષો, ખેતરના ખળામાં નકામો કચરો વગેરે બાળી ન નાખતા જે તે ખેતરમાં જ દબાવી દેવાં અથવા એકત્રિત કરી કહોવડાવ્યા બાદ જ ખેતરમાં નાખવો. વાવણીનો સમય જાળવવાથી પાકને રોગ જીવાતથી બચાવી શકાય. મોટી ઈયળોનો વીણીને નાશ કરી શકાય બીજનો દર પ્રમાણમાં વધારે રાખવો જોઈએ જેથી રોગ જીવાતથી નુકશાન ઘાય કે ઉગાવો ઓછો થાય તો પણ એકમ વિસ્તારદીઠ છોડની સંખ્યા જળવાઈ રહે.

વનસ્પતિ આધારિત દવાઓ જેવી કે લીમડામાંથી, આંકડામાંથી બનાવેલ દવાઓ તેમજ ગૌમૂત્રનો ઉપયોગ કરવો હિતાવહ છે. ઓછામાં ઓછી ખેડ કરવી જેથી નીચલા સ્તરમા રહેલા નિંદણના બીજ ઉપર આવી ન જાય. વાવેતર અગાઉ પિયત આપી નિંદણ ઊગી ગયા બાદ તેનો છીછરી ખેડ દ્વારા નાશ કરવો જોઈએ. પાક ઊગ્યાબાદ ઊભા પાકમાં આંતરખેડ કરી નિંદણ દૂર કરવું. લાઈનમાં રહેલ નિંદણ ખુરપીનો ઉપયોગ કરી શકાય. ઉનાળામાં ઊંડી ખેડ કરી હઠીલા નિંદણનો નાશ કરવો જોઈએ. પાકને જરૂરયાત મુજબ જ પિયત આપવું. પાક માટે યોગ્ય પાણી પૂરું પાડવાની વિવિધ અવસ્થાઓ વિશેજાણકારી મેળવી આ અવસ્થાએ જ પાણી આપવું. વધારે પિયત આપવાથી, વધારે ઉત્પાદન મળે તેવો ખ્યાલ ખોટો છે. વધારે પિયત આપવાથી રોગ-જીવાત વધે છે. આમ સજીવ ખેતીથી ઉત્પાદનની ગુણવત્તા અને ઉત્પાદકતા જળવાઈ રહેવાની સાથે ખાતરનો ખર્ચ ઘટતો હોવાથી ખેડુત માટે અત્યંત કાપઠાકારક બની રહે છે. જમીન, પાણી અને પર્યાવરણને નુકશાન થતુ નથી. પાક ઉત્પાદનની ગુણવત્તા વધે છે. જમીનની ઉત્પાદકતા અને ગુણવત્તા વધે છે. જમીનની ઉત્પાદકતા અને કૃષ્ણપતા જળવાઈ રહે છે અને તેમાં વધારો થાય છે. જમીનની તંદુરસ્તી લાંબા સમય સુધી જળવાઈ રહે છે ઉત્પાદન ગુણવત્તા યુક્ત હોવાથી બજાર ભાવ વધારે મળે છે. ખેતરમાં જ ઉત્પાદન થયેલા ઘાસ

કચરો વગેરેને કહોવાથી તેનો ખાતર તરીકે ઉપયોગ કરવાથી ખાતર ખર્ચ ઓછો થાય છે. રોગ-જીવાતના નિયંત્રણ માટે કૃષિ રસાયણનો ઉપયોગ ન કરવાથી પાક ઉત્પાદન ગુણવત્તા સભર હોઈ મનુષ્યની તંદુરસ્તીને નુકસાન થતું નથી.

સજીવ ખેતી કરવા માટે જમીનને ઝેરી રસાયણોથી મુક્ત કરવામાં ત્રણથી પાંચ વર્ષનો સમય લાગે છે. પછી જ તેમાં ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ કરી શકાય છે. અગાઉ આપણી સરકાર આપણા ખેડૂતોને રાસાયણિક ખાતરો ખરીદવા માટે સબસિડી આપતી હતી. હવે ભારતે વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઈઝેશનના કૃષિ વિષયક કરારમાં સહી કરી હોવાથી ખાતર સબસિડી ધીમેધીમે બંધ કરવામાં આવી રહી છે. જેને કારણે ખેડૂતો ભારે ભ્રષ્ટિનો અનુભવ કરી રહ્યા છે. આ ખેડૂતો જો ઓર્ગેનિક ફાર્મિંગ તરફ વળે તો તેમણે મોંઘા ભાવે રાસાયણિક ખાતર અને જંતુનાશક દવાઓ ખરીદવા માટે દેવું ન કરવું પડે અને તેમને આપઘાત કરવાની સ્થિતિ ન સર્જાય.

ઈન્ટરનેશનલ ફેડરેશન ઓફ ઓર્ગેનિક એગ્રિકલ્ચર મુવમેન્ટના અંદાજ મુજબ ભારતમાં આશરે ૪૧,૦૦૦ હેક્ટર જમીન ઉપર ઓર્ગેનિક ખેતી થાય છે પણ ઓર્ગેનિક ખેતી કરતા સર્ટિફાઈડ ફાર્મની સંખ્યા ૧,૪૨૬ જેટલીજ છે. રાસાયણિક ખાતરના ઉપયોગથી જે પાક લેવામાં આવે છે, તેની સરખામણીએ ઓર્ગેનિક ખેતીથી લેવાતા પાકનું ઉત્પાદન ૪૦ ટકા જેટલું ઓછું હોય છે. વળી ઓર્ગેનિક ફૂડનું નિયમિત બજાર ન હોવાને કારણે ખેડૂતોને પોતાનું ઓર્ગેનિક અનાજ-કઠોળ ખુલ્લા બજારમાં વેચવું પડે છે. જેમાં તેમને યોગ્ય ભાવો મળતા નથી. ઓર્ગેનિક ફૂડની બીજી મોટી સમસ્યા બ્રાન્ડિંગની છે. સરકાર તરફથી ઓર્ગેનિક ફૂડનું સર્ટિફિકેટ આપવાની કોઈ વ્યવસ્થા ઊભી કરવામાં આવી ન હોવાથી લોકોએ ખાનગી કંપનીઓના સર્ટિફિકેટ ઉપર જ વિશ્વાસ કરવાનો રહે છે. ઘણી વખત ઓર્ગેનિક ફૂડ માટે આકરા દામ ચૂકવ્યા પછી પણ ગ્રાહકના પેટમાં જંતુનાશક દવાઓ પ્રવેશી જાય તેવું પણ બની શકે છે. આજે ખરી જરૂર રસાયણયુક્ત ખોરાકના ભયસ્થાનો બાબતમાં પ્રજાને જાગૃત કરવાની છે. આપણા ખોરાકમાં મુખ્યત્વે અનાજ, કઠોળ, શાકભાજી, ફળફળાદી, મરીમસાલા, તેલી પદાર્થો વગેરેનો ઉપયોગ કરીએ છીએ. જો આપણે આપણા પેટમાં જીવલેણ જંતુનાશકો પધારાવવા માંગતા ન હોઈએ તો આપણે ઓર્ગેનિક ફૂડ જ વાપરવાનો આગ્રહ રાખવો જોઈએ.

હાલમાં સજીવ ખેતીથી દેશની વસ્તીને જરૂરી અનાજ, કપડાં, બળતણ વગેરે તાત્કાલિક પૂરા પાડી શકાય નહીં તો તે માટે વૈકલ્પિક વ્યવસ્થા તરીકે કૃષિ વૈજ્ઞાનિકો ખેડૂતોને સાતત્યપૂર્ણ તથા ટકાઉ ખેતીની પસંદગી માટે ભલામણ કરે છે. જરૂરત પ્રમાણે સલામત કૃષિ રસાયણો સંકલિત કરી ભલામણ મુજબ જ ઉપયોગ કરવાનો અભિગમ રાખવો જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો આપણી હાલની વસ્તી માટે જરૂરી કૃષિ ઉત્પાદનો મેળવીએ તથા સાધોસાધ જમીન, પાણી, જૈવિક વિવિધતા, હવા, સૂર્યપ્રકાશ વગેરેનું સંરક્ષણ જ નહીં બલકે સંવર્ધન કરીએ જેથી આવનારી પેઢીને કોઈ મશ્કેલી ન પડે. આ એક લાંબા ગાળાનું આયોજન છે. જેમાં સરકાર ખેડૂતો, કૃષિ વૈજ્ઞાનિકો, વિસ્તરણ કાર્યકરો અને વપરાશકારો સૌની સહભાગીતા અને જવાબદારી રહેલી છે.

પર્યાવરણ સંરક્ષણમાં ગૃહિણીની ભૂમિકા

પ્રા. પી.બી.ટંડેલ

ગૃહિણી એ પર્યાવરણનું અવિભાજ્ય અંગ છે. ભારતમાં ઘણેલા કેટલાંક અભ્યાસો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે પર્યાવરણને સુરક્ષિત રાખવામાં સ્ત્રીઓ અગત્યની અને હકારાત્મક ભાગ ભજવે છે. સ્ત્રી એક પર્યાવરણીય કેળવણીકાર કોમ્યુનિકેટર અને માહિતી નિષ્ણાત તરીકે આવશ્યક એવા જરૂરી ફેરફાર લાવનાર એજન્ટ તરીકે ગણાય છે. સ્ત્રીઓનું જીવન કુદરત સાથે એટલું બધું વણાઈ ગયું છે કે તેઓ પર્યાવરણ જાળવણીને પોતાની ફરજ માને છે. કુદરતી આપત્તિઓ સાથે તાલ મીલાવી કેમ જીવવું તે કુદરતી રીતે જ શીખી જવાય તેના માટે વિશેષ તાલીમની જરૂર પડતી નથી તેવી રીતે સદીઓથી જાણે કે સ્ત્રીઓએ પર્યાવરણને લાગે વળગે છે ત્યાં સુધી કુદરત અને તેના જ્ઞાન વિશે એક ઊંડી સમજ કેળવી લીધી છે. UNDP (United Nation Development Programme) એ પણ પર્યાવરણને જાળવી રાખવામાં સ્ત્રીઓની ભૂમિકાને મહત્વની ગણી છે. માનવ સંસાધનોમાં જેટલું મહત્વ પુરુષોનું છે. તેટલું મહત્વ સ્ત્રીઓનું છે. પર્યાવરણ સંરક્ષણ માટે સ્ત્રીઓની ભૂમિકા કઈ હોઈ શકે તેની આપણે વિગતે ચર્ચા કરીએ.

પાણીનો જરૂર જેટલો જ વપરાશ

ગૃહિણીઓ સવારથી રાત સુધી વિવિધ પ્રકારનાં ઘરકામ કરવા માટે પાણી વાપરે છે. પાણીએ કુદરતી સંસાધન છે. કુદરતે પણ આપણને વિપુલ માત્રામાં મહાસાગર રૂપે પાણી આપ્યું છે. પરંતુ જીવન બંધનું પીવાનું પાણી ખૂબજ અલ્પ માત્રામાં આપ્યું છે. ગૃહિણીઓ શાકભાજી સાફ કરવા, ઘરની સફાઈમાં, કપડાં કે વાસણો ધોતી વખતે વારવાર નળ બંધ કરવાથી કડાકૂડમાં પડવા કરતાં સતત નળ ચાલુ રાખે છે. આના કારણે પાણીનો બેભાગ બગાડ થાય છે. સંડાસ બાયઝમની સફાઈ કરવા માટે, ઘર આંગણે ઠંડક કરવા માટે પણ જરૂર કરતાં વધારે માત્રામાં પાણી વપરાય છે.

ભારતમાં મોટા ભાગના શહેરોને નદીકે તળાવનાં લાભ મળતા નથી આવા શહેરોમાં ભૂગર્ભમાંથી પાણી બહાર લાવવું પડે છે. અને આવા ભૂગર્ભ જળને ઘરના નળ સુધી લાવવા માટે ઘણી માત્રામાં વીજળી વાપરવી પડે છે. સરવાળે ટેક્સ સ્વરૂપે સરકાર એ ખર્ચ આપણી પાસેથી વસૂલ કરે છે. વળી ભૂગર્ભમાંથી પાણી કાઢવાની આ પ્રવૃત્તિને કારણે દુનિયાના ઘણાં નામાંકિત દેશોના અમુક શહેરો જમીનમાં પાણી કેટલાંયે ફૂટ ઊંડા ઉતરી ચૂક્યા છે. જમીનનું સ્તરનું બંધારણ ખોરવાઈ ચુક્યું છે. આ બધી આફતોથી બચવા પાણી કચકસરથી વાપરવાનો આગ્રહ રાખી શકાય.

સાંધણ ગેસનો બચાવ :

મોટાભાગની ગૃહિણીઓ ગેસ ચાલુ કરી રસોઈના સાધનો કે મરી મસાલાની શોધ કરે છે. વળી કેટલીક ગૃહિણીઓ ગેસ ફરી ચાલુ કરવાની આજસે એક વખત ગેસ ચાલુ કરી પોતાને નાનુ લાગતું કામ પહેલાં પતાવી દે છે. પછી ગેસનો ઉપયોગ કરે છે. આ બધા કારણોસર ગેસનો બિનજરૂરી બગાડ થાય છે. ટી. વી. એ આપણા ઘરમાં અગત્યનું અને મોભાનું સાધન લઈ લીધું છે. પોતાને મનપસંદ ધારાવાહિકો કે ફિલ્મો જોવામાં અગવડ ન પડે તે માટે ગૃહિણીઓ વહેલી રસોઈ બનાવી ફી થઈ જાય છે. ત્યારબાદ મોડેથી નવરાશનાં સમયે ફરીથી રસોઈ ગરમ કરી જમે છે. આમ કરવાથી ગેસનો બગાડ તો થાયજ છે. પરંતુ વારંવાર રસોઈ ગરમ કરવાનાં કારણે તેમાના પોષક તત્વોનો પણ નાશ થાય છે.

વીજળીનો બચાવ :

ધણીવાર જોવા મળે છે કે ગૃહિણીઓ લાઈટ, પંખા, ટીવી, ફ્રીજ જેવા ઈલેક્ટ્રીક સાધનો ચાલુ કરી સમયસર બંધ કરવાનું ભુલી જાય છે એક રૂમમા ટીવી ચાલતું હોય અને ગૃહિણીઓ રસોઈઘરમાં કે અન્ય કામોમાં મરાગુલ હોય એવા દ્રશ્યો નવા નથી વીજળી બચાવવા માટે ઈલેક્ટ્રીક સાધનોનો જરૂર જેટલો જ વપરાશ થાય એ જરૂરી છે. વળી રેફરીજરેટર ફૂલીંગ વપરાશનો CFCL₂ (કલોરો ફ્લોરો કાર્બન) ફ્રીજ વારંવાર ખોલબંધ કરવાથી વાતાવરણમાં સીધો ફેલાય છે. જેના કારણે ઓઝોન (O₃) ના સ્તરને નુકશાન પહોંચે છે.

વૃક્ષોની કટાઈ અટકાવવી :

દરેક ગૃહિણીઓને મન પોતાનું ઘર સાફ-સુથરું અને કલાત્મક ઢબે શણગારેલું હોય એ જરૂરી છે. તેથી તે ઘરની નિયમિત સફાઈ કરે છે. બિનજરૂરી કચરો ન ફેલાય તે માટે આંગણામાના વૃક્ષો સુદાં કાપી નાખવાનો આગ્રહ રાખતી થઈ છે. કારણકે આજની ભાગદોડવાળી જીવન શૈલીમાં તેની પાસે સફાઈ માટે પણ પૂરતો સમય નથી આના કારણે જ્યાં જુઓ ત્યાં વૃક્ષોનું અસ્તિત્વ જાણે જણાતું નથી (હા, વધતી જતી બેકામ વસ્તીના રહેઠાણ માટે અને ઔદ્યોગિક ક્રાંતિના કારણે પણ ઘણા જંગલોનું કટાઈકામ આરંભ થયું છે. પરંતું અહીં આપણે ગૃહિણી વૃક્ષોની કટાઈ અટકાવવા પોતાના તરફથી જે પ્રયત્ન કરી શકે છે ફક્ત તેની જ નોંધ લઈશું)

વૃક્ષો વાતાવરણમાં ઉષ્માશોષક (CO₂) (કાર્બન ડાયોક્સાઈડ) નો ખોરાક બનાવવા ઉપયોગ કરી આપણને સ્વચ્છ O₂ (ઓક્સિજન) આપે છે. તેની સાથે શીતળ છાયા, ફળ-ફૂલ, ઔષધિ અને લાકડું પણ આપે છે. જરા કલ્પના કરી જુઓ કે વહેલી સવારે અને સાંજે વૃક્ષો પર માળો બાંધીને રહેતા પક્ષીઓના કલરવથી વાતાવરણ કેવું હર્ષ્ય ભર્ષ્ય લાગે છે. તમારા બાળકને આનો અનુભવ કરવાદો. વળી વૃક્ષોને કારણે બીનજરૂરી પંખા પણ ચલાવવા નહી પડે. વીજળી તો અચશેજ સાથે, શુદ્ધ હવા પણ મળશે. ઘરતી પર ઉંગેલું ઝીણું ઝીણું ઘાસ પણ કાઢી નાખી સીમેન્ટના ઓટલા લોકો બનાવવા લાગ્યા છે. પરંતુ આના કારણે ઘરતીનું ઉપલું પડ સાવ ઉધાડું પડે છે. તેનું ધોવાણ થાય છે અને સાથે-સાથે ગરમીનું પ્રમાણ પણ વધે છે. તેથી બને ત્યાં સુધી ઘાસને પણ બાળી કે ઉખાડી નાંખવું ન જોઈએ. એપાર્ટમેન્ટમાં રહેતી ગૃહિણીઓએ ગેલેરીમાં કે ધાબા ઉપર કિચન ગાર્ડન બનાવવો જોઈએ. કહેવાય છેને,

દશ ફૂવા સમી વાવ, દશ વાવ શયું સરોવર,
દસ સરોવર સમો ટીકરો, અને દસ ટીકરા સમુ એક વૃક્ષ

કાચપર / સેનેટરી નેકિનલો ઉપયોગ ટાળવો :-

આગળ જણાવ્યું તેમ ગૃહિણીઓ પોતાનો સમય બચાવવા અને ખાસ તો પોતાની સગવડ સાચવવા પોતાના નાના બાળકોને પરંપરાગત લંગોટને બદલે ડાયપર પહેરાવવા લાગી છે. માસિક સ્નાય વખતે કપડાના ટૂંકડા વાપરવાને બદલે બજારમાં મળતા તૈયાર સેનેટરી નેકિન વાપરવા લાગી છે. શા માટે ? નો જવાબ સાવ સીધો છે. વાયરો અને ફેંકી દો. પરંતુ ક્યારેય વિચાર્યું નથી કે આ વપરાયેલ ડાયપર અને સેનેટરી નેકિન આસાનીથી બળી જતાં નથી કે ઘરતીમાં ભળી જતા નથી તેનામાં વપરાયેલું મટીરીયલ છેવટેતો પ્રદુષણ માટે જવાબદાર છે જ. ગૃહિણીઓ આ બે વસ્તુઓનો સ્વેચ્છાએ સમજદારી પૂર્વક ઉપયોગ કરવાનું ટોચે તો ઘણી બધી માત્રામાં પ્રદૂષણ અટકાવી શકાય એમ છે. વળી આ વસ્તુઓ ખરીદવા માટે દર મહીને

યતો ખર્ચ પણ ટાળી શકાય છે. માસિક વખતે ઉપયોગમાં લીધેલ કાપડના ટુકડાને એકવાર ડેટોલવાળા ગરમ પાણીમાં ભોળી, સ્વચ્છ પાણીથી સાફ કરી સૂકવી નાખવાથી તે કિટાણું મુક્ત બને છે. અને બીજાવાર આસાનીથી વાપરી શકાય છે. ડાયપરથી યતી ચામડીની એલર્જીને ટાળવા લંગોટ વાપરી શકાય. લંગોટને પણ ડેટોલ વાળા પાણીથી સાફ કરવાથી જંતુમુક્ત બનાવી શકાય છે.

પ્લાસ્ટિકનો મર્યાદિત ઉપયોગ :

પ્લાસ્ટિક ખરીદવામાં સસ્તુ, વજનમાં હલકું અને હવે તો વિવિધ આકર્ષક રંગોમાં પ્રાપ્ત થાય છે. પ્લાસ્ટિકમાંથી બનેલ વિવિધ રમકડા, રસોઈના સાધનો, ફર્નિચર, સુશોભનની ચીજો, બોલપેન, પર્સ, પટ્ટો... વગેરે બજારમાં ઉપલબ્ધ છે. વળી તેના ઉપરોક્ત ગુણોને કારણે આસાનીથી એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ હેરફેર કરી શકાય છે. તેથી આજે જ્યાં જુઓ ત્યાં દરેક ઘરમાં પ્લાસ્ટિકની બોલબાલા છે. ગૃહિણીઓની શુંગારની વસ્તુઓ પણ પ્લાસ્ટિક મટીરિયલની બને છે. અને તેની બેફામ ખરીદી પણ થાય છે. પરંતુ પ્લાસ્ટિકની એક મર્યાદા પણ છે. જેનાથી ગૃહિણીઓ કદાચ અજાણ છે. તે એ કે પ્લાસ્ટિક આસાનીથી બળી જતું નથી, બળી ગયા બાદ તે ઝેરી કાર્બન મોનોક્સાઈડ વાયુ વાતાવરણમાં છોડે છે. વળી પ્લાસ્ટિક સહેલાઈથી માટીમાં ભળી / ઓગળી જતુ નથી અને જે જમીનના ભાગ પર એ દિવસો સુધી એકજ જગ્યાએ પડી રહે છે તે ભાગને એ ઝેરી બનાવે છે. તેથી પ્લાસ્ટિક નો મર્યાદિત ઉપયોગ જરૂરી છે. અને ગૃહિણીઓ આ કામની પહેલ પોતાનાથી કરી શકે છે. જેમ બોલપેન દર વખતે નવી લેવાને બદલે તેની રીફીલ બદલી શકાય તેમ પ્લાસ્ટિકનો વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ પર્યાવરણને બચાવવા ઘણું મોટું યોગદાન આપી શકે છે.

હેરસેટિંગ ક્રીમ અને બોડી સ્ક્રે / પરફ્યુમનો ઉપયોગ ટાળવો :

બજારમાં મળતા ઘણા હેરસેટિંગ ક્રીમ અને બોડી સ્ક્રેમાં CFCL₂ નો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ CFCL₂ એને ઠંડુ રાખે છે હેરસેટિંગ ક્રીમ અને બોડી સ્ક્રેનો ઉપયોગ કરતાંની સાથે તેમાંનું CFCL₂ સીધું વાતાવરણ બળી O₃ (ઓઝોન) નાં પડને નુકશાન પહોંચાડે છે. વધતી જતી ગરમી અને ચામડીનાં રોગો માટે O₃ નાં પડને થયેલ નુકશાન જવાબદાર છે. કુદરતી પોષક તત્ત્વોથી ભરપૂર ફળ-ફૂલ, વનસ્પતિની છાલથી સ્નાન કરવાથી દિવસભર તાજગી અનુભવાય છે. તેના માટે બોડી સ્ક્રે કે પરફ્યુમ વાપરવાની જરૂર નથી. ગૃહિણીઓએ આ બે ચીજોની બનાવટમાં CFCL₂ નો ઉપયોગ થયેલો નથી ને તેની ખાતરી કરી લેવી જોઈએ.

ચામડાની બનાવટો અને કૃત્રિમ પ્રસાધનો વાપરવાનો આચર ટાળવો :

મોટાભાગની ગૃહિણીઓને કે જે શ્રીમંત ઘરોમાંથી આવે છે. તેમને ઉચ્ચ કોટીનાં પ્રાણીઓનાં શરીરની ચામડીમાંથી બનાવેલા પાકિટ, પટ્ટો, ચંપલ, જેકેટ... વગેરે વાપરવાનો એક ગાંડો નશો હોય છે. આના માટે વર્ષ દહાડે પૃથ્વી પરથી કેટલાંક પ્રાણીઓનો ભોગ લેવાય છે.

કૃત્રિમ પ્રસાધનો બનાવતી કંપનીઓ પોતાના માલની ગુણવત્તા તપાસવા સસલાં હરણ, ઉંદર જેવા નાના પ્રાણીઓ પર તેની અજમાયશ કરતા હોય છે તેમાં પણ કેટલાય પ્રાણીઓ મોતના મુખમાં ધકેલાય છે. જો આમજ ચાલતું રહેશે તો, હરિશાઈના આ યુગમાં એક કંપની બીજી કંપનીથી આગળ જવા અને લોકચાહના મેળવવા વિવિધ પ્રાણીઓનો ભોગ લેવાનું વધારશે અને ધીમે ધીમે પૃથ્વી પર પ્રાણીઓની સંખ્યા ઘટશે. હાલ પણ કેટલાય એવા પ્રાણીઓ છે જેમની જાતિ પૃથ્વી પરથી ક્યારનીયે લુપ્ત થઈ ગઈ છે. માનવી-વૃક્ષો-પ્રાણીઓ-પંખીઓનું એક ચોક્કસ પ્રમાણ પૃથ્વી પર ન જળવાય તો આપણું પણ અસ્તિત્વ

જોખમમાં મૂકાશે. અને એને માટે માત્ર આપણે જ જવાબદાર બનીશું આપણે કંઈ એટલું યાદ રાખીએ કે,
વિરાણે જગ વિસ્તારે નથી એક જ માનવી,
પરુ છે, પંખી છે, વળોળી છે વગરપતિ.

વાહનોનો મર્યાદિત ઉપયોગ :

ગૃહિણીઓ આજકાલ ટેબાટેખીમાં કે અતિલાગણીશીલ બની પોતાના બાળકોને ૧૮ વર્ષની ઉંમર પહેલા જ વાહનોની સગવડ અપાવવા લાગી છે. એમની એક જ દલીલ હોય છે. "સમય બચે ને" ! પણ ગૃહિણીઓ એ નથી જાણતી કે તમારુ બાળક ૧૮ વર્ષ પહેલાં હોય છે. તેથી તે વાહન ચલાવી કાયદાનું ઉલ્લંઘન જ કરે છે. અને જો કોઈ અકસ્માત થાય તો તેની સામે કાયદાકીય ન્યાય કે નફો બાળકોને કે વાલીઓને મળતા નથી વળી આ ઉંમરે બાળકને તાજગી, ઉત્સાહ, ચપળતા હોવી જોઈએ કે નજીકના સ્થાને પહોંચવા માટે જે પગપાળા અથવા સાઈકલ વાપરે. પગપાળા જવાનો ફાયદો ગૃહિણી પોતાનાં બાળકને સમજાવી શકે છે.

બાળકોને જંકફૂડ ખાવાથી બચાવો :

ટેલીવીઝન પર આવતી હલચાલનારી જાહેરખબરોને કારણે બાળકો વિવિધ પ્રકારના જંકફૂડ ખાવા પ્રેરાય છે. ગૃહિણીઓ નોકરી વ્યવસાયની વ્યસ્તતા, ઘરકામની વ્યસ્તતા અથવા ટેલિવિઝન પરનાં રાત્રીનાં કાર્યક્રમોની વ્યસ્તતા વચ્ચે બાળકો માટે પોષણયુક્ત નાસ્તાની સગવડ કરી શકતી નથી. ઘણી માતાઓ પોતાના બાળકને નાસ્તામાં તૈયાર નુડલ્સ, વેફર્સ, બિસ્કીટ વગેરે અને ઘણી માતાઓ એનાથીએ આગળ વધીને પૈસા આપીને પોતાની જવાબદારીમાંથી મુક્ત થાય છે. જંકફૂડનું પ્રમાણ શરીરમાં વધી જતાં બાળક આળસુ, જીદી અને ચિડિયા સ્વભાવવાળું બને છે. તેનામાં હિંસાત્મક વૃત્તિ વધે છે. વળી શરીરને જરૂરી પોષણ ન મળતાં કંઈક મેદસ્વી બને છે. ઘણી નાની ઉંમરે રોગોનો ભોગ બને છે. ચેતનાહિન, ક્રાંતિહીન શરીર સાથે સતત માંદા રહ્યા કરે છે કોઈ કામમાં તેનો ઉત્સાહ જણાંતો નથી જ્યારે પોષણ યુક્ત નાસ્તો અને જમવાનું મેળવનાર બાળકમાં ઉત્સાહ, તાજગી અને ચેતનાનો ધોધ વહેતો ટેબાઈ છે. સતત નવું જાણવાની જિજ્ઞાસા, કૂતુહલ તે ધરાવે છે. અને અન્યોને સહાયરૂપ થવાની ભાવના પણ તેમનામાં જોવા મળે છે. આવા બાળકો ગૌભણીયું જ્ઞાન મેળવવા કરતાં અનુભવે શીખતા પણ જોવા મળે છે. ક્રિયા દ્વારા જ્ઞાન મેળવવાનો તેમને સંતોષ મળે છે. ત.થી દરેક ગૃહિણીએ પોતાનાં બાળકોને જંકફૂડને બદલે વિવિધ પોષણયુક્ત તત્ત્વોથી ભરપૂર ખોરાક આપવો જોઈએ.

ગૃહિણીઓએ ખાસ એ વાત પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાનું છે કે, જંકફૂડ જે રંગબેરંગી, આકર્ષક પ્લાસ્ટિકના પેકેટમાં મળે છે, એ ખાલી ઘઈ ગયા બાદ તેનું શું ? વેકર, સુકો ચેવડો, બીસ્કીટ, ચોકલેટ..... વગેરેનાં પેકેટ જ્યાં જુઓ ત્યાં ગલી, સોસાયટીના નાકે ઢગલો ઉભરાય છે. સફાઈ કામદારો એને બાળી નાંખે જ છે. અને આગળ જણાવ્યા પ્રમાણે પ્લાસ્ટિકને બાળી નાખવાથી જેરી CO₂ ઉત્પન્ન થાય છે. જેનાથી વાતાવરણ પ્રદૂષિત થાય છે. જો આવો નાસ્તો જ ન ખરીદીએ તો પ્રદૂષણ ધોડી માત્રામાં અટકાવી શકીશું. વળી, જો આવો રંગબેરંગી પેકેટવાળો નાસ્તો ખરીદાય ગયો હોય તેને સાફ કરી, જુદા જુદા આકારમાં કાપી તોરણ, ફૂલદાની જેવી વિવિધ ગૃહસજાવટની ચીજ વસ્તુઓ બનાવી શકાય. બાળકોને સર્જનાત્મક બનાવવાની આવી તક ગૃહિણીએ ઝડપી લેવી જોઈએ.

વસ્તી નિયંત્રણ :

મોટા ભાગની ગૃહિણીઓ ભણી-ગણી હોવા છતાં પોતાનાં પતિ કે દિકરાનો વંશ આગળ ચલાવવા પુત્ર-પ્રતિની ઈચ્છા રાખે છે તેઓ આ પુત્ર-પ્રતિની લાલસાને કારણે દીકરીઓને તેમના પ્રેમ વાતસલ્ય, પૂંક, લાંગણી જેવા સામાન્ય હકથી વંચીત રાખે છે. અને પુત્રીઓની સંખ્યા પણ કુટુંબમાં વધાર્યા કરે છે. આમને આમ કુટુંબ દીઠ બાળકોની સંખ્યા વધવાને કારણે દેશની વસ્તી વધે છે વસ્તી વધવાને કારણે ખોરાક, પાણી, રોજગારી જેવી પ્રાથમિક સુવિધાઓની ખોટ વર્તાય છે. મોંઘવારી, ગરીબી, બેકારી, જેવા પ્રશ્નો છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી માથુ ઊંચકી રહ્યા છે. જો ગૃહિણી એમ વિચારેકે દીકરો કે દીકરી બંને સમાન છે. અને બંનેને સારુ શિક્ષણ આપી સારા માણસો બનાવવાનો પ્રયત્નો કરીએ તો દેશને એક સારો નાગરીક આપી શકીશું. જે દેશને પ્રગતિના માર્ગે આગળ લઈ જઈ શકશે. દરેક ગૃહિણીએ યાદ રાખવું જોઈએ કે, “દીકરો ને દીકરી બે આંખ છે ભગવાનની, તક સરખી આપીએ, રમવા અને તોફાનની.”

ઘોંઘાટ નિયંત્રણ :

આજના બાળકો ટેલિવિઝનનાં કાર્યક્રમો ઊંચા અવાજે સાંભળવાનું પસંદ કરે છે. કર્ણપ્રિય અને શાંત સંગીતને બદલે ઘોંઘાટભર્યું સંગીત સાંભળવાનો આગ્રહ બાળકો રાખે છે. મોબાઈલ ફોન પર વાત કરતી વખતે આસપાસના ઘણાં લોકોને સંભળાય એવો અવાજ તેઓ રાખે છે. ગૃહિણીઓએ બાળકોને શીખવવું જોઈએ કે સંસ્કારોની જેમ સભ્યતા પણ એટલીજ જરૂરી છે. બિનજરૂરી મોટા અવાજે વાત કરવાથી વાતની ગુપ્તતા, ગંભીરતા જોખમાય છે તથા બિનજરૂરી મોટા અવાજે ટેલિવિઝન નિહાળવાથી કે સંગીત સાંભળવાથી માથાનો દુખાવો, બેચેની, આક્રમકતા, હાર્ટ એટેક જેવા રોગોનું પ્રમાણ વધે છે. વળી, વિદ્યાર્થી વર્ગની એકાગ્રતા તૂટે છે. તેના કારણે શાંતિથી વાંચન થઈ શકતું નથી, યાદશક્તિ પણ ઘટે છે. વળી બાળકો અને માતા પિતા પણ એક બીજા સાથે બિનજરૂરી ઘાંટાઓ પારી વાતચીત કરે છે. તેના કારણે ઘરમાં કર્કશતા ઉમેરાય છે. ગૃહિણીઓએ શાંતિથી વાત કરતાં શીખવું પડશે. બીન જરૂરી મોટા અવાજે નહીં પરંતુ શાંતિથી, દરેક સંવાદ સાંભળ્યા બાદ તરત સમજી શકાય તેવા અવાજે ટેલિવિઝન નિહાળવું પડશે. તેમણે બાળકોને વાત કરતી વખતે, વાત સાંભળતી વખતે, સંગીત સાંભળતી વખતે ટેલિવિઝન નિહાળતી વખતે, મોબાઈલ ઉપર વાત કરતી વખતે કેટલો અવાજ રાખવો જોઈએ તે સમજાવવું જોઈએ. ઘોંઘાટથી પણ વાતાવરણ પ્રદૂષિત થાય છે એ બાળકોને શીખવવું જોઈએ.

અંતે ગૃહિણીઓએ એટલું યાદ રાખવું જોઈએ કે

“પ્રદૂષણ અટકાવવાનું સૌ કરીએ કર્મ

પર્યાવરણ સંરક્ષણ છે સાંપ્રત યુગધર્મ.”

પર્યાવરણ શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા

મા. ડો. ઈન્દેબાબ જાનસારી

કોઈ પણ સમાજના વિકાસમાં શિક્ષણ અત્યંત મહત્વપૂર્ણ સ્થાન ધરાવે છે. શિક્ષણ યકી જ જે તે સમાજનો વિકાસ શક્ય બની શકતો હોય છે. શિક્ષણ દ્વારા સમાજના પ્રશ્નોનું નિવારણ થઈ શકે છે. જે સમાજ શિક્ષણનું મહત્વ નથી સમજી શકતો એ સમાજ છેવટે પછાત રહી જવા પામે છે એ હકીકત છે. શિક્ષણની પ્રક્રિયા સાથે અનેક ઘટકો સંકળાયેલા છે. તે પૈકીનું એક અત્યંત મહત્વપૂર્ણ ઘટક શિક્ષક છે. શિક્ષક એ શિક્ષણની પ્રક્રિયાનો મુખ્ય સંચાલક છે. શિક્ષણની સફળતા કે નિષ્ફળતા મહદંશે શિક્ષક પર અવલંબે છે. તેથી શિક્ષક પાસે અનેક અપેક્ષાઓ રાખવામાં આવે છે, અને એ સ્વાભાવિક પણ છે. શિક્ષણ કેવું ડરો તેનો આધાર પણ છેવટે તો શિક્ષકની ગુણવત્તા પર જ છે ને! શિક્ષક પાસેની અનેક અપેક્ષાઓ પૈકીની એક મુખ્ય અપેક્ષા એ છે કે એણે જે તે સમાજની પ્રવર્તમાન સમસ્યાઓ નિવારવામાં પોતાની ભૂમિકા અદા કરવી જોઈએ. એટલું જ નહીં પરંતુ ભાવિ સમસ્યાઓના ઉકેલ માટે પણ વિદ્યાર્થીઓને તૈયાર કરવા જોઈએ તથા સમગ્ર સમાજને સબળ દોરવણી પૂરી પાડવી જોઈએ.

આપણી આજુબાજુના વર્તમાન વિશ્વનો વિચાર કરીએ તો આપણને ખ્યાલ આવે છે કે આખું વિશ્વ અનેક પ્રકારની સમસ્યાઓથી ગ્રસ્ત બન્યું છે. વિશ્વના માનવીઓ અનેક વૈવિધ્યપૂર્ણ, અને વિકરાળ સમસ્યાઓનો સામનો કરી રહ્યા છે અને ભયથી ઘર ઘર ધુજી રહ્યા છે. સમગ્ર વિશ્વને ધ્રુજાવતી આવી સમસ્યાઓ છે, આંતકવાદ, વસતિવધારો, ભાવ વધારો, બેકારી, ગરીબી... વગેરે. આવી જ એક ગંભીર સમસ્યા છે પર્યાવરણની. આજે સમગ્ર વિશ્વમાં પર્યાવરણની સમતુલા ખોરવાઈ છે અને ભારે અસંતુલનો ઉદભવ્યા છે...

પર્યાવરણની અસમતુલાને કારણે કુદરતી પરિબલોમાં આશ્ચર્યકારક અને અકલ્પનીય ફેરફારો આવ્યા છે. પર્યાવરણ શબ્દ પરિ અને આવરણ એ બે શબ્દો બનેલો છે. જેનો અર્થ થાય છે માનવીની આસપાસ રહેલી સુષ્ટિ. દેશનો સમગ્ર ભૌગોલિક વિસ્તાર, જેમાં રહેલા જળાશયો, પહાડો, વનસ્પતિ, વાતાવરણ અને સજીવ સુષ્ટિની આંતર ક્રિયામાંથી જે પરિસ્થિતિ સર્જાય છે એને પર્યાવરણ કહેવાય છે. બીજી રીતે કહીએ તો મુદાવરણ, જલાવરણ, વાતાવરણ અને જૈવિક આવરણો તેમાં સમાવેશ થાય છે. પરંતુ વર્તમાન સમયમાં આ બધામાં ધરમૂળથી પરિવર્તનો આવી રહ્યા છે, એ સંદર્ભે શિક્ષકની ભૂમિકા અત્યંત મહત્વપૂર્ણ બની રહે છે.

એક શિક્ષક પાસે પર્યાવરણ સંદર્ભે સૌપ્રથમ અપેક્ષા એ રહે છે કે શિક્ષક પોતે પર્યાવરણ વિશે જાણતો હોવો જોઈએ. પર્યાવરણ કોને કહેવાય, એના ઘટકો કયા કયા છે. તથા પર્યાવરણ સામે કયા કયા અવરોધો ઉભા થયા છે એનાથી શિક્ષક પૂર્ણતઃ પરિચિત હોવો જોઈએ. કારણકે જ્યાં સુધી શિક્ષક સ્વંય પર્યાવરણથી અનભિજ્ઞ હોય ત્યાં સુધી પોતાનું યોગદાન આપી શકતો નથી, પોતે ગમે તે વિષયનો શિક્ષક હોય પરંતુ એણે પર્યાવરણ સંબંધી પૂરતી જાણકારી પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ.

પર્યાવરણ પ્રત્યે શિક્ષક સ્વંય સંવેદન-શીલ હોવો જોઈએ. મારે શું ? એવી માનસિક વૃત્તિ ધરાવતા લોકો આજે આપણાં સમાજમાં બહુમતિમાં છે પરંતુ શિક્ષકે આવી વૃત્તિથી બચવાની જરૂર છે... પર્યાવરણ સામેના પડકારો એ મારા પડકારો છે અને એને પહોંચી વળવા માટે શિક્ષણના માધ્યમ યકી મારે વિદ્યાર્થીઓને

નેપાર કરવાના છે એવું વલણ શિક્ષકે કેળવવાની જરૂર છે. પર્યાવરણ સામેની કટોકટીઓ નિવારવા માટે લોકોમાં જાગૃતિ જરૂરી છે. અને આ જાગૃતિ શિક્ષણના માધ્યમથી જ આવી શકે... અને આ માટે પોતે નિમિત્ત બન્યા છે. એવો સદૃશ્ય શિક્ષકોએ કેળવવો જોઈએ.

શિક્ષકે પોતે જે વિષય સીખવતા હોય તે વિષય સીખવતા, સીખવતા શક્ય હોય ત્યાં પર્યાવરણ સંબંધી માસિની સ્વાભાવિક રીતે આપવી જોઈએ... પર્યાવરણ શિક્ષણ માટે કેટલાક મોકલ, વિશેષ પ્રયત્નો કરવા ઉપરાંત પોતાના શિક્ષક કાર્ય દરમિયાન પર્યાવરણ સુરક્ષા સંબંધી વાતો વળી લેવાની ભૂમિકા શિક્ષકે અસરકારક રીતે અદા કરવી જોઈએ.

શિક્ષક એ પણ એક સામાજિક પ્રાણી છે. એ સમાજમાં રહે છે. તેથી પોતાના સામાજિક ઉત્તરદાપિત્વના ભાગરૂપે શિક્ષકે પોતાની આજુબાજુના વિસ્તારમાં તથા એ જેની સાથે સંપર્કમાં આવે એમની સાથે આંતરક્રિયા કરતી વખતે પણ પર્યાવરણના પરિબેધમાં યોગ્ય વર્તન વ્યવહારો ધરવા જોઈએ. જેમ,

- શિક્ષક પોતે જ્યાં રહેતો હોય એ વિસ્તારના લોકોને વૃક્ષારોપણનું મહત્ત્વ સમજાવી શકે
- શિક્ષક સમાજના સહયોગથી વૃક્ષારોપણ કરી શકે
- જ્યાં પણ પાણીનો બગાડ થતો હોય ત્યાં પાણીનો બગાડ અટકાવવા પ્રયત્ન કરી શકે.
- વાહનનો બિનજરૂરી ઉપયોગ ઘટાડવા માટે શિક્ષક પ્રયત્નો કરી શકે.
- કુદરતી સંપત્તિનો પોતે સદુપયોગ કરે તથા અન્યોને પણ એ માટે પ્રેરે.
- અવાજ પ્રદૂષણ ટાળવા લોકોને સમજાવે... વગેરે

આ રીતે શિક્ષકે પોતાની આજુબાજુમાં પર્યાવરણની જાણવણી માટે પ્રયત્નો કરવા જોઈએ. ઉપરાંત, શિક્ષક શાળામાં કેટલીયે પ્રવૃત્તિઓનું આયોજન કરીને પણ પોતાની ભૂમિકા અદા કરી શકે. શાળામાં શિક્ષક પર્યાવરણની જાણવણી સંદર્ભે નીચે મુજબની પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરી શકે.

- પર્યાવરણ વિશે પ્રવચનનું આયોજન
- પર્યાવરણ વિષયને કેન્દ્રમાં રાખીને પ્રદર્શન
- સ્થર્થા સભાઓનું આયોજન
- ઈકોક્લબનું અસરકારક સંચાલન
- વિવિધ સ્પર્ધાઓનું આયોજન..... વગેરે

વર્તમાન સમયમાં પર્યાવરણ શિક્ષણ પૂરું પાડવાની ખૂબ જરૂરીયાત છે. પર્યાવરણ શિક્ષણ અંગેની અવજા સ્વંય આપણને ખૂબ મોંઘી પડી શકે એમ છે, અને એમાં વળી, જો શિક્ષક નિષ્ક્રિય હશે તો એની વિકરાળતા વધશે. તેથી પર્યાવરણ શિક્ષણ સંદર્ભે શિક્ષક પોતાની ભૂમિકા ભજવવા માટે સક્ષમ બને, સજ્જ બને અને સભાન બને એ જરૂરી છે. જો શિક્ષકો એમાં પોતાની કસાએથી યોગ્ય પ્રયત્નો કરશે તો એમનું શિક્ષકત્વ સફળ પુરવાર ધરશે. શિક્ષકો એમની આ પરીસામાં નાપાસ ન થાય એવી અપેક્ષા સાથે વિરમું છું અસ્તુ.

પર્યાવરણ અને વૃદ્ધો

- શ્રીમતી કવિતા રાઠવા (સંગઘાલ)

સમગ્ર જીવન સૃષ્ટિને ટકાવી રાખનાર જળ, જમીન અને જંગલ એ પ્રકૃતિના પૂજ્યૂત અંગ છે. કુદરતે આપણને વિના મૂલ્યે અને પરિશ્રમે આપેલા કુદરતી તત્વોના મૂલ્યને સમજ શક્યા નથી. વર્તમાન યુગનો માનવી પોતાની જાતને પૃથ્વીનો અધિપતિ માની બેઠો હોય એમ તે ભુદ્ધિના બળે પોતાની જાતને મહાન ગણાવી રહ્યો છે. આજે માનવીએ કુદરતી રહસ્યો જાણીને કુદરતી સંપત્તિનો અમર્યાદિત ઉપયોગ કર્યો છે. મનુષ્ય પોતાની ઈચ્છા અને આકાંક્ષાઓને પૂર્ણ કરવામાં જળ, જમીન અને જંગલનો કલ્પના રહિત અને વિવેક મૂન્ય બની કુદરતી સંપત્તિ (પ્રકૃતિના તત્વો) નો ઉપયોગ કર્યો છે, અને તેની વિધાતક અસરો સૃષ્ટિના પર્યાવરણ પર પડી છે.

સંતુલન શાસ્ત્રના જનક એવા જર્મન પ્રાણીશાસ્ત્રી "હેકલ" ના જણાવ્યા અનુસાર આ સમગ્ર સૃષ્ટિનું સંતુલન પર્યાવરણના વિવિધ ઘટકોના સહયોગથી જળવાય રહે છે. પાણી, પ્રકાશ, ભૂમિ, પ્રાણવાયુ, વનસ્પતિ, જીવજંતુઓ, પશુ-પંખીઓ, અને મનુષ્ય આ બધાજ ઘટકોની પરસ્પરની નિર્ભરતા, મર્યાદા અને એકબીજામાં વિલિન થઈ જવાની વૃત્તિને કારણે આ સૃષ્ટિ જીવવા લાયક બને છે. સંતુલન શાસ્ત્રનો બીજો નિયમ છે મર્યાદા. કોઈ પણ સજીવ કે વસ્તુને અમુક મર્યાદા કુદરતે આપી છે. સૃષ્ટિના તમામ ઘટકો જ્યાં સુધી પોતાની મર્યાદામાં રહેશે ત્યાં સુધી સંતુલન જળવાશે. ત્રીજો નિયમ છે. એક બીજામાં વિલિન થઈ જવું.

પ્રકૃતિએ કુદરતી રીતે ઓઢેલી સંતુલન વ્યવસ્થાપનની ચાદર નાની લાગે છે. અને માનવીના ભોગ લાલસાનો દેહ માયાવી રાક્ષસની જેમ દિવસે દિવસે વિશાળ બની રહ્યો છે. તેથી સૃષ્ટિના સંતુલનની ચાદર ફાટી રહી છે. આપણી કહેવાતી પ્રગતિજ સૃષ્ટિના સંતુલનને ખોરવી રહી છે. તેને જોતા એમ લાગે છે મનુષ્ય જે ઝાડની ડાળી પર બેઠો છે તેજ ડાળી કાપી રહ્યો છે. કુદરતની વ્યવસ્થાપનની અવગણના કરીને ઓછી મહેનતે વધુ મેળવવાનો આપણે જે હઠાઝહ રાખ્યો છે તેજ આજે આત્મઘાતી પુરવાર થયો છે.

સામાન્ય અર્થની દૃષ્ટિએ જોઈએ તો પૃથ્વીની સપાટી પરની ભૌગોલિક પરિસ્થિતિ અને સજીવો વચ્ચેના પારસ્પરિક સંબંધને પર્યાવરણ કહે છે. માનવ અને જીવ સૃષ્ટિની આસપાસ રહેલા બધાજ પ્રાકૃતિક તત્વોના સમુહનો સમાવેશ પર્યાવરણમાં થાય છે. પૃથ્વીની સપાટીથી ઊંચે અવકાશ સુધી વિસ્તરેલા વિવિધ આવરણોના મિશ્રણને પર્યાવરણ કહેવામાં આવે છે. જેમાં મૃદાવરણ, જલાવરણ, વાતાવરણ અને જીવાવરણનો સમાવેશ થાય છે. અને આ આવરણો વચ્ચે ગાઢ સંબંધ રહેલો છે. આ સંબંધોના કારણે સર્જાતી આદર્શ પરિસ્થિતિને પર્યાવરણની સમતુલા કહે છે. સંતુલિત પર્યાવરણમાં સજીવોની પોષણ કડીઓ તેમજ કાર્બનચક્ર, જલચક્ર, નાઈટ્રોજનચક્ર, ઘસારાચક્ર કુદરતી ક્રમમાં વિશેષ વગર ચાલ્યા કરે છે.

પર્યાવરણના જુદા જુદા કુદરતી તત્વોમાંનું સૌથી મહત્વનું ઉપયોગી એક તત્વ એ પૃથ્વીના લીલાછમ જંગલો. વન, વૃક્ષ, કે જંગલ એક અગત્યનું પ્રાકૃતિક સંસાધન છે. પૃથ્વી પર જીવનની નિરંતરતા તથા

યોગ્યતા બનાવી રાખવામાં ખુબજ મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. તેથી જ વનોનું મહત્વ દર્શાવતી એક પંક્તિ યાદ આવે છે.

"વનોમાં વિકરી કલા, કવિતાને સંસ્કૃતિ,

વનો થકી સમૃદ્ધિ વન છે ત્યાં જળ છે. એ માનવ અસ્તિત્વનો આધાર"

પૃથ્વી પર આસારે ૪૦ ટકા ભૂમિ ભાગ લીલાછમ વૃક્ષો, જંગલોથી છવાયેલો હતો. પણ મનુષ્યો અને પ્રાણીઓની વધી રહેલી વસ્તી, ઔદ્યોગીકરણ અને શહેરીકરણના કારણે વનસંસાધનની માંગ પણ સતત વધતી ગઈ, વનક્ષેત્ર ઘટવા માંડ્યું, અને ખુબજ ઓછા વિસ્તારોમાં લીલા જંગલો રહ્યા છે. પરિણામ સ્વરૂપ કેટલાક ભયસ્થાનો ઉભા થયા છે.

જંગલોનું પ્રમાણ ઘટતાં જમીનથી ખડકો ઘસી પડવાનું પ્રમાણ વધતું જાય છે. વળી વરસાદનું પ્રમાણ ઘટી જવા પામ્યું છે. પરિણામે જલચક્ર અને ઘસારાચક્રમાં અવરોધો ઉભા થતાં સજીવોના અસ્તિત્વ માટે મોટો ખતરો ઉભો થયો છે. અતિવૃષ્ટિ અને અનાવૃષ્ટિ એકજ સમયે દેખાય તેવા ચિત્રો સર્જાય છે. પૃથ્વી પરની લીલી વનસ્પતિ મોટા પાયે નાશ થતાં કાર્બન ચક્રમાં ખલેલ પાડી છે. સંતુલિત પર્યાવરણમાં સજીવોની શ્વાસનક્રિયા દ્વારા અને કાર્બનિક પદાર્થોની દહન ક્રિયાથી ઉત્પન્ન થયો કાર્બનડાયોક્સાઈડ વાયુ લીલી વનસ્પતિ ગ્રહણ કરીને પોતાનો ખોરાક બનાવે છે. અને વાતાવરણને શુદ્ધ ઓકિસિજન (પ્રાણવાયુ) પુરો પાડે છે. આ રીતે વૃક્ષોના અભાવે કાર્બન ચક્રમાં વિશેષ પડી રહ્યો છે. પરિણામ સ્વરૂપ પૃથ્વીનું તાપમાન દિવસે દિવસે વધતા "ગ્લોબલ વોર્મિંગ" ની ખુબજ મોટી, ગંભીર અને પડકાર રૂપ સમસ્યા સર્જાય છે.

આજથી ૧૦૦ વર્ષ પહેલાં વાયુમંડળમાં (CO₂) કાર્બન ડાયોક્સાઈડની માત્રા ૨૭૫ પાર્ટ્સ પર મીલીયન (પીપીએમ) હતી. જે આજે ૩૫૦ પીપીએમ છે. તથા ઈ.સ. ૨૦૩૫ સુધીમાં કાર્બન ડાયોક્સાઈડનું પ્રમાણ ૪૫૦ પીપીએમ થવાની સંભાવના છે. જે અતિ ગંભીર સમસ્યાનું ધોતક છે.

વૃક્ષ નિકંદનથી ઋતુચક્રમાં, વાયુમંડળમાં વિશેષ પડવાથી માનવ જીવન અસ્તવ્યસ્ત થતું જાય છે. તેનાથી જીવાવરણમાં રહેલા સજીવોના જીવનમાં ખલેલ પડતાં કેટલાક પશુપક્ષીઓ પણ નામશેષ થવા માંડ્યા છે. આમ સમગ્ર પરિસ્થિતિનો તાગ લઈ સમગ્ર માનવ જાત સાથે મળી સત્વરે પગલાં ભરવાની જરૂરિયાત ઉભી થઈ છે.

"જે પોષતું તે મારતું કમ દિસે છે કુદરતી"

જે આપણને પોષણ આપે છે તેનું જો જતન ન કરવામાં આવે તો તેજ આપણા વિનાશનું કારણ બની જાય છે. વૃક્ષોના નિકંદનથી સમગ્ર માનવજાત આજે નિકંદનની કગાર પર ઉભી રહી છે.

ભારત સરકારના તે સમયના ખેતી અને વન વિભાગના મંત્રી શ્રી અને ગુજરાતના પનોતા પુત્ર સ્વ. શ્રી કનેપાલાલ મુકશીએ ૧૯૫૦ થી વૃક્ષોનું મહત્વ સમજીને વનમહોત્સવની ઉજવણીની શરૂઆત કરી હતી. ૧૯૯૨ માં બ્રાઝિલ (રિયો ડી જોનેરો) માં ભરાયેલ "પૃથ્વી પરિષદ" તથા ૧૯૯૭ ના "ક્યોટો પ્રોટોકોલ"

બાદ દુનિયા આજે આ મુદ્દે જાગૃત થઈ છે. અને વધુમાં વધુ વૃક્ષો વાવવાના તથા સામુહિક વનીકરણને પ્રોત્સાહન આપવાના કાર્યક્રમો દરેક દેશ દ્વારા હાથ ધરાયા છે. ગુજરાત સરકાર દ્વારા તાજેતરમાં ૧, ૮૫, ૭૦૦ જેટલા વૃક્ષો વાવી શહીદોને અંજલી આપવા વિરાંજલી વન, નશત્ર વન, રાણિવન, તીર્થંકર વન પુનિતા વન વિરાસત વન વગેરે જેવા વનોના નામથી વૃક્ષ ઉછેર ને પ્રોત્સાહન આપવામાં આવી રહ્યું છે.

ગ્રીન કેડીટના નામે ઉદ્યોગપતિઓ દ્વારા જેટલી જંગલ વિસ્તાર પોતાના ઊદ્યોગ માટે નષ્ટ કરવામાં આવ્યો હોય તેટલુંજ સામે વૃક્ષારોપણ કરી તેની કેડીટ મેળવવાનું પ્રમાણ વધ્યું છે. કાર્બન કેડીટને કારણે પણ કાર્બન ઉત્સર્જનમાં ઘટાડો નોંધાયો છે. તેજ ઈકોફ્રેન્ડલી એટલેકે વાતાવરણને નુકશાન ન પહોંચાડે તેવી વસ્તુના ઉપયોગ અને વ્યાપ વધારવામાં આવી રહ્યો છે. આ રીતે પ્રદુષણને ઘટાડીને વૃક્ષો બચાવવાના પ્રયત્ન થઈ રહ્યા છે. તેમજ વિવિધ સંસ્થાનો અને પર્યાવરણ પ્રેમીઓ દ્વારા 'ગ્રીનકો આંદોલન' અને 'ગ્રીન મુવમેન્ટ' વગેરે જેવા આંદોલનો કરાયા છે. સમગ્ર વિશ્વ દ્વારા દર વર્ષે ૫ મી જૂન 'વિશ્વ પર્યાવરણ દિન' તરીકે ઉજવાય છે. અને તે દિવસે વૃક્ષારોપણના કાર્યક્રમો યોજાય છે.

તે ઉપરાંત સરકાર, સમાજ બધાંએ ભેગા મળી સહિયારી પ્રવૃત્તિઓ કાર્યક્રમો આચરીને નવી પેઢીમાં પર્યાવરણની જાગૃતિ લાવવા મથી પડવું પડશે. અને આ સહિયારો પ્રવાસ ભૂતકાળમાં મળતી જંગલો અને વૃક્ષોની છાયા આપણને ફરી મળે. ગયેલા સ્વજનો પાછા મળતાં નથી પણ વૃક્ષ રૂપે વડીલોને પાછા વાવી તેના મીઠા ફળ ચોક્કસ ફરીવાર મેળવી શકાય છે. તેથી જ

“વૃક્ષ વાવો, વૃક્ષ બચાવો, વૃક્ષને સ્વજન ગણી ફરી અપનાવો”

આવા જીવન દાતા વૃક્ષોનું જતન કરવું એ અપણા હાથની વાત છે. અને તેને કુદરતની દેન છે, તેમ ગણી તેનો ઉપયોગ કરવામાં વિવેક દાખવવો. અને માવજત કરવામાં સમગ્ર માનવજાતને જાગૃત થવું પડશે. અંતમાં તો વૃક્ષોના આ અનંત ઉપકારોને શબ્દોમાં વર્ણવી ન શકાય પરંતુ અનુભવી શકાય.

“ સંતતિ વિનાના લોકોનું ભાવિ જેમ ધુંધળું હોય છે,
તેમ વૃક્ષો વિનાના રાષ્ટ્રો પણ લાચાર હોય છે.”

- રુઝ વેલ્ડ

“ વહો, વહો જ ચોપાશો, મંગળ વાયુ સોરભે,
વનો, ઉપવનો ખીલે, ફળો, લયે અને રહે,
જીવન ધળકે, પાણી, પંખી, સર્વ જીવો રચે
સૃષ્ટિ પંચમહાભૂતે કરી કેવળ વિકસે.”

શિક્ષણ દ્વારા પર્યાવરણીય જાગૃતિ.

અલ્પા પટેલ

❑ પ્રસ્તાવના

- વિશ્વના રહેતા લોકોની ભાષા રહેણી કરણી, રીત રિવાજ વગેરેમાં જોવા મળતી વિવિધતા.
- આ વિવિધતાનું કારણ છે પર્યાવરણ.
- હાલના સમયમાં પર્યાવરણનું મહત્વ સમજવું જરૂરી.
- પર્યાવરણમાં આવતા અવરોધો દૂર કરવા અને તેને સંતુલિત કરવા તેમજ લોક ઉપયોગી બનાવવા માનવીએ પોતાની દૃષ્ટિ બદલવી જરૂરી.

❑ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે પર્યાવરણ શિક્ષણના હેતુઓ.

સભાનતા જાગૃકતા, જ્ઞાન, વલણ, કૌશલ્યો, મૂલ્યાંકન ક્ષમતા (કુશળતા), સહભાગિતા, હેતુઓ

❑ આ સિવાય

- વિદ્યાર્થીઓને પર્યાવરણ સંબંધી જ્ઞાન આપવું
- પર્યાવરણને સંતુલિત કરવા માટે જનજાગૃતિ અભિયાન ચલાવવા
- વિદ્યાર્થીઓને પર્યાવરણ દિવસ વિશે માહિતી આપવી
- વિદ્યાર્થીઓ પર્યાવરણ સપ્તાહ ની ઉજવણીમાં ઉત્સાહભેર ભાગ લેતા થાય
- વિદ્યાર્થીઓ વન સંરક્ષણની માહિતી અને કાયદા વિશે જાણકારી મેળવતા થાય.

❑ માધ્યમિક શિક્ષણના વિદ્યાર્થીઓ માટે પર્યાવરણનાં અભ્યાસક્રમમાં સમાવિષ્ટ બાબતો.

● પૃથ્વી, સૌરમંડળ	● જૈવિક વૈવિધ્યનું જતન
● પ્રકૃતિ શિક્ષણ	● સામાજિક વનીકરણ
● વનસ્પતિઓ અનેવન	● વસ્તીવૃદ્ધિ
● વન્યજીવ સૃષ્ટિ	● પ્લાસ્ટિક પ્રદુષણ
● પર્યાવરણ અને પ્રદુષણ	● પર્યાવરણ સંરક્ષણ
● વૃક્ષના ઉપયોગો	● પર્યાવરણ વ્યવસ્થાપન

❑ પર્યાવરણ જાળવણી અંગે શાળાની ભૂમિકા

- શાળામાં પર્યાવરણ વિષયમાં વિવિધ તજજ્ઞોના પ્રવચનો ગોઠવવા
- જંગલ-વન વિસ્તારમાં પ્રવાસ પર્યટન ગોઠવી શકાય.

- પ્રકૃતિ શિક્ષણ કોમિટી નું આયોજન કરવું
- પર્યાવરણ જાગૃતિ લાવવા હું પણ સજીવ છું મને પણ જીવવાનો હક છે. વિષયક નાટકનું આયોજન કરવું
- વિદ્યાર્થીઓ પાસે હસ્તલિખિત અંકો તૈયાર કરાવી શકાય.
- સ્વાઈડ શો બતાવી પર્યાવરણ જાગૃતિ લાવી શકાય.

□ માધ્યમિક શાળાના વિદ્યાર્થીઓ માટે પર્યાવરણ જાગૃતિના શાળાકીય કાર્યક્રમો :-

- વૃક્ષારોપણ અભિયાન વિશેનો કાર્યક્રમ યોજી શકાય.
- વૃક્ષ અભિયાન કાર્યક્રમમાં સૂત્રો ઉચ્ચારણ
- વૃક્ષારોપણ અભિયાનના ભાગ રૂપે રેલીનું આયોજન
- શહેર કે ગામની આસપાસના પર્યાવરણનો અભ્યાસ
- પર્યાવરણને લગતા પ્રોજેક્ટસનું કામ સોંપી શકાય.
- શાળા કે શાળાની બહાર બગીચા તૈયાર કરાવી શકાય.
- પર્યાવરણ અંગે મોડેલ ચાર્ટ ચિત્રોનું પ્રદર્શન ગોઠવી શકાય
- ડિસ્કવરી નેશનલ જ્યોગ્રાફી એનિમલ પ્લાનેટ જેવી ટી.વી. ચેનલો જોવા પ્રેરણા આપી સંક્ષિપ્ત લેખ લખાવી શકાય

□ પર્યાવરણ સંબંધી વિવિધ દિવસોની ઉજવણી કરી શકાય જેવા કે,

વિશ્વ વન દિવસ	-	૨૧ માર્ચ
પૃથ્વી દિવસ	-	૨૨ એપ્રિલ
વિશ્વ પર્યાવરણ દિવસ	-	૫ જૂન
વન્ય પ્રાણી સપ્તાહ	-	૨ થી ૯ ઓક્ટોબર
વિશ્વ પ્રાણી દિવસ	-	૪ ઓક્ટોબર
વન પ્રકૃતિ દિવસ	-	૧૦ નવેમ્બર
વિશ્વ જૈવિકતા દિવસ	-	૨૯ ડિસેમ્બર

- વન્ય જીવોના પરિચય સ્વાઈડ શો દ્વારા બતાવી શકાય.
- પર્યાવરણ સંબંધી સ્કેચબુક તૈયાર કરાવડાવી શકાય.

આ સિવાય પણ માધ્યમિક શાળા કક્ષાએ પર્યાવરણ અંગે જાગૃત લાવવા માટે ઘણા બધા કાર્યક્રમોનું આયોજન કરી શકાય.

જૈવિક વૈવિધ્ય

માતા વૃત્તીયમિક એન
ગેલ ન

□ પ્રસ્થાપના

- સાત માર અષ્ટ વર્ષ પહેલા પૃથ્વીનો જન્મ
- પ્રથમ એક કોષનું નિર્માણ
- કોષખાથી પેઠી, પેઠીઓ દ્વારા અંગ અંગો દ્વારા સરીર અને તે પછી એક રાજ્યતા - માતા જીવનું નિર્માણ
- એકખાથી અનેક જીવો
- સજીવોના જોવા મળતી આ વિવિધતા એટલે જ જૈવિક વિવિધતા કે જેવ વૈવિધ્ય.
- દરેક સજીવમાં ધંચમહાખૂત તત્વોનો સમાવેશ (આકાશ, પાણી, અગ્નિ, પૃથ્વી, પવન)
- દરેક સજીવ ઈશ્વરનું સર્જન
- ઈશ્વર જ સર્જક, પોષક અને વિનાશક
(GOD = G - Generator, O - Operator & D = Destroyer)

□ વિભાવના

"જૈવિક વૈવિધ્ય શબ્દ એવી ભિન્નતા માટે વપરાય છે કે જે ભિન્નતા વસ્તી, પ્રજાપતિઓ, સમુદાય અને નિવસન તંત્રમાં જોવા મળે છે."

"Biodiversity is a term referring to the variation -S found among populations, Species, Commu - nities and ecosystems,"

- C. R. Babu, Joshi & Sardesai

□ જૈવિક વિવિધતાનું મહત્વ

- વનસ્પતિ અને પ્રાણીઓનું વૈવિધ્ય એ ખોરાક અને જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓનો મૂળભૂત સ્ત્રોત
- ખેતી પશુપાલન, ઉદ્યોગો, કુદરતી સમતુલા જાળવવા
- સંકરણ પારા ઈચ્છિત લક્ષણો ધરાવતી પ્રજાતિ ઉત્પન્ન કરવા,
- ઔષધિશોષને આધુવૈદિક દવાઓ બનાવવામાં વનસ્પતિ વૈવિધ્ય ઉપયોગી.
- પ્રવાસ પર્યટન સ્થળો વિકસાવવામાં ઉપયોગી
- જે જીવનમાં વૈવિધ્યતારૂપી સમૃદ્ધિ હોય તે જ જીવન અરે વૈવિધ્ય એટલેજ જીવન અને જીવન એટલે જ વૈવિધ્ય.
- જૈવિક વિવિધતાને કારણે જનીનીય વિવિધતા વિકસાવી તે દ્વારા અનુકૂળનશક્તિ પણ વિકસાવી શકાય.
- જૈવિક વિવિધતાની દ્રષ્ટિએ ભારત અતિ સમૃદ્ધ - દેશમાં ૪૬,૨૮૯ થી વધુ પ્રકારની વનસ્પતિ, ૮૧,૦૦૦થી વધુ પ્રકારના પ્રાણીઓ

□ જૈવિક વૈવિધ્ય અને પર્યાવરણ વચ્ચેનો સંબંધ

- "Biodiversity is directly proportional to environment."
- ખેતી પશુપાલન, અનેક ગૃહઉદ્યોગ, વનપેદાશો પર આધારિત ઉદ્યોગો, મનુષ્ય ઉદ્યોગો, દવા ઉદ્યોગ વનસ્પતિજન્ય સૌંદર્ય પ્રસાધનોની બનાવટો જેવી અનેક આર્થિક પ્રવૃત્તિઓને આધાર પણ જૈવિક વૈવિધ્ય પર રહેલો છે.
- જૈવિક વૈવિધ્ય કુદરતી સમતુલા જાળવવા આવશ્યક. માનવીને તેના અસ્તીત્વને ટકાવી રાખવામાં જરૂરી.
- પ્રદુષણથી પર્યાવરણને નુકશાન અને તેથી જય વૈવિધ્યને નુકશાન.

□ જૈવિક વૈવિધ્ય પર ખતરો

ચીનમાં ચા, ન્યૂયોર્કમાં નાસ્તો, અને ભારતમાં ભોજન.

જીહાં આ કોઈ રમૂજી દૂચકો નથી.

અરે આ ત્રણ વાક્યોમાં વધતી જતી ટેકનોલોજીનો નિર્દેશ થયેલો છે અને સાથે સાથે વિશ્વની વસ્તી ! એ પણ એટલીજ ઝડપે વધતી રહી છે.

વધતી જતી ટેકનોલોજી અને વસ્તીવધારો

પ્રદૂષણ

જૈવિક વૈવિધ્યને માઠી અસર (સજીવ જાતિઓ લુપ્ત થવાની શક્યતા)

અરે ! શક્યતા શું ? થવા માંડી છે.

ઉપાય તરીકે કુદરતી ઉર્જા - સ્ત્રોતોનો વધુ ઉપયોગ કુદરતી ઉર્જા - સ્ત્રોતો અને પ્રદૂષણ રહીત ઉર્જા સ્ત્રોતો તરફ વધુ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું

□ જૈવિક વૈવિધ્યના સંરક્ષણ માટેના પ્રયાસો :

- સૌ પ્રથમ ૧૮૭૮ માં મદ્રાસ પાસે વેદનાથનગલ પક્ષી અભ્યારણની સ્થાપના થઈ.
- બીજું અભ્યારણ ૧૯૪૨ મૈસૂર નજીક રંગનાથીક.
- રાજસ્થાનમાં કેવલાદેવ ધાનામાં આવેલું રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન.
- વીસમી સદીમાં પ્રકૃતિવાદી સલીમ અલીના આગ્રહ થી ૧૯૫૦ માંતલાવડી સ્વતંત્ર ભારતનો અરક્ષિત વિસ્તાર.
- અભ્યારણની જાળવણી માટે ૧૯૮૩ માં ગામના પાલતુ જાનવરને ચરાવવા ઉપર પ્રતિબંધ મુકાયો.
- ૧૯૫૨માં વન્ય જીવોના સંરક્ષણ માટે ૬ ભારતીય વન્ય જીવનમંડળની સ્થાપના થઈ.
- વન્ય જીવના સંરક્ષણ માટે અધિનિયમ ૧૯૭૨ દ્વારા વન્ય જીવોના શિકાર પર પ્રતિબંધ લાદવામાં આવ્યો. આ ઉપરાંત
- "પાણીનો ભગાડ ન કરવા" "ગંદા પાણીનો વ્યવસ્થિત નિકાલ".

- "વૃક્ષો કાપો નહીં પણ વાવો".
- "નહેરુ માર્ગ તથા ઘરના આગણામાં યોગ્ય વૃક્ષો વાવો".
- "વાલનની યોગ્ય જાળવણી ઉદ્યોગોમાં ઓછુ પ્રદૂષણ".
ઘાપ તેવું આયોજન કુદરતી ઉર્જા સ્ત્રોતોનો વધુ ઉપયોગ".
- "પ્લાસ્ટીકનો ઉપયોગ ટાળવો"
- "જૈવિક વિવિધતા સંરક્ષણ કેન્દ્રની સ્થાપના"

□ જૈવિક વેવિઝ માટે કાર્યરત સંસ્થાઓ (ગુજરાત સ્તર)

જનજાગૃતિ માટે વ્યવસ્થિત કામ કરતી (NGO) સંસ્થાઓ :

૧. ગાંધી પીસ ફાઉન્ડેશન,
૨. જન પર્યાવરણ મંચ,
૩. 'નર્મદા બચાવો' આંદોલન

□ ગુજરાતમાં આવેલી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ

૧. અમદાવાદ સ્ટી ઍજ્યુકેશન ગ્રૂપ રીલિક રોડ અમદાવાદ
૨. સેન્ટર ફોર એન્વાયરમેન્ટલ પ્લાનિંગ એન્ડ ટેકનોલોજી, યુનિવર્સિટી રોડ અમદાવાદ.
૩. માનવીય ટેકનોલોજી ફોરમ, ગોકુલ નગર સોસાયટી, મકરપુરા વડોદરા. ગુજરાત ઈકોલોજી કમિશન, ગેરી કેમ્પસ, રેસ કોર્સ રોડ, વડોદરા
૫. ગીર ફાઉન્ડેશન, નેચર પાર્ક, ઈન્દ્રોડા, ગાંધીનગર.
૬. ગુજરાત ઉર્જા વિકાસ સંસ્થા, સુરજ પ્લાજા, સયાજીગંજ, વડોદરા
૭. નેશનલ ટ્રી ઓર્વર્સ કો-ઓ-કેડરેશન લિમિટેડ, એન.ડી.ડી. એસ. કેમ્પસ, આણંદ
૮. વિક્રમ સારાભાઈ સેન્ટર ફોર ડેવલપમેન્ટ ઈન્ટરેકશન
૯. પર્યાવરણ શિક્ષણ કેન્દ્ર, ધલતેજ ટેકરા અમદાવાદ.

ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ

પટેલ હિરલકુમારી ચંદકાંત

□ પ્રસ્તાવના :-

વિજ્ઞાન તથા ટેકનોલોજીની સદી છે. ઓલોગિક સેને વૈધિકરણ, ઉદારીકરણ અને ખાનગીકરણના અભિગમે દુનિયાના બધા દેશોમાં વિકાસની નવી પ્રક્રિયા શરૂ થઈ છે. ઓલોગિક ક્રાંતિ પછી જો કોઈ મોટી સમસ્યા મર્જાય હોય તો તે છે પર્યાવરણ સંબંધી સમસ્યાઓ. ખાનવી પોતાના નાના નાના સ્વાર્થો માટે કેવું મહાવિનાશક નુકસાન કરે છે તેની અચર આપણા પગ સુધી આવી જાય ત્યાં સુધી ખબર રહેતી નથી. પર્યાવરણ સંબંધી સમસ્યાઓમાંની એક સમસ્યા તે ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ.

□ ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટનો સામાન્ય અર્થ

ગ્રીનહાઉસનો સામાન્ય અર્થ થાય છે 'છોડઉછેર ઘર'. અવાહક દીવાલો અને પારદર્શક છતોની મદદથી ગ્રીનહાઉસમાં ઉચ્ચિત તાપમાન જાળવી શકાય છે. દિવસે આવતો સૂર્યપ્રકાશ વાતાવરણની પારદર્શક છતોમાંથી દાખલ થઈને અંદર રહેલી જમીન, વનસ્પતિ અને અન્ય પદાર્થો કે ઘટકોને જે ગરમી આપે છે તેમાંની કાજલ ગરમી, વિદિરણ થઈ વાતાવરણમાંથી ખસાર છટકી શકતી નથી. તે ગરમી રાત્રિ દરમિયાન ગ્રીન હાઉસમાં રહેલી વનસ્પતિને મદદરૂપ થાય છે.

ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ એ પૃથ્વીની સપાટીને ગરમ રાખે છે. જોન ઇન્ડેક્સ ૧૮૬૧ માં કલું હતું કે, વાતાવરણ એ ગ્રીનહાઉસની કાચની દીવાલ અને છતની જેમ વર્તે છે. પરંતુ તેને ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ તરીકેની માન્યતા ૧૮૯૬ માં સ્વિડિસ કેમિસ્ટ સ્વાંટ અર્હેનિયસે આપી.

□ ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટની વ્યાખ્યા

"The greenhouse effect is caused by on atmosphere containing goses that absorb and emit infrared radiation. Greenhouse gases trap heat within the surface troposphere system, causing heating at the surface of the planet or moon.

સૂર્યમાંથી નીકળતા પારજાંબલી વિદિરણો પૃથ્વી ઉપર ઠંડકાય છે અને પાછા અંતરિક્ષમાં ફેંકાવાને બદલે, વાતાવરણમાં રહેલા કાર્બન ડાયોક્સાઈડ, મિથેન, નાઈટ્રસ ઓક્સાઈડ અને બીજા ગ્રીનહાઉસ વાયુઓ તેને શોષી લે છે અને પૃથ્વીનું તાપમાન જાળવી રાખે છે. પૃથ્વીને માનવ જાત માટે વસવાટ કરવા લાયક જરૂરી એવી ઠંડી રાખે છે.

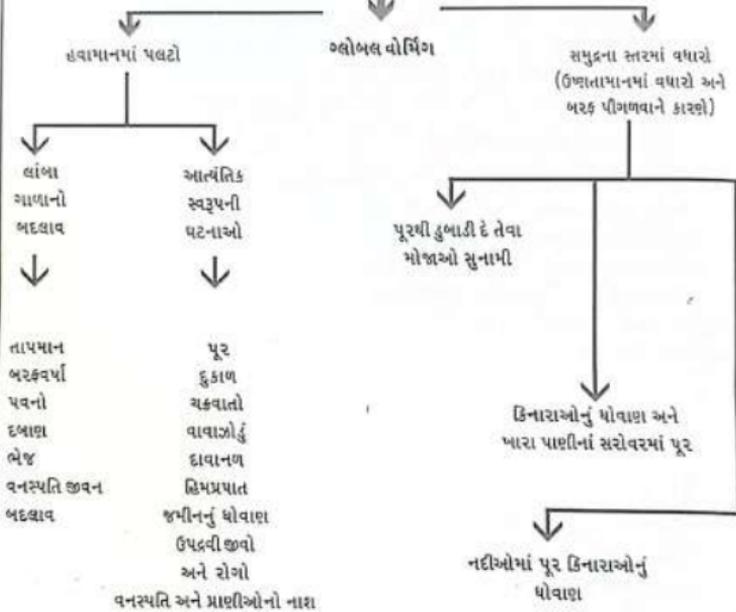
અગ્રિમજન્ય ભજતણોને કારણે કાર્બન ડાયોક્સાઈડનું વધતું પ્રમાણ એ ચિંતાજનક બાબત છે. પરંતુ એ બાબતમાં વિવાદ છે કે, પૃથ્વીના સરેરાશ તાપમાનમાં નીધાયેલો વધારો એ કાર્બન ડાયોક્સાઈડ અને અન્ય વાયુઓનું વધતું જતું પ્રમાણ છે કે અન્ય કારણો જવાબદાર છે. કદાચ, જવાલામુખી, વરસાદી જંગલોનો વિનાશ, ખેતીમાં જંતુનાશક દવાઓનો છંટકાવ વગેરે ઘટકો પણ ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું વધારામાં ભાગ ભજવતા હોઈ શકે.

માનવીની પ્રવૃત્તિઓ પણ ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું જરૂર કરતા વધારે સર્જન કરવામાં મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. કૂદરતી વાયુઓ, પેટ્રોલ, કોલસો વગેરે જેવાં ઈંધણોના વાહનોમાં થતો ભેજામ ઉપયોગ કાર્બન ડાયોક્સાઈડનું પ્રમાણ વધારે છે; ખેતીની અવનવી પદ્ધતિઓ / પ્રયોગોએ મિથેન અને નાઈટ્રસ ઓક્સાઈડનું પ્રમાણ વધાર્યું છે. વળી, ઓલોગિક એકમોમાંથી ઉત્પન્ન થતાં વાયુઓ પણ ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું પ્રમાણ વધારવામાં ભાગ ભજવે છે.

□ ઝીનહાઉસની અસરો

માનવીની ભૌતિક સુખ પૂર્ણવવા માટેની અહર્નિરા દોટ અને ઓલોગિક પ્રવૃત્તિઓએ વાતાવરણમાં ઝીનહાઉસ વાયુઓનાં સપતોલનને ખોરવી નાંખ્યું છે. જેની અસરો આ મુજબ છે.

ઝીનહાઉસની અસરો

□ ઝીનહાઉસ ઈફેક્ટને ઓછી કરવાના / ઘટાડવાના ઉપાયો

ઝીનહાઉસ ઈફેક્ટને ઓછી કરવા માટે અને પૃથ્વીનું તાપમાન જાળવી રાખવા માટે નીચે જણાવેલા કેટલાંક ઉપાયો હાથ ધરી શકાય એમ છે.

- વધુ વૃક્ષો વાવો અને જંગલોનું નિકંદન અટકાવો.
- ઉર્જાનો વિવેકપૂર્વક ઉપયોગ.
- ઓછો / નહિવત્ બગાડ
- વીજળીનો ઉપયોગ ઘટાડો
- વૈકલ્પિક ઉર્જાસ્ત્રોતોનો ઉપયોગ કરો

- ટકાઉ માલસામાન ખરીદો
- પ્રદૂષણ નિયંત્રણ
- ટૂંકા અંતરે વાહન લઈને જવા કરતાં માલીને જવાનું પસંદ કરો
- અસ્થિ ભળતણીનો ઉપયોગ ઘટાડો
- CFCS ના ઉપયોગથી દૂર રહેવું
- તમે પોતે તમારા કુટુંબને, મિત્રોને અને સહ-કાર્યકરોને તથા જેને મળ્યો તેને આ બાબતોથી માહિતગાર કરો. પર્યાવરણ સંરક્ષણ જાગૃતિમાં તમારો સહયોગ આપો.

ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ એ આશીર્વાદરૂપ છે એમ કહી શકાય કારણકે, ગ્રીનહાઉસ ઈફેક્ટ વિના પૃથ્વીનું તાપમાનનું સંતોલન જળવાઈ રહે તેમ નથી. પરંતુ ગ્રીનહાઉસ વાયુઓનું વધતું જતું પ્રમાણ પૃથ્વીને ધગધગતા ગોળા જેવી બનાવી દે તો નવાઈ નહીં

કૉલેજનું ગૌરવ - હાર્દિક અભિનંદન

પ્રિ. ડૉ પ્રફુલસિંહ જે. રાજ
(આચાર્ય)

પ્રા. ડૉ જયંતભાઈ એ શાહ
એસોસીએટ પ્રોફેસર

પ્રા. ડૉ ઈન્દુભાઈ આલમ કે અન્સારી
(અધ્યાપક સહાયક)

ત્રણોય મિત્રોને 'એમ ફિલ' - માસ્ટર ઓફ ફિલોસોફી (એજ્યુકેશન)-ના

માર્ગદર્શક તરીકે વીર નર્મદ દક્ષીણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી,

સુરતે માન્યતા આપી

અંકલેશ્વર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટ, અને કૉલેજ પરિવાર

આ બાબતે અભિનંદન પાઠવે છે અને ગૌરવ અનુભવે છે.

પર્યાવરણ અર્થ સ્વરૂપ અને પ્રકાર

- પાના ૨૧૫

□ પર્યાવરણનો અર્થ

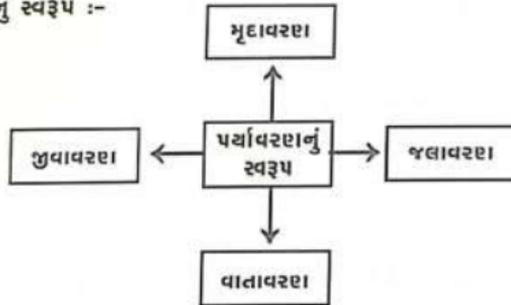
- પર્યાવરણ - પરિ + આવરણ
- અંગ્રેજી ભાષામાં :- Environment
- જમીન, પાણી, વાતાવરણ, સજીવો અને અચેતન પદાર્થોના સમન્વય.
- ટુંકમાં, મૃદાવરણ, જલાવરણ, વાતાવરણ, જેવાવરણના પારસ્પરિક સંબંધથી બનતું સંકુલ આવરણ એટલે પર્યાવરણ.
- બાહ્ય પદાર્થો કે બાહ્ય પરિબળોથી સર્જાતી ઘટનાઓનો પર્યાવરણમાં સમાવેશ.
- પર્યાવરણ એ માણસ અને કુદરત વચ્ચેનો પ્રાકૃતિક વ્યવહાર.

□ પર્યાવરણની વ્યાખ્યાઓ

"પર્યાવરણ એક બાહ્ય શક્તિ છે જે માનવને પ્રભાવિત કરે છે". - ઇ. જે. રોસ

"પર્યાવરણ ભૌતિક, રાસાયણિક, તથા જેવિક ક્રિયાઓ તેમજ તત્ત્વોનું એક જેટીલ વિશ્લેષણ છે આ એક જીવ અથવા પરિસ્થિતિથી સમુદાય પર એવી પ્રક્રિયા કરે છે જેનાથી તેના રૂપ તેમજ જીવિતતાનું નિર્ધારણ થઈ શકે".
- ક્લિટિકા એન્સાઈક્લોપીડિયા

□ પર્યાવરણનું સ્વરૂપ :-

□ મૃદાવરણ

- સજીવોના આધારરૂપ ધન આવરણનો
 - પૃથ્વી સપાટીનો ૨૯ ટકા ભાગ રોકે.
 - ભૂકવચ અને પૃથ્વીનો પોપડો પણ કહેવાય.
- સજીવોનું અને માનવોનું નિવાસ્થાન.
મૃદાવરણમાં પરિવર્તન કરનાર પરિબળો - માનવ
બાહ્ય કુદરતી બળો જેવા કે નદી, તાપમાન, પવન

❑ જલાવરણ

- પૃથ્વીની સપાટી પરના પાણીના આવરણને
- પૃથ્વી સપાટીનો ૭૧ ટકા ભાગ રોકે
- પર્યાવરણને જીવંત રાખવા માટે અતિ ઉપયોગી.

❑ વાતાવરણ

- પૃથ્વીની સપાટીથી ૮૦૦ કિ.મી થી ૧૦૦૦ કિ.મી સુધીની ઉંચાઈના વાયુમય આવરણને
- ૭૮ ટકા નાઈટ્રોજન, ૨૧ ટકા ઓક્સિજન, ૧ ટકા કાર્બન ડાયોક્સાઈડ અને અન્ય વાયુઓ.
 - પૃથ્વી સપાટી નજીકનું વાતાવરણ ઘટ હોય.
 - વાતાવરણને કારણે રેડિયો, દૂરદર્શનના કાર્યક્રમો નિહાળી શકાય.

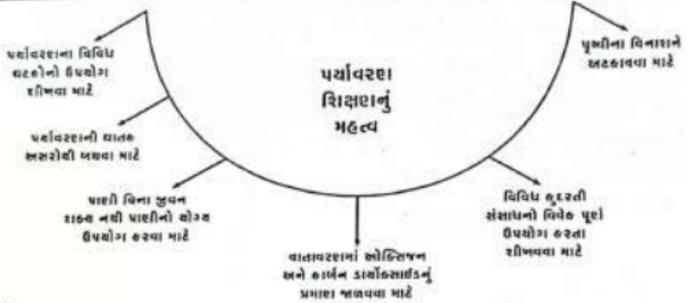
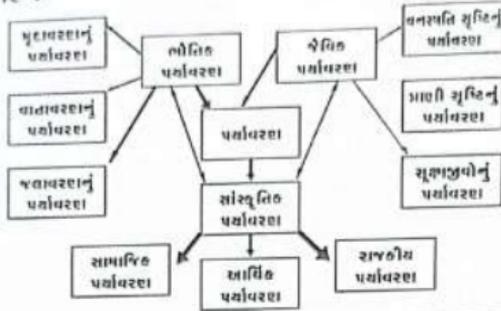
❑ જીવાવરણ

- પૃથ્વીસપાટી પર માનવસહિત વનસ્પતિ અને પ્રાણીસૃષ્ટિ ના સમૂહને
- માનવ સમગ્ર પર્યાવરણનું કેન્દ્રબિંદુ
- જીવાવરણનું બીજું મહત્વનું અંગ - વનસ્પતિસૃષ્ટિ
- ત્રીજું મહત્વનું અંગ વિવિધ પ્રાણીઓ, પક્ષીઓ તેમજ સૂક્ષ્મ જીવજંતુઓ.

❑ પર્યાવરણ શિક્ષણ ઐતિહાસિક ભૂમિકા :-

❑ પર્યાવરણ પ્રકાર :-

❑ કાર્બન ચક્ર

- સજીવોના શરીરમાં ૪૯ ટકા કાર્બન.
- વાતાવરણના વાયુઓમાં ૦.૦૩૦ થી ૦.૦૪૦ ટકાના પ્રમાણમાં
- વાતાવરણમાં રહેલા અંગારવાયુ (CO₂) નું નિયમન સમૃદ્ધ કરે છે.

❑ આદતિ માટે

http://en.wikipedia.org/wiki/file:carbon_cycle_cute-diagram.svg

❑ જલ ચક્ર

- જેવવિસ્તારમાં ૧૫૦૦ મિલિયન ક્યુબિક લિટર પાણી રહેલું છે.
મહાસાગર એ પાણીનું મુખ્ય સંગ્રહાલય છે જે પૃથ્વીની સપાટીના ૭૦ ટકા સપાટીમાં છે
- (1) http://www.osovo.com/diagram/water_cycle.git
 - (2) <http://en.wikipedia.org/wiki/file:water-cycle.png>

❑ આહારજાળ

નિવસનતંત્રમાં જુદી જુદી આહાર શુંખલાઓ કુદરતી સ્થિતિમાં એકબીજા સાથે સંકળાઈ જાય જેવું જટિલ સ્વરૂપ ધારણ કરે છે જેને આહારજાળ કહે છે.

<http://king.portlandschools.org/files/houses/y2/animalmaineia/files/species/blemmingah/foodweb/foodweb.jpg>

Raj Padma.

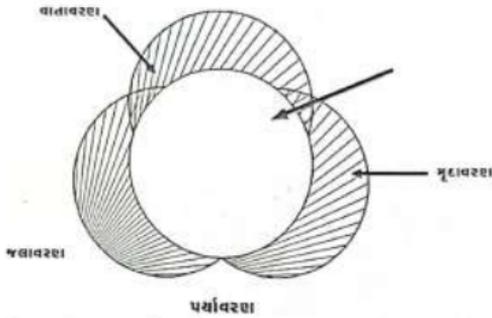
પર્યાવરણ પ્રદુષણ

પ્રોફેસર ઝેક. પટેલ

રોલ નં. (૫૦)

□ પ્રસ્તાવના :

પર્યાવરણ શબ્દ હાલ આપણાં જીવન સાથે ગુંથાઈ ગયેલ છે. પરંતુ તેના વિશેની વૈજ્ઞાનિક દ્રષ્ટિ હજી સુધી કેળવાઈ નથી. પર્યાવરણને સરળ અર્થમાં આપણે અને આપણી આજુબાજુ બધુંજ કહી શકાય. વિસ્તૃત અર્થમાં સમાજિક, આર્થિક, જૈવિક, ભૌતિક, અથવા રાસાયણિક પરિબલો કે જે સજીવોની આસપાસ આવેલા છે, જેને પર્યાવરણ કહી શકાય.

માનવી આદિકાર થી આજ સુધી પર્યાવરણની દયા પર નભતો આવ્યો છે. પર્યાવરણ એ માનવી સિવાય પણ સઘળાં સજીવોનું પોષક અને રક્ષક છે.

પર્યાવરણ ઉપરના માણસના નિયંત્રણનું મહત્વનું સોપાન ખાણ પદ્ધતિના વિકાસ સાથે શક્ય બનતાં ધરતીમાંથી ખનિજ સાધનોની પ્રાપ્તિને કારણે ઉપયોગોની વૃદ્ધિ શક્ય બની હતી. પર્યાવરણ ઉપર માણસના કૃત્યોની સૌથી સવળી અસર આરીતે શરૂ થઈ.

માનવ પોતાની પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા પર્યાવરણને સતત ખલેલ પહોંચાડતો રહ્યો છે. આને લીધે કેટલીક પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ નો સામનો કરવો પડે છે. વસ્તી - વિસ્ફોટ, ઔદ્યોગિકીકરણ અને અન્ય માનવપ્રવૃત્તિ, શહેરીકરણ સાથે વન્યજીવોના નિવાસસ્થાનોમાં ઘટાડો, પાણીનો વ્યય, જંગલોનો નાશ, જમીનનું ધોવાણ રણનું આગળ વધવું, જૈવ વિવિધતામાં ઘટાડો વગેરે માનવીની પ્રગતિ પછી કેટલાંક હજારો વર્ષ દરમિયાન પર્યાવરણને જેટલું નુકશાન પહોંચ્યું ન હતું, તેટલું નુકશાન છેલ્લા ધોડા વર્ષો દરમિયાન શક્ય બન્યું છે પરંતુ સાધનોની જાળવણી માટે પ્રાકૃતિક સમતુલા જાળવણી એ આર્થિક વિકાસને સંપૂર્ણ સુસંગત છે.

□ પર્યાવરણના સ્વરૂપો

આમ પર્યાવરણમાંથી મનુષ્ય, પ્રાણીઓ તેમજ વનસ્પતિ પોતાના અસ્તિત્વ માટેના જરૂરી તત્ત્વો મેળવે છે પરંતુ માનવે પોતાની બુદ્ધિ શક્તિના જોરે પર્યાવરણની વિવિધ સંપત્તિનો વધુને વધુ ઉપયોગ

ખોનાની સ્વાસ્થ્ય સંતોષવા માટે કર્યા છે. આમ, કરવામાં તેણે શીખ સજીવોના અભિવ્યક્તિ મને જે પણ વિના કરી નથી. કુદરતે યોજેલ આ ભવચામાં જ્યારે ખલેવ પડાવે છે. એટલે કે પર્યાવરણનું આથી સખતોષન નુરે છે. ત્યારે તેને પ્રદુષણ થવું એમ કહી શકાય.

આમ, "પર્યાવરણનો અગાડ એટલે પ્રદુષણ"

❑ પ્રદુષણનો સ્થર્થ

પર્યાવરણમાં થતો કોઈ પણ ફેરફાર જે જીવસૃષ્ટિ માટે અનિચ્છનીય હોય તેને પ્રદુષણ કહેવાય છે. આમ, પર્યાવરણના સજીવ ઘટકોના અસ્તિત્વને દુષિત કરવાની ક્રિયા એટલે પ્રદુષણ.

માનવજીવન માટે હવા, પાણી, ખોરાક અને ભૂમિ અત્યંત આવશ્યક અને અનિવાર્ય ઘટકો છે. આ ઘટકોમાં હાનિકારક દ્રવ્યો ઉમેરાઈને મલિન બને ત્યારે તે પ્રદુષિત થયા એમ કહેવાય.

પ્રદુષણ અનિચ્છનીય વસ્તુઓ ભળવાથી પાય છે. જેનાથી પ્રાકૃતિક અથવા માનવસર્જિત પર્યાવરણ પર વિપરીત પ્રભાવ પડે છે.

સી. ઈ. ઈ. અમદાવાદ

"An undesirable change in the physical, chemical or biological characteristics of air, Water of a soil that may create a harard to the health, safely or welfare of living species is called polution."

- K. C. Agarcoal

Environment Biology pa. 1994

મનુષ્યની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓને પરિણામે હવા, પાણી અને ભૂમિ જેવા પર્યાવરણના ત્રણેય તત્વોમાં દરરોજ લાખો ટન હાનિકારક કચરો ઠલવાય છે. આ હાનિકારક પદાર્થો કુદરતી પર્યાવરણને દુષિત કરે છે. તેને પર્યાવરણનું પ્રદુષણ કહે છે. જેને શીખ શબ્દોમાં મલિનિકરણ તરીકે ઓળખાય છે. આજે વૈજ્ઞિક અને સ્વાનિક સ્તરે પ્રદુષણનો પ્રશ્ન ગંભીર અને ચિંતાજનક બન્યો છે. આ સદીનો સૌથી મોટો અભિશાપ પ્રદુષણ છે.

❑ પ્રદુષણના મુખ્ય કારણો

- (૧) હવાનું પ્રદુષણ
- (૨) જલપ્રદુષણ
- (૩) ભૂમિ પ્રદુષણ

પ્રદુષણના પ્રકારો

આ શિવાય અન્ય પ્રદુષણો

- ધ્વનિ પ્રદુષણ
- અવસાગી પ્રદુષણ
- પરમાણુ વિકિરણનું પ્રદુષણ
- કૃષિ રસાયણોનું પ્રદુષણ
- ઉષ્માં પ્રદુષણ
- રંગ રસાયણોનું પાતનું પ્રદુષણ
- વસ્તી વપારાથી યતુ પ્રદુષણ
- સમુદ્રમાં યતુ પ્રદુષણ
- જોખમી પ્રયોગો દ્વારા યતુ પ્રદુષણ
- શહેરીકરણથી યતુ પ્રદુષણ
- પ્લાસ્ટીકથી યતુ પ્રદુષણ
- ધર્મલ પ્રદુષણ વગેરે... નો સમાવેશ ધાય છે.

□ કુદરતી પ્રદુષણ

- કુદરતી પ્રદુષણ એ કુદરતી પ્રક્રિયાઓ દ્વારા કેલાય છે જેમકે,
જ્યારે જવારામુખી ફાટે છે ત્યારે નીકળતો ધુમાડો, રાખ, રજકણો વગેરે વાતાવરણમાં ભરતાં પ્રદુષણ કેલાય છે. જવાળામુખીમાંથી નીકળતા લાવા, ગંધક વગેરે પદાર્થો ભૂમિ - પ્રદુષણ કેલાવી વનસ્પતિ અને બીજા જીવોનો નાશ કરે છે.
- સાગર કિનારે કેકાતી ભેજવાળી હવા વાતાવરણમાં અને ભૂમિ પર મીઠાના કણો પ્રસરાવે છે. તેનાથી હવા અને ભૂમિનુ પ્રદુષણ કેલાય છે.
- જંગલોમાં કેલાતાં દાવાનળને કારણે હવા અને ભૂમિનું પ્રદુષણ કેલાઈને વનસ્પતિ, પ્રાણીઓ અને પક્ષીઓનો નાશ થયો છે.
- જંગલોથી છવાયેલા વિસ્તારોમાંથી વહેતી નદીમાં ઘણા સેન્દ્રિય પદાર્થો ભળે છે અને કોહવાય છે જે નદીના માછલાં અને અન્ય પ્રાણીઓ માટે હાનિકારક બને છે.
- ઈ. સ. ૧૯૯૧ માં થયેલા ક્લિપાઈન્સના પિનાટુબો જવાળામુખી અને ભારતના બેરન ટાપુના જવાળામુખી તેના જવલંત ઉદાહરણો છે.

□ માનવસર્જિત પ્રદુષણ

→ માનવ પોતાની જરૂરિયાત માટે વાતાવરણમાં અલેલ પહોંચાડે છે. આ અલેલ પહોંચાડનારને માનવસર્જિત સ્ત્રોત કહે છે.

ઈ. સ. ૧૯૮૪ માં ભારતમાં થયેલી ભોપાલ ગેસ દુર્ઘટના અને ઈ. સ. ૧૯૮૬ સોવિયેટ યુનિયનમાં થયેલી ચર્નોબિલ અણુદુર્ઘટના માનવસર્જિત ગંભીર પ્રદુષણના ઉદાહરણો છે.

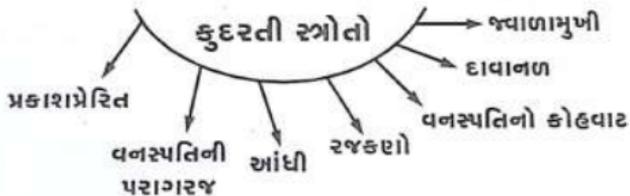
૧. હવા પ્રદુષણ

→ વાતાવરણના નિયમિત બંધારણમાં કોઈ કારણસર ફેરફાર પ્રેરાય તો તેને વાયુ કે હવાનું પ્રદુષણ કહે છે.

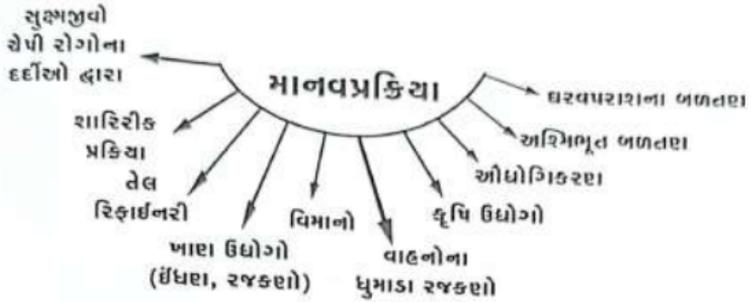
શહેરી કરણ, વસ્તીવિસ્ફોટ, ઔદ્યોગિક વિકાસ, વધુ પડતો વાહન વ્યવહાર વગેરે હવાના પ્રદુષણને પ્રેરે છે.

□ હવા પ્રદુષણના સ્ત્રોતો

(૧) કુદરતી સ્ત્રોતો :-

(૨) કૃત્રિમ માનવસર્જિત સ્ત્રોતો

□ હવા પ્રદુષણ અટકાવવાના ઉપાયો

- વધુ વૃક્ષોનો ઉછેર
- વિવિધ પદ્ધતિઓ

(૧) દહન પદ્ધતિ - જેમાં પ્રદુષકો ને પાણીની વરાળ અને સોડા દાનિકારક કાર્બનડાયોક્સાઈડમાં ફેરવવામાં આવે છે.

(૨) શોષણ પદ્ધતિ - ચોક્કસ પ્રકારના પ્રવાહીમાંથી હવા પસાર કરવામાં આવે છે.

(૩) વેટ સ્ક્રબર્સ - જેમાં કણ સ્વરૂપના પ્રદુષકોમાંથી સલ્ફર અને એમોનિયા દૂર કરવા વપરાય છે.

(૪) વીજ સ્થાપિત અવશેષ - જેમાં હવાના પ્રદુષક બાષ્પ કે ભેજ સ્વરૂપે હોય ત્યારે તેના રજકણો પર વીજભારનું નીર્માણ કરી તેમને વીજવાહકો તરફ ખેંચી દૂર કરવામાં આવે છે.

- ઔદ્યોગિક વિસ્તારને માનવ વસ્તીથી દૂર રાખવો.
- વાહનોના એન્જિનોની ચોક્કસ સમયના અંતરે વ્યવસ્થિત ચકાસણી કરવી જોઈએ.
- એક જગ્યાએ પ્રદુષકો ભેગા થતા અટકાવવા...વગેરે...

(૨) જળપ્રદુષણ

પાણી જીવનનો આત્મા છે. માનવીય પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા તે પ્રદુષિત થાય છે. પ્રદુષિત પાણી માનવી અને અન્ય સજીવો માટે દાનિકારક બને છે. પાણી તેમાં પ્રવેશતાં રાસાયણિક, ભૌતિક કે જૈવિક ઘટકો દ્વારા પ્રદુષિત થાય છે.

જળાશયોમાં સંગ્રહિત થયેલા વરસાદના પાણીમાં ધૂળ, પાંદડા, કચરો વગેરે ઉડીને પડવાથી પણ પાણી પ્રદુષિત થાય છે. જળાશયોમાં નાહવા ધોવાથી, વાસણ માંજવાથી, ઢોરને નવડાવવાથી પ્રાણીઓના મળમૂત્રથી પણ પાણી પ્રદુષિત થાય છે.

જલ પ્રદુષણના સ્ત્રોત :-

ઉદ્યોગો, માનવ વસ્તી વિસ્ફોટ, સુએજ, જંતુનાશકો ખાતરો, વિકિરણીય કચરો, ભારે ધાતુતત્વ તેજ, નુકસાનકારક સુષ્પજીવો

❖ જલપ્રદુષણ અટકાવવાના ઉપાયો :-

• સુએજ સારવાર

આ પદ્ધતિની સારવાર ત્રણ તબક્કામાં આપી શકાય જેમાં સુએજમાં આવતા મોટા ઘટકોને અને નિલંબિત દ્રવ્યોને દૂર કરવામાં આવે. ત્યારબાદના તબક્કામાં O_2 હવામાંથી પસાર કરી જીવાણું પ્રક્રિયા કરી દ્રવ્યોનું વિષટન કરવામાં આવે. ત્યારબાદ અલ્ટ્રાવિયોલેટ અને અંતે પાણીમાંથી ફોસ્ફેટ વગેરે દૂર કરી શકાય પાણી મેળવાય.

❑ ઓકિસિડેસન તળાવ NEERI

Nation ENVIRONMENT Engineering Reasearch institute નાગપુર દ્વારા તેયાર કરવામાં આવે જેમાં ધરગથ્થુ અને ઔદ્યોગિક કચરાવાળા પાણીમાં સુશ્પજીવો અને લીલનો કેલાવો કરી આ વિષટકો કાર્બનિક તત્વોનું ઓકિસિડેસન કરી પાણી શુદ્ધ કરે છે.

આ ઉપરાંત

- ઉદ્યોગો વસાહતોથી દૂર સ્થાપવા જોઈએ.
- નદી, તળાવ કે સમુદ્રમાં કૈકાતા હાનિકારક પદાર્થો દૂર કરવાની વ્યવસ્થા ગોઠવવી.
- તેલવાહક જહાજમાંથી તેલનું લીકેજ ન થાય તેની કાળજી રાખવી.

(૩) ભૂમિ પ્રદુષણ

વસ્તીવધારો, શહેરીકરણ, ઔદ્યોગિકીરણ થી મુખ્યત્વે જમીનનું પ્રદુષણ થાય છે. વસ્તી-વધારાના લીધે અન્ય પ્રાણીઓના મળમુત્ર, મૃતદેહો, તથા માનવ ઉપયોગી ચીજવસ્તુઓના ભંગારથી જમીનનો ભાગ પ્રદુષિત બને છે.

❖ ભૂમિ પ્રદુષણનાં સ્ત્રોત :-

ફિટનાશકો - વિકિરણો - વાહનો - બાંધકામ સામગ્રી, - પ્રાણીઓના મૃતદેહો - પ્લાસ્ટિક રંગો રસાયણો ડિટર્જન્ટ - સિંચાઈનો વધુ ઉપયોગ - જંતુનાશક દવાઓ રાસાયણિક ખાતરો

❑ ભૂમિ પ્રદુષણ અટકાવવાના ઉપાયો

- જૈવિક પ્રક્રિયા દ્વારા પ્રદુષકોનું વિષટન કરી દૂર કરી શકાય.
- સેન્દ્રિય ખાતરમાં રૂપાંતર કરી શકાય.

- અવિષ્ટનીય ક્ષેત્રોને ખાસતો પૂરવા ઉપયોગ લઈ શકાય.
- જંતુનાશક દવા અને ખાતરોનો ઓછો ઉપયોગ કરવો.
- કચરો ભાળવા વિશિષ્ટ ભદ્રીનું નિર્માણ કરવું.
- સિંચાઈ પદ્ધતિમાં આધુનિક ટેકનોલોજી ના ઉપયોગ થી પાણીનો વ્યય અટકાવવો જોઈએ.
- જંગલોનું પતન અટકાવવું જોઈએ.
- બિનઉપજાઉ પડતર જમીનમાં વસાહતો અને ઉદ્યોગો સ્થાપવા જોઈએ.

(૪) ધ્વનિ પ્રદુષણ

બિનજરૂરી અનિચ્છનીય ધ્વનિ એટલે ધ્વનિ પ્રદુષણ.

વાતાવરણમાં વિશોભોને લીધે ઉત્પન્ન થતા તીવ્ર અનિચ્છનીય ધ્વનિને લીધે ઉદ્ભવતા પ્રદુષણને ધ્વનિ પ્રદુષણ કહે છે.

- ધોંધાટ માપવા માટેનો એકમ ડેસીબલ છે.
- ધોંધાટ જીવનશૈલિને ઈજા પહોંચાડે છે. અને કામ કરવાની ક્ષમતામાં ઘટાડો થાય છે.

❖ ધ્વનિ પ્રદુષણના કારણો :-

મનોરંજનના સાધનો, કટાકડા, સિનેમાથરો, હવાઈજહાજની ગર્જનાઓ, માનવોનો કોલાહલ, રેડિયો લાઉડસ્પીકર ટેલિવિઝન, કારખાના ધંત્રો, વાહનો.

□ અટકાવવાના ઉપાય

- ધ્વનિશોષક આવરણો લગાવવા.
- ધંત્રો કે વાહનોમાં ઉજવણીથી ધર્ષણ ઘટાડી પ્રદુષણ અટકાવી શકાય.
- લાઉડસ્પીકરોની તીવ્રતા પર નિયંત્રણ મુકીને.
- સિનેમાથરો, જાહેરગૃહો કે મનોરંજન સ્થળે ધ્વનિશોષક દિવાલો રચીને

શિક્ષણ અને એકઠીસમી સદીના પડકારો

૧. શિક્ષણ :-

શિક્ષણ માટે અઠવીસમી સદી મહત્વપૂર્ણ પાઠ પાઠકારો લઈને આવી છે.

૧. પીકર્મનનો પાઠકાર
૨. શીક્ષ નિર્માણનો પાઠકાર
૩. વિદ્યાર્થીને ઓળખવાનો પાઠકાર
૪. પ્રથમ માટે સાલ વિદ્યાર્થીનો પાઠકાર

૧. પીકર્મનનો પાઠકાર

વડાના પુનર્જન્મનો પ્રસંગ - વડાનું આયુષ્ય ૭૦ વર્ષનું હોય છે - ૩૫ વર્ષ ચાલુ થાકી ગઈ હતી જાય છે - પાંચ વર્ષી જાય - શિક્ષક કરવા માટે પ્રથમ - વડા ઈલાહપુરની ટીચ પર છ થી માત્ર મહિના ધસાર કરે છે - પાંચાં પંચી નામે છે - ચાંચ નામી નામ છે નરી ચાંચ અને પાંચ ઉમે છે - કચી નવો જન્મ - આરામથી અને આનંદથી ખીજા ત્રીસ વર્ષ જીવી શકે છે. વડા જો જીવનમાં પરિવર્તન ન લાવે તો મૃત્યુ પામે. એકઠીસમી સદી ટેકનોલોજીની સદી છે. સરકારથી તરફથી એવું આયોજન કરી રહ્યું છે કે વિદ્યાર્થીઓને વિષય વસ્તુ E - contentના રૂપમાં પ્રાપ્ત થશે અને શૈક્ષણિક મેનશી ઢાસ નજીક આપવાનો આયોજનનો ઓવીસ કલાક પ્રસારણ થશે.

આવી પરિસ્થિતિમાં શિક્ષણની ભૂમિકા બદલાઈ ગઈ છે. શિક્ષકોનું કામ વિદ્યાર્થીની અંદર સાચી સમજ વિકસાવવાનું રહેશે. વિદ્યાર્થીઓ માહિતીનું interpretation કરવાથી યોગ્ય શક્તિ ન હોય તેથી તેને યોગ્ય દિશા તરફ ઘૂંટી જવાનું કામ શિક્ષકનું છે. શિક્ષકે ઈન્ટરનેટ સાથે મિજાબા આપવી પડશે અને પછી સમજાવવું પડશે. શિક્ષકનું કામ વિદ્યાર્થી માહિતીનું યોગ્ય ઈન્ટરપ્રીટેશન કરે તે જોવાનું રહેશે.

- દાખલા - નજીકથી ખાતામાં અધિકારી - દારૂના વ્યસની ગામમાં જવું - ગામ લોકોને પ્રયોગ દ્વારા સમજાવવું
- એક પાણી બંદરેથી ગ્લાસ ખીજો દારૂ બંદરેથી ગ્લાસ - પાણી બંદરેથી ગ્લાસમાં માછલી, અજસીયા નાંખવા
- દારૂ બંદરેથી ગ્લાસમાં નાની માછલી અને અજસીયા નાંખવા - ગામ લોકોનું ઉલટું સમજવું

૨. શીક્ષ નિર્માણનો પાઠકાર

શિક્ષણનું મહત્વપૂર્ણ કાર્ય શીક્ષ નિર્માણ કરવાનું. ટેકનોલોજીના આ યુગમાં શીક્ષ નિર્માણ સામે પણ પ્રથમ ઉભો થયો છે. ઈન્ટરનેટ પર એક લાખ અભીષ વીડીયો અપલોડ કરવામાં આવ્યા છે અને દરરોજ હજારો નવા ખૂબજ બરાબ અને અભીષ કરી શકાય એવા વીડીયો અપલોડ કરવામાં આવે છે. વિદ્યાર્થી આ મોહજાળમાં ઠસાઈ ન જાય તે માટે વિદ્યાર્થીમાં વિવેકબુદ્ધિ જાગૃત કરવાનું કામ ખુબ મોટા પડકાર સમાન છે. એકઠીસમી સદીમાં જ્યારે ઈન્ટરનેટનો ડગ્લેને પહોંચીપહોંચી વધી રહ્યો છે ત્યારે શિક્ષકે આ પડકારનો સામનો કરવા જાતને કેળવવી પડશે.

૩. વિદ્યાર્થીને ઓળખવાનો પાઠકાર

સરેરાશ વિદ્યાર્થીને ખાનગી સંપર્કમાં ભણાવવાની જુની પદ્ધતિ એકઠીસમી સદીમાં સંજ્ઞ થવાની નથી. દરેક વિદ્યાર્થીની અંદર એક આચારી પ્રતિભા છે તે ઓળખવી પડશે. અને પછી શિક્ષણ આપવું પડશે.

વાર્તા - જંગલમાં સાથ મરૂ કરવામાં આવી - વાંદરો - કાગરો - માછલી - ફૂતરાએ પ્રવેશ લીધો - પ્રાણીને ઓળખવામાં બુલ - વાંદરોને તરવાનું શિક્ષણ-કાગરને ઝાડ પર ચઢવાનું શિક્ષણ - માછલીને જમીન પર સરકવાનું શિક્ષણ - પ્રાણીઓ અને પછીઓ પોતાની મુશબૂત શક્તિ ગુમાવી બેઠા.

૪. સમય સાથે તાલ વિદ્યાવવાનો પડકાર

આજે શિક્ષણ દ્વારા આવું જ વર્ષ રહ્યું છે. પોતાના વિદ્યાર્થીને તેની મુડી સાથે ઓળખવા પ્રત્યેક શિક્ષક પાસે વિદ્યાર્થીનું SWOT એનાલીસીસ કરવાની સમતા અનુસાર શિક્ષણ આપવાનો પડકાર એકવીસમી સદી લઈને આવી છે. પ્રાચીન કાળમાં ઋષિઓ આવું કરતા હતાં વિદ્યાર્થીએ શું ભણવું તે નક્કી કરવાનો અધિકાર મા-બાપને ન હોતો. ઋષિ યોગ્ય પરિભણ કર્યા બાદ તેની સમતા જોઈ શિક્ષણ આપતા હતા. આજે લોહી જોઈને ચક્કર આવનાર વ્યક્તિ મા-બાપની ઈચ્છાને કારણે ડોક્ટર બનવા જાય છે. પછી બાવાને ભેય બગડે છે.

Internal	External
<ul style="list-style-type: none"> • Strength 1. Teaching Aptitude 2. Writing Aptitude 3. Marketing Aptitude 4. Computer Knowledge 	<ul style="list-style-type: none"> • Opportunity 1. Spoken English 2. Public Speaking 3. Creative Writing 4. Journalism 5. Tuition Class 6. Computer Work
SWOT Analysis	
<ul style="list-style-type: none"> • Weakness 1. Laziness 2. English 3. Negative Thinking 	<ul style="list-style-type: none"> • Threats 1. Competition 2. No God father 3. No money for investment 4. Ignorance
Internal	External

બી. એડ્ પરીક્ષા માર્ચ - ૨૦૧૧

કોલેજ પરિણામ

વર્ગ	વિશેષ યોગ્યતા સાથે પ્રથમ વર્ગ	પ્રથમ વર્ગ	દ્વિતીય વર્ગ	તૃતીય વર્ગ	કુલ
સંખ્યા	૪૩	૮	૫	૩	૫૯
ટકાવારી	૭૩.૫૦	૧૩.૪૫	૮.૪૦	૫.૦૫	૧૦૦ %

૨૦૧૦-૧૧ ના વર્ષની કોલેજની ગતિવિધિ (વાર્ષિક અહેવાલ)

સા. મંત્રી : શ્રી આત્મા પટેલ

પ્રશિક્ષણાર્થી પ્રતિનિધિ મંડળના ઉપક્રમે, માનનીય આચાર્યશ્રી તથા આદરણીય આધ્યાપકોની મંજૂરી અને માર્ગદર્શન મુજબ, વિવિધ સમિતિઓના આયોજન મુજબ ૨૦૧૦-૧૧ નું શૈક્ષણિક વર્ષ પ્રવૃત્તિઓ, સ્પર્ધાઓ અને કાર્યક્રમોની હેલીનું વર્ષ રહ્યું.

શિક્ષક તાલીમમાં અનિવાર્ય એવા શૈક્ષણિક વિષયોના વૈવિધ્ય પૂર્ણ પદ્ધતિઓથી અધ્યાપન તથા આવશ્યક એવા પ્રાયોગિક કાર્ય (શિક્ષણ પાઠો) દ્વારા પ્રશિક્ષણાર્થીઓને તાલીમ આપવાના પૂર્ણ પ્રયત્નો થયા. ઉપરાંત આખા વર્ષ દરમિયાન વિવિધ અનુભવો પૂરા પાડી શિક્ષકોનું સર્વાંગીણ ઘડતર માટેના પણ પ્રામાણિક પ્રયત્નો થયા.

કોલેજની આગવી પરંપરા, પ્રણાલી નીચેની બાબતોમાં અનુભવી.....

- પ્રવેશોત્સવ દરમિયાન પ્રશિક્ષણાર્થીઓ અને વાલીઓનું ઉખાભર્યું સ્વાગત
- પરિવાર ભાવના - આદરણીય ટ્રસ્ટીઓ, હોદ્દાદારશ્રીઓ, શૈક્ષણિક સ્ટાફ, વહિવટી સ્ટાફ અને પ્રશિક્ષણાર્થીઓના પરસ્પરના વ્યવહારોમાં અનુભવવા મળે
- પ્રાર્થના સંમેલન સમૃદ્ધ પ્રાર્થના સંમેલનમાં દરેક પ્રશિક્ષણાર્થીને ૫ થી ૬ વખત પ્લેટફોર્મ
- ઉત્સવ ઉજવણી - ઉજવાતા બધા પર્વોમાં દરેક પ્રશિક્ષણાર્થીને વારાફરતી તક
- વાર્ષિકોત્સવ - દરેક તાલીમાર્થીને એક બે થી વધુ પ્રવૃત્તિઓમાં તક
- વ્યાખ્યાન - તજજ્ઞોના વ્યાખ્યાન વખતે સંચાલન - આભાર દર્શન માટે ઘણા બધાને તક
- માર્ગ દર્શન - અભ્યાસ, પરીક્ષા તૈયારી, સારા અક્ષર / લખાણ, વ્યવસાય, ઉચ્ચ અભ્યાસ તથા જાહેર પરિસાઓમાં સતત માર્ગદર્શન અને ટકોર...

કોલેજમાં ૨૦૧૦-૧૧ ના વર્ષમાં થયેલ ગતિવિધિ - સ્પર્ધાઓ, કાર્યક્રમોમાં ભાગીદારીતાની ઝાંખી આપને આ સાથેના / સમિતિઓ-ધારા અંગેના પત્રકો પરથી ઘરો.

આંતર કોલેજ સ્પર્ધાઓમાં સહભાગીદારી

ક્રમ	સ્પર્ધા	સ્થળ	નામ	પરિણામ
૧.	વકતૃત્વ સ્પર્ધા	શાહ એન. એચ. કોમર્સ કોલેજ, વલસાડ	૧. કારભારી સીમાબેન	ઉત્કૃષ્ટ દેખાવ
૨.	બેસ્ટ લેશન કોમ્પિટીશન	નારણલાલા ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ટીચર એજ્યુકેશન નવસારી	૧. સાયણિયા દિવ્યાબેન	ઉત્કૃષ્ટ દેખાવ
૩.	વકતૃત્વ સ્પર્ધા	જે. પી. આર્ટ્સ એન્ડ સાયન્સ કોલેજ ભરૂચ	૧. રેવર જિજ્ઞાબેન ૨. ભટ્ટ કૃપાબેન	ઉત્કૃષ્ટ દેખાવ
૪.	વકતૃત્વ સ્પર્ધા	વારિયા વિગેન્સ કોલેજ સુરત	૧. ગોહેલ જેનિસાભાઈ	ઉત્કૃષ્ટ દેખાવ

સ્વર્ણિમ ગુજરાત જ્ઞાનધારા હેઠળની પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	સ્પર્ધા / કાર્યક્રમ	વિષય	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	શાબ્દાર્થીઓ અને વિજેતા
૧.	વક્તૃત્વ સ્પર્ધા તા. ૨૪/૧૦/૧૦	જે. કૃષ્ણમૂર્તિ : જીવન કવન-ચિંતન	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૧૨	૬૦+૧૦ ૧. અનિલ ગોહિલ ૨. જેનિશ ગોહિલ ૩. દર્શના કનસાડવાલા
૨.	વ્યાખ્યાન તા. ૩/૧/૧૧	૧ એકવીસમી સદીમાં શિક્ષણ સામેના પડકારો વક્તા: ડૉ. નરેન્દ્રસિંહ.ગોહિલ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૩.	વ્યાખ્યાન તા. ૫/૯/૧૦	શિક્ષક પાસેની અપેક્ષાઓ વક્તા પ્રિ.ડૉ.વી.એ જોષી	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૪.	વર્કશોપ તા. ૨૨/૯/૧૦	જીવન કોશલ્યો વ્યક્તિત્વ વિકાસ વક્તા : શ્રી દેવલ શાસ્ત્રી (વડોદરા)	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૫.	વ્યાખ્યાન તા. ૨૪/૧૧/૧૦	પ્રત્યાયન વક્તા : ડૉ.આઈ.કે.અનસારી	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૬.	વ્યાખ્યાન તા. ૧/૧૦/૧૦	ઉત્સવોનું સ્વસ્થ વક્તા : પ્રિ.ડૉ.પી.જે.રાજ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૭.	Historical Clips	નાગાસાકી - હિરોસીમા પરમાણુ બોમ્બ વક્તા : પાડલ બી. ટંડેલ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	- -	૬૦+૧૦
૮.	પુસ્તક પરિચય દર અઠવાડિયા શનિવારે	તાલીમાર્થીઓ દ્વારા	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૯.	સમૂહ વાચન તા. ૨/૧૦/૧૦	સ્વર્ણિમ ગુજરાત અંતર્ગત વાંચે ગુજરાત, વિચારે ગુજરાત વક્તા : ડૉ.પી.જે.રાજ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦

સ્વર્ણિમ ગુજરાત જ્ઞાનધારા હેઠળની પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	સ્પર્ધા / કાર્યક્રમ	વિષય	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	લાભાર્થીઓ અને વિજેતા
૧૦.	વ્યાખ્યાન તા. ૧૬/૮/૧૦	વર્લ્ડ ઓગોન ડે પ્રા.પી.બી. ટંડેલ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૧૧.	તાલીમ શિબિર તા. ૨૫/૮/૧૦ ધી ૩૧/૮/૧૦	સહકારી તાલીમ વર્ગ સપ્તાહ : ગુજરાત રાજ્ય સહકારી સંઘ (ભરૂચ)	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦
૧૨.	વ્યાખ્યાન તા. ૨૨/૮/૧૦	Intel persona relationship cend Communication પ્રા.પી.બી. ટંડેલ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦

સ્વર્ણિમ ગુજરાત નાટ્ય ધારા : પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	કાર્યક્રમ	વિષય	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	લાભાર્થીઓ
૧.	જન્માષ્ટકી તા.૦૧.૦૯.૨૦૧૦	મટકીકોડ કાર્યક્રમ	૨૦	૪૦
૨.	ગાંધી જ્યંતિ તા.૦૧.૧૦.૨૦૧૦	ગાંધી જીવન - નાટક	૦૮	૫૨
૩.	વાર્ષિકોત્સવ તા. ૦૮.૦૧.૨૦૧૧	પુરુષ બચાવો - પ્રહસન	૧૨	૩૫૦
૪.	વાર્ષિકોત્સવ તા. ૦૮.૦૧.૨૦૧૧	દિકરાની લાલસા - નાટક	૧૦	૩૫૦

સ્વર્ણિમ ગુજરાત સર્જનાત્મક અભિવ્યક્તિ હેઠળની પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	સ્પર્ધા / કાર્યક્રમ	વિષય	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થી	લાભાર્થીઓ અને વિજેતા
૧.	પાદપૂર્તિ સ્પર્ધા તા. ૧૫/૯/૧૦	સંચાલન ડૉ.જે.એ.શાહ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦	૬૦ ૧. હેમાલી સોલંકી ૨. દિવ્યા સાયલિયા ૩. ભાવના ટંડેલ ૪. પ્રજ્ઞેશ પટેલ
૨.	સુભાષિત ગાન / ભાવાર્થ / પારાયણ રોજ એક શ્લોકનું પારાયણ. સપ્તાહમાં એક શ્લોકનો ભાવાર્થ	સુભાષિતો સંચાલન ડૉ.પી.જે.રાજ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦ ૫૫	૬૦+૧૦ ૧. ઋત્વિકા પટેલ ૨. બકુલા પટેલ
૩.	વક્તૃત્વ સ્પર્ધા તા. ૨૦/૯/૧૦	જે કૃષ્ણમૂર્તિનું શિક્ષણ ચિંતન સ્વર્ણિમ ગુજરાત કાર્યક્રમ હેઠળ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૧૨	૬૦ ૧. ગોહિલ અનિલ ૨. ગોહિલ જેનિશ ૩. કનસાડવાલા દર્શના
૪.	નિબંધ લેખન તા. ૨/૮/૧૦	૧. સ્ત્રીભૂષણ હત્યા ૨. ચલે ગાંવકી ઔર ચલે ગાયકી ઔર ૩ આતંકવાદ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦	૬૦ ૧. પટેલ પ્રજ્ઞેશ ૨. પટેલ પૂર્વિ ૩. જોષી નિશા

સ્વર્ણિમ ગુજરાત સામૂહિક સેવા ધારા : પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	કાર્યક્રમ	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	લાભાર્થીઓ
૧.	વૃક્ષારોપણ તા. ૧૨/૭/૨૦૧૦	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦	-
૨.	હોસ્પિટલમાં દર્દીઓમાં ઉખાકેરી તા. ૨૬/૧/૨૦૧૧	બોમ્બે પટેલ વેલ્ફેર હોસ્પિટલમાં દર્દીઓને ખૂંક (ફુટ-બીસ્કીટનું વિતરણ)	૬૦	૪૦ દર્દીઓ
૩.	આપનો નિ:શુલ્ક તપાસ કેમ્પ	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૧૫	૧૫૦ લાભાર્થીઓ

સ્વદેશી ગુજરાત ગીત-સંગીત-નૃત્યધારા : પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	સ્પર્ધા / કાર્યક્રમ	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	લાભાર્થીઓ અને વિજેતા
૧.	દૈનિક પ્રાર્થના સંમેલન વૈશિષ્ય સભર પ્રાર્થનાઓ - પ્રેરક ગીતો. પ્રાર્થના પ્રવચન	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	-	૬૦+૧૦ પ્રાર્થના રજૂકરનાર / સમાચાર વાગક / પ્રાર્થના પ્રવચન કરનાર / સંકલન કરનાર
૨.	ગીત સ્પર્ધા - વર્ષગીતો તલ. ૨૫/૩/૧૦	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૦૮	૬૦+૧૦ ૧. બકુલા મેસુરિયા ૨. કિર્તી ટોલ ૩. નીતિન વસાવા
૩.	ગીત સ્પર્ધા - દેશ ભક્તિ તલ. ૧૪/૮/૧૦	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૧૪	૬૦+૧૦ ૧. ટોલ કિર્તી ૨. પટેલ ઋત્વા ૩. પાવાગદી મહેશ્વરી
૪.	વાર્ષિકોત્સવ તલ. ૮/૧/૧૧	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ		
	(૧) પ્રાર્થના		૫	૩૫૦
	(૨) મરાઠી નૃત્યજાલાકો		૬+૬	૩૫૦
	(૩) પ્રાર્થના નૃત્ય- સત્યમ્ શિવમ્ સુંદરમ્		૬	૩૫૦
	(૪) રાજસ્થાની નૃત્ય- બનારે બના		૧૬	૩૫૦
	(૫) લોકનૃત્ય-કોપલડી		૧૨	૩૫૦
	(૬) ગરબો ધીરે ધીરે		૧૬	
	(૭) દેશ ભક્તિ ગીત			૩૫૦
	"છોડો કલકી બાતો"		૦૮	૩૫૦
	(૮) નૃત્ય ધેં ગલીયાં		૦૪	૩૫૦

સ્વર્ણિમ ગુજરાત કલા કોશલ્ય : પ્રવૃત્તિઓ

ક્રમ	સ્પર્ધા / કાર્યક્રમ	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	લાભાર્થીઓ અને વિજેતા
૧.	આરતી શાળાગાર નવરાત્રિ દરમ્યાન	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૧૦	૬૦ ૧. પટેલ ભારતીબેન ૧. પટેલ જ્ઞત્યાબેન ૨. પરમાર કલાવતીબેન ૨. પટેલ તૃપ્તિબેન ૩. પાટીલ વંદનાબેન
૨.	ખાટલી શાળાગાર નવરાત્રિ દરમ્યાન	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૦૭	૬૦ ૧. અહિતાબેન પટેલ અને મહેશ્વરી પાવાગઢી ૨. કનસાડવાલા દર્શના અને શેરે મંજુલાબે ૩. પટેલ દર્શના વસાવા અને વસાવા અનિતા
૩.	નવરાત્રી મહોત્સવ નવરાત્રિ દરમ્યાન	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦	૬૦+૧૦
૪.	વર્ગ સુશોભન સ્પર્ધા તા. ૪/૯/૧૦	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦ ગૃપ. ૪	૬૦+૧૦ ૧ : વિજ્ઞાન / ગણિત ૨ : અર્થશાસ્ત્ર / નામું
૫.	દિવાળી કાર્ડ સ્પર્ધા તા. ૨/૧૧/૧૦	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૬૦	૬૦+૧૦ ૧. વસાવા નીતિન ભાઈ ૨. વાલી કલ્પેશભાઈ ૩. પટેલ પ્રભેશભાઈ
૬.	રંગોળી સ્પર્ધા તા. ૨/૧૧/૧૦	કોલેજ કેમ્પસ, ખરોડ	૨૨	૬૦+૧૦ ૧. શેટે મંજુલા ૨. પટેલ જ્ઞત્યા

સ્વર્ણિમ ગુજરાત વ્યાયામ - યોગ - ખેલકૂદ

ક્રમ	સ્પર્ધા / કાર્યક્રમ	સ્થળ	ભાગ લેનાર તાલીમાર્થીઓ	લાભાર્થીઓ
૧.	મ્યુઝિકલ રીલેક્સેશન સંચાલક : પ્રા. પી. બી. ટંડેલ (ઓગષ્ટ-સપ્ટેમ્બર દરમિયાન)	કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ	૬૦	૬૦
૨.	આંતર બી.એફ. કોલેજ વોલીબોલ કોમ્પિટિશન તા. ૫/૧/૨૦૧૧	કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ	૮૦ વિવિધ કોલેજોના	૨૫૦
૩.	ધ્યાન-પ્રાણાયામ દૈનિક ધોરણે યતી પ્રવૃત્તિ સંચાલન ડૉ. જે. એ. શાહ	કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ	૬૦	૬૦
૪.	રમતોત્સવ વોલીબોલ ચેસ કેરમ તોપગોળો સંગીત ખુરશી ઉભી ખો ૧૦૦ / ૨૦૦ મીટર દોડ બરછી ફેંક ગોળા ફેંક લીબુ ચમચી કોથળા દોડ	કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ	તમામ ૬૦ તાલીમાર્થીઓ	૬૦+૧૦

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ
વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન
આંતર કોલેજ સ્પર્ધાઓ ૨૦૧૦-૧૧

ક્રમ	સ્પર્ધા	સ્થળ	નામ	પરિણામ
૧.	કવિત્વ સ્પર્ધા	કુસુમબેન કડકીયા કોલેજ અંકલેશ્વર	૧. સ-ની દોરી ૨. પૂર્વી પટેલ	દ્વિતીય
૨.	કાવ્યપઠન	આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ અમરોલી	૧. જ્ઞાત્વા પટેલ ૨. હેમાશી સોલંકી	- -
૩.	શ્લોક ગાન	"	૧. જ્ઞાત્વા પટેલ ૨. બકુલા મેસુરિયા ૩. પ્રિતી પટેલ	- - -
૪.	યાદપૂર્તિ	"	૧. બકુલા મેસુરિયા ૨. વિતા નાકરાણી	દ્વિતીય -
૫.	વક્તૃત્વ સ્પર્ધા	શિક્ષણ વિભાગ, વી.ન.દ.ગુ. યુનિ. સુરત	૧. અનિલ ગોહિલ	-
૬.	વક્તૃત્વ સ્પર્ધા	વી.ટી. ચોકસી બી.એડ. કોલેજ સુરત	૧. અનિલ ગોહિલ ૨. પૂર્વી પટેલ	-
૭.	પુસ્તક પરિચય	આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ અમરોલી	૧. અનિલ ગોહિલ	-
૮.	આદર્શ પાઠ સ્પર્ધા	નારણલાલા બી.એડ. કોલેજ નવસારી	૧. દિવ્યા સાયણિયા	-
૯.	નવલિકા લેખન.	આર્ટ્સ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ અમરોલી	૧. વિતા પટેલ ૨. સવિતા પટેલ ૩. ઉર્મિલા વસાવા	- - -
૧૦.	કાવ્ય પઠન	કે.પી. કોમર્સ કોલેજ, સુરત	૧. હેમાશી સોલંકી ૨. બકુલા મેસુરિયા	- -
૧૧.	નિબંધ લેખન	જી.એન. પંડયા બી.એડ. કોલેજ ભેસ્તાન	૧. નિશા જોષી	-
૧૨.	વોલીબોલ સ્પર્ધા	કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ	૧. ગિરીશ પટેલ ૨. ઈસ્માઈલ જોગીયાત ૩. રવિન્દ્ર પરમાર ૪. વિક્રમ ચાવડા ૫. કલ્પેશ વારલી ૬. પ્રજોશ પટેલ	-

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ
સ્વર્ણ - ખેલ મહાકુંભ - ૨૦૧૦ માં ભાગીદારી

ક્રમ	સ્પર્ધાનું નામ	સ્થળ	તાલીમાર્થીનું નામ	પરિણામ
૧.	મેસ સ્પર્ધા (જાણ્યા કક્ષા)	એપિટી બી. એડ. કોલેજ ભરૂચ	૧. કૃપા ભટ્ટ ૨. ધર્મેશ ગાંવિત ૩. ગિરીશ પટેલ	ત્રીજો ક્રમ કૃપા ભટ્ટ -
૨.	લાંબી ફુટ	ગઢ વિદ્યાલય, અંકલેશ્વર	૧. વિતા નાડરાણી	-
૩.	૨૦૦ મીટર	"	૧. ચવધરી રાધાબેન	-
૪.	લગ્ની કાડ-ફુટ	"	૧. ટંડેલ કિર્તિબેન	-
૫.	ધોગાસન	ગાયત્રી વિદ્યાલય, માંડવ	૧. હસમુખ ચૌધરી	-
૬.	ખાંખાં	ખરોડ હાઈસ્કૂલ, ખરોડ	૧. અશ્વિન ભાઈ ૨. પ્રણેશભાઈ પટેલ ૩. હસમુખભાઈ ચૌધરી ૪. રવિન્દ્રભાઈ પરમાર ૫. જેનિસભાઈ ગોહેલ ૬. ધર્મેશભાઈ ગાંવિત	- - - - - -
૭.	ખાંખાં (તાલુકા કક્ષા)	ગાયત્રી હાઈસ્કૂલ, માંડવ	૧. પ્રણેશ પટેલ ૨. જેનિશ ગોહેલ ૩. રવિન્દ્ર પરમાર	- - -
૮.	વાંલીખાંલ	ગઢ વિદ્યાલય, અંકલેશ્વર	૧. પટેલ ગિરીશભાઈ ૨. ઈસ્માઈલભાઈ જોગીયાત ૩. રવિન્દ્રભાઈ પરમાર ૪. કલ્પેશભાઈ વારલી ૫. પ્રણેશભાઈ પટેલ ૬. નીતિનભાઈ વસાવા ૭. હસમુખભાઈ ચૌધરી ૮. જેનિશભાઈ ગોહેલ	-

કૉલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ
સ્વર્ણમ - ખેલ મહાકુંભ - ૨૦૧૦ માં ભાગીદારી

ક્રમ	સ્પર્ધાનું નામ	સ્થળ	તાલીમાર્થીનું નામ	પરિણામ
૧.	કબડી	ખરોડ હાઈસ્કૂલ ખરોડ	૧. પ્રભેશ પટેલ ૨. કલ્પેશ વારલી ૩. રવિન્દ્રસિંહ પરમાર ૪. હસમુખ ચૌધરી ૫. ધર્મેશ ગાંધિ ૬. નીતિન વસાવા ૭. બિનેશ જાદવ ૮. જેનિશ ગોહેલ ૯. ચંદ્રકાંત ગુર્જર	- - - - - - - - -

કૉલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખરોડ
યુનિવર્સિટી યુવક મહોત્સવ : વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧

ક્રમ	સ્પર્ધા	સ્થળ	નામ	પરિણામ
૧.	પાદપૂર્તિ	વી.ન.ઠ.ગુ. સુરત	૧. હેમાલી સોલંકી ૨. બકુલા ખેસુરિયા ૩. નિશા જોષી	- - -
૨.	કાવ્ય પઠન	"	૧. હેમાલી સોલંકી ૨. બકુલા ખેસુરિયા	
૩.	હાથવું કંઠપ સંગીત	"	૧. ઋત્વા પટેલ ૨. કીર્તિ દંડેલ	
૪.	શીઘ્ર ચિત્રકામ	"	૧. નીતિન વસાવા	

શૈક્ષણિક સહયોગ

પ્રિ. ડો. પ્રફુલસિંહ જે. રાજ

(૧) વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત વિવિધ સત્તાસ્થાનોએ કામગીરી બજાવી.

- બી. એડ કેન્દ્રસ્ય પ્રવેશ સમિતિના સભ્ય તરીકે ૨૦૧૦-૧૧ માં પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં સક્રિય સહયોગ આપ્યો.
- એમ. એડ કેન્દ્રસ્ય પ્રવેશ સમિતિના (વી. સી. નિયુક્ત) સભ્ય તરીકે ૨૦૧૦-૧૧ માં પ્રવેશ પ્રક્રિયામાં સહયોગ આપ્યો.
- એકેડેમિક કાઉન્સિલની સભાઓમાં વિદ્યારાખાના પ્રતિનિધિ તરીકે ચર્ચા નિર્ણયોમાં ભાગ લીધો ૮/૭/૧૦, ૧૦/૫/૧૧
- સેનેટસભામાં ઉપસ્થિત રહ્યા.
- શિક્ષણ વિદ્યારાખાની પિટિંગોમાં તથા બોર્ડ ઓફ સ્ટડીઝની પિટિંગોમાં (એજ્યુકેશનલ એડમિનિસ્ટ્રેશન અને કમ્પે. એજ્યુ) માં ચેરમેન તરીકે નિર્ણય પ્રક્રિયામાં ભાગીદારી
- યુનિ. ના બીઝનેસ ઈકોનોમિક્સ ડીપાર્ટમેન્ટ (સ્વનિર્ભર અભ્યાસક્રમ) ની એક્ઝિક્યુટીવ કમિટિના સભ્ય તરીકે સભામાં હાજરી અને નિર્ણય પ્રક્રિયામાં ભાગીદારી.
- યુનિ.ના MSW (સ્વનિર્ભર અભ્યાસક્રમ) ની એક્ઝિક્યુટીવ કમિટિના સભ્ય તરીકે સભામાં હાજરી અને નિર્ણય પ્રક્રિયામાં ભાગીદારી.
- વાર્ષિક પદવીદાન સમારંભમાં ઉપસ્થિત રહ્યા.

(૨) વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી નિયુક્ત સ્થાનિક તપાસ સમિતિના સભ્ય તરીકે વિવિધ કોલેજોની નિરીક્ષણ પ્રક્રિયામાં સક્રીય ભૂમિકા....

૧. શ્રી બી. જે. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન બારડોલી ૮/૪/૧૧
૨. એમિટી બી. એડ કોલેજ ભરૂચ ૧૨/૪/૧૧
૩. નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન માંગરોલ ૧૮/૨/૧૧
૪. ગવર્નમેન્ટ બી. એડ કોલેજ રાજપીપળા ૨૪/૨/૧૧
૫. વિવેકાનંદ કોલેજ કોર બી. એડ જહાંગીરપુરા સુરત
૬. કમલા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન ખોલવડ ૧૫/૪/૧૧
૭. એસ. આર પટેલ એમ. એડ કોલેજ (સૂચિત) (કેર ચકાસણી)
- ૮ બી. એડ. કોલેજ, ઉમરાખ ૨૮/૪/૧૧

C વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી ની વિવિધ બી. એડ કોલેજોમાં વી.સી. નિયુક્ત તથા સંચાલક મંડળ નિયુક્ત વિષય નિષ્ણાંત તરીકે અધ્યાપક પસંદગીના સભ્ય તરીકે સક્રિય સહયોગ આપ્યો.

૧. નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, માંગરોલ તા. ૨/૧૨/૧૦
૨. એમિટી બી.એડ કોલેજ, ભરૂચ ૩૧/૭/૧૦
૩. સર્વાદય બી.એડ કોલેજ, ધોડદોડ રોડ, સુરત ૨૭/૭/૧૦
૪. સરદાર પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુ., અમરોલી ૨૮/૧/૧૧

- D** વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન બી. એડ્ કોલેજોમાં આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાનના ઉપક્રમે વ્યાખ્યાન....
૧. શિક્ષણ ભારતી કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન - ભરણાણ વિષય : અધ્યાપન વ્યવસાયની બદલાતી જતી ભૂમિકામાં શિક્ષકની ભૂમિકા
 ૨. કમલા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ખોલવડ તા. ૧૫/૪/૧૧ વિષય : શિક્ષણ વ્યવસ્થાપનના સ્ત્રોત તરીકે આચાર્યની ભૂમિકા
 ૩. પરમસુખ બી. એડ્ કોલેજ, પુણાગામ વિષય : અધ્યાપન કૌશલ્યો....
 ૪. જય જલારામ તાલીમી શિક્ષણ મહાવિદ્યાલય ઘયા વિષય : અધ્યાપન વ્યવસાય અંગે શિક્ષકોના વલણો
- E** રાજ્ય કક્ષાના, રાષ્ટ્રીય કક્ષાના અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાની કોન્ફરન્સમાં ઢાજરી અને પેપર પ્રસ્તુત કર્યા તા. ૨૫/૬/૧૦
૧. એન. એચ. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન આણંદ (રાષ્ટ્રીય સેમિનાર) વિષય : માનવ અધિકારોનું શિક્ષણ. પેપરનું શીર્ષક : "માનવ અધિકારોનું શિક્ષણ: સંકલ્પના અને અમલીકરણ" ૨૫.૦૯.૨૦૧૦
 ૨. જવાહરલાલ નહેરુ સ્મૃતિ મહાવિદ્યાલય, ગંજબસોદા-MP (રાષ્ટ્રીય સેમિનાર) "Religious and moral education Effect on harmony in Society" પેપરનું શીર્ષક "How Value education can be imparted." તા. ૨૭-૨૮.૧૧.૨૦૧૦
 ૩. એસ આર પટેલ બી. એડ્ કોલેજ સુરત આયોજીત (આં.રા.) સેમિનાર વિષય : વિશ્વશાંતિ માટેનું શિક્ષણ પેપરનું શીર્ષક : શાંતિ માટેના શિક્ષણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા તા. ૨૫, ૨૬, ૨૭ ફેબ્રુ. ૧૧
 ૪. નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન : માંગરોલ (રાજ્ય કક્ષાનો સેમિનાર) વિષય : શિક્ષણમાં નવવિચારાત્મક વ્યવહારો. પેપરનું શીર્ષક : શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમમાં અપનાવવા જેવા નવ વિચારાત્મક વ્યવહારો. તા. ૨૫, ૨૬, ૩૧સે. ૨૦૧૦
 ૫. એલ. એન. કે કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન પાટણ આયોજીત (રાષ્ટ્રીય કક્ષાનો સેમિનાર અને વર્કશોપ) તા. ૫/૬ માર્ચ - ૧૧ વિષય CBCS - Teacher Education perspectives પેપરનું શીર્ષક : પ્રશિક્ષક કાર્યક્રમમાં ચોઈસ બેઈઝડ્ સિસ્ટમ સામેના પડકારો.
- F** વિવિધ સંસ્થાઓ યોજીત કાર્યક્રમમાં પ્રમુખ/અતિથિ વિશેષ પદેથી ઉદ્બોધન
૧. વાર્ષિક ઈનામ વિતરણ સમારંભ તા. ૨૧/૧/૧૧ બી. ઈ. એસ યુનિયન હાઈસ્કૂલ ભરૂચ
 ૨. વિદ્યાર્થી મંડળ શપથવિધિ કાર્યક્રમ તા. ૨૧/૮/૧૧ એસ. વી. ઈ. એમ સ્કૂલ, અંકલેશ્વર
 ૩. માતૃભાષા ગૌરવયાત્રા (મુખ્ય મહેમાન) ૩૦/૧/૧૧ સરસ્વતી વિદ્યામંદિર: અંકલેશ્વર
 ૪. વાંચે ગુજરાત અભિયાન - પ્રેરણા જ્ઞાનદીપ અનુપકુંવરબા હાઈસ્કૂલ, અંદાડા

G ગૌરવપદ સ્થાન

૧. વાંચે ગુજરાત અધિયાન ભરૂચ 'જીલ્લા સદસ્ય તરીકે' પસંદગી .
૨. એમકીલ - અભ્યાસક્રમમાં માર્ગદર્શક તરીકે માન્યતા પ્રાપ્ત કરી તા. ૧૨/૧૦/૧૦
૩. બી. એડ પરીક્ષા મૂલ્યાંકનકારોની ગિટીંગમાં "મૂલ્યાંકન" અંગે માર્ગદર્શક પ્રવચન.
૪. બી. એડ CBCS અભ્યાસક્રમ નવરચના કરી (Course 104)
૫. One day Seminar on formation of sullubus ખંભાત યુકામે અર્થસાચ્ચ અને પોષ્યલેશન એજ્યુ. ના અભ્યાસક્રમની રચનામાં ભાગીદારી. તા.૧૧/૧૦/૧૦

H વિવિધ શૈક્ષણિક સેમિનારમાં તથા તાલીમ કાર્યક્રમમાં પ્રતિનિધિત્વ/હાજરી/સહયોગ

૧. શિક્ષણ ભારતી કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ભરથાણા-વેસુ
વિષય : વેલ્યુ એજ્યુકેશન : ૭ / ૧૦ / ૧૦
૨. સ્વર્ણિમ ગુજરાત સમાપન સમારોહ સુરત
વિષય : જ્ઞાન શક્તિ મહોત્સવ
૩. વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિ. સુરત અને Knowledge Consortium of Gujarat શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા આયોજીત તાલીમ કાર્યક્રમ
વિષય : Mission mode implementation

I લેખન કાર્યમાં સહયોગ

- (૧) આત્મીય પી. ટી. સી. કોલેજ ઝાડેશ્વર ભરૂચ સંકલિત દીકરી વહાલનાં દરિયાં સોવેનિયરમાં લેખ....
વિષય : દીકરી પિતાના હૈયાનો ટુકડો નહીં પણ પુરેપૂરું હૈયું છે.
- (૨) ભારતમાં શિક્ષણ પ્રણાલીનો વિકાસ કોર્ષ - ૧૦૩
સહ લેખક : વારિષેશ પ્રકાશન, અમદાવાદ

□ ડૉ. પી. આર માસ્ટર

- (૧) એમ. એસ. યુનિ. વડોદરાની કેકલ્ટી ઓફ એજ્યુકેશન એન્ડ સાયકોલોજી આયોજીત ઈન્ટરનેશનલ સેમિનારમાં પેપર પેઝન્ટ કર્યું તા. ૨૦, ૨૧ ડિસેમ્બર - ૨૦૧૦
વિષય : Higher education for knowledge based society - Global reforms.
- (૨) નગીનદાસ ખાંડવાલા કોલેજ ઓફ કોમર્સ, આર્ટ્સ એન્ડ મેનેજમેન્ટ સ્ટડીઝ આયોજીત ઈન્ટરનેશનલ સેમિનાર "Contemporary scenario in higher education employability, Values, oppertunity and challenges" અંતર્ગત Ignou B.Ed. students and Use of Education Technology વિષય પર પેપર પ્રેઝન્ટ કર્યું.
- (૩) વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિ. સુરત નિયુક્ત સ્થાનિક તપાસ સમિતિના સભ્ય તરીકે નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન માંગરોલ માં કોલેજ નિરીક્ષણ કામગીરીમાં સહયોગ આપ્યો.

કો. જસંત એ. શાહ

૧. તા. ૨૬મી સપ્ટેમ્બર ના રોજ નાલંદા સ્કૂલ ઓફ મેનેજમેન્ટ, વેસુ સુરત દ્વારા ડો.આરીકાના ડો. રોઝમેરીના "Creative Leadership" અંગેના વર્કશોપમાં સહભાગી થયા.
 ૨. તા. ૭ ઓક્ટોબર ભગવાન મહાવીર એજ્યુકેશન કાઉન્સિલ, સુરતમાં ફેડેટી ઓફ એજ્યુકેશન વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સુરત દ્વારા આયોજીત "મૂલ્ય શિક્ષણ" અંગેના પરિસંવાદમાં સહભાગી થયા.
 ૩. તા. ૧૦ ઓક્ટોબર ૨૦૧૦ ના રોજ ગુજરાત એકેડમી ઓફ સાયકોલોજી અને બી. એમ. ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ મેન્ટલ હેલ્થ, અમદાવાદ દ્વારા "Positive Psychology and Mental Health" વિષય પર આયોજીત રાષ્ટ્રિય પરિસંવાદમાં "પરીશાયી તનાવમુક્તિ" વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું.
 ૪. તા. ૧૯ ઓક્ટોબર ૨૦૧૦ના રોજ એપિટી બી.એડ. કૉલેજમાં બી.એડ.ના પ્રશિક્ષણાર્થીઓ તથા શાળાના સેવાકારીની શિક્ષકો સમક્ષ "શિક્ષણના કથળતા સ્તરને સુધારવાના ઉપાયો" વિષય પર પ્રવચન, બી.એડ. ગુજરાતી સમાજવિદ્યા પદ્ધતિના પ્રશિક્ષણાર્થીઓને તેમના પ્રશ્નો સંદર્ભ માર્ગદર્શન અને બી.એડ.ના પ્રાધ્યાપકોને માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું.
 ૫. તા. ૪ અને ૫ ડિસેમ્બર ૨૦૧૦ દરમિયાન સાહિત્ય અકાદમી દિલ્હી, ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી અને યુ. ટી. એસ. મહિલા આર્ટસ કોલેજ, નડિયાદ દ્વારા "From Literature to cinema : A creative Metamorphosis" વિષય પર આયોજીત રાષ્ટ્રિય પરિસંવાદમાં સહભાગી થયા.
 ૬. તા. ૧૪ ડિસેમ્બર ૨૦૧૦ ના રોજ ગુજરાત સરકાર દ્વારા વાંચે ગુજરાત અભિયાન હેઠળ શ્રેષ્ઠવાચક સ્પર્ધાના નિર્ણાયક તરીકે એમ. ટી. એમ. શાહ ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલમાં નિર્ણાયક તરીકેની સેવા આપી.
 ૭. તા. ૨૦ અને ૨૧ ડિસેમ્બર ૨૦૧૦ દરમિયાન મહારાજા સયાજીરાવ યુનિ. વડોદરાના શિક્ષણ અને મનોવિજ્ઞાન વિભાગ દ્વારા "Hire Education for Knowledge Based Society : Global Reforms" વિષય પર આયોજીત આંતર રાષ્ટ્રિય પરિસંવાદમાં "Global Higher Education : Issues and Challenges for Developing Countries." વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું.
 ૮. ૧૮ મી માર્ચ ૨૦૧૧ ના રોજ Knowledge Consortium of Guajrat શિક્ષણ વિભાગ ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા શ્રીમતી કુસુમભહેન કાકિયા આર્ટસ એન્ડ કોમર્સ કોલેજ અંકલેશ્વરમાં ઉદ્દેશ્ય કાર્યક્રમ હેઠળ "Pre Placement Training Programme" ના હેઠળ કક્ષાના વર્કશોપમાં તાલીમ પ્રાપ્ત કરી.
- પ્રા. પારૂલ ટંડેલ
૧. તા. ૨૪ મી જુલાઈ ૨૦૧૦ નાં રોજ શેઠ એમ. એન. સી. કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ડભોઈ ખાતે 'Role Teacher to emprove the quality of education' વિષય પર આયોજીત રાષ્ટ્રીય પરિસંવાદમાં 'Educational Technology in Classroom Teaching' વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું.

૨. તા. ૨૫.૦૮.૨૦૧૦ના રોજ શ્રી એચ. પી. પી.ટી.સી. ગર્લ્સ કોલેજ કામરેજ આર. રમાના પ્રશિક્ષણથીઓ સમગ્ર માણસ એટલે માણસ : આવો ભેદોની દીવાલ તોડીએ - પ્રવચન
૩. તા. ૮ મી થી ૨૭ મી. નવેમ્બર ૨૦૧૦, યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન, એકેડેમિક ગ્રાંટ કોલેજ, સિપલા આયોજીત રિકેસર કોર્સ - ૨૨૯ માં 'એ' ગ્રેડ મેળવ્યો.
૪. તા. ૨૫ મી થી ૨૭ મી ફેબ્રુઆરી ૨૦૧૧ ના રોજ શ્રી એસ. આર. પટેલ બી. એડ્. કોલેજ, સુરત તથા શ્રીમીત જેડ. એસ. પટેલ કોલેજ, સુરત આયોજીત 'Education For Global Peace' વિષય પર આધારિત આંતર રાષ્ટ્રીય પરિસંવાદમાં 'To detemene Strees in High School Teacher' વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું.
૫. તા. ૮ મી અને ૯ મી માર્ચ ૨૦૧૧ નાં રોજ વૈષ્ણ શ્રી એમ. એમ. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, અમદાવાદ આયોજીત 'Women Emporment Through Education' વિષય પર આધારિત રાષ્ટ્રીય પરિસંવાદમાં 'The Sale & Responsibilitiese of Education in Social Empowerment of woman' વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું.

ડૉ. ઈન્દેજાબ અનસારી

એમ.દીલ - માર્ગદર્શક તરીકે માન્યતા :

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સુરત દ્વારા શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી એમ ફિલ (એજ્યુકેશન) ના કોર્સ વર્ક માટે તથા વિદ્યાર્થીઓને માર્ગદર્શન આપવા માટે માન્યતા પ્રાપ્ત થઈ.

બી.એડ્. યુનિ. પરીક્ષામાં કો.ઓર્ડિનેટર :

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સુરત દ્વારા માર્ચ, ૨૦૧૧ માં લેવાયેલી બી. એડ્. / બી. આર. એસ. પરીક્ષાના પરિણામો તેષાર કરવા માટે યુનિવર્સિટી ખાતે કો-ઓર્ડિનેટર તરીકે કાર્ય કર્યું. બી. એડ્. પૂનમૂલ્યાંકન માટે પણ કો-ઓર્ડિનેટર તરીકે કાર્ય કર્યું.

CBCS સંદર્ભ રચાયેલ અભ્યાસક્રમ સંરચના સમિતિમાં ચેરમેન/સભ્ય :

વર્ષ ૨૦૧૧-૧૨ થી બી. એડ્. કક્ષાએ દાખલ થનારા સેમેસ્ટર સીસ્ટમ તથા CBCS ના અમલીકરણ માટે રચાયેલી અભ્યાસક્રમ સંરચના સમિતિમાં વસતી શિક્ષણ વિષયની સમિતિના ચેરમેન તરીકે તથા શૈક્ષણિક ટેકનોલોજી અને શાળા વ્યવસ્થાપનના તત્વો તથા અર્થશાસ્ત્ર વિષયવસ્તુ અને અધ્યાપન પદ્ધતિ માટેની સમિતિમાં સભ્ય તરીકે કાર્ય કર્યું

સેમિનાર ઠોન્કરવ્લમાં ભાગીદારી

(૧) એન. એચ. પટેલ કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, આણંદ દ્વારા "Human Rights" વિષય પર આયોજીત યુ.જી.સી. સ્પોન્સર્ડ એક દિવસીય નેશનલ સેમીનારમાં ભાગ લીધો અને "Human Rights of the child : What Teacher Educators can do ?" વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું.
તા. ૨૫-૯-૨૦૧૦

(૨) જવાહરલાલ નહેરુ સ્મૃતિ મહાવિદ્યાલય, ગંજ બાસોદા જિ. વિદિશા, મધ્યપ્રદેશ દ્વારા Religious

education and Morality વિષય પર આયોજીત યુ.જી.સી. સ્પોન્સર્ડ નેશનલ સેમિનારમાં ભાગ લીધો અને, "A study of the view point of the secondary school teachers of Navsari city about the relevance of Gandhian Philosophy with reference to establish morality in the Society" વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું. તા. ૨૭-૨૮ નવેમ્બર, ૨૦૧૦.

- (૩) દિવ્ય ચેતના કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, ભેટાલી, જિ. સાબરકાંઠા દ્વારા "Excellence in Teaching through ICT - A Challenge" વિષય પર યોજાયેલ એક દિવસીય રાજ્ય કક્ષાના પરિસંવાદમાં ભાગ લીધો અને વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી સંલગ્ન શિક્ષણ મહાવિદ્યાલયોમાં ઈન્ટરનેટની ઉપલબ્ધિ અને તેના ઉપયોગનો અભ્યાસ વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું. તા.૧૨-૧૨-૧૦.
- (૪) નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, માંગરોળ દ્વારા શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે નવવિચારાત્મક વ્યવહારો વિષય પર યોજાયેલ બે દિવસીય રાજ્યકક્ષાના સેમિનારમાં ભાગ લીધો અને શિક્ષક પ્રશિક્ષણ ક્ષેત્રે અપલમાં મૂકાયેલા કેટલાક નવ વિચારાત્મક વ્યવહારો વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું. તા. ૨૫-૨૬ ડિસેમ્બર ૨૦૧૦
- (૫) રૂરલ ફાઉન્ડેશન નંદુરબાર સંચાલિત એસ. એન. ડી. ટી. યુનિવર્સિટી સંલગ્ન કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન ફોર વિમેન્સ, ભારડોલી દ્વારા વર્ગખંડ અને ક્રિયાત્મક સંશોધન વિષય પર આયોજીત એક દિવસીય રાજ્ય કક્ષાના સેમિનારમાં ચેર પર્સન તરીકે કાર્ય કર્યું તથા તાલીમાર્થીઓ ગ્રંથાલયનો ઉપયોગ કરતા ઘાષ એ અંગે હાથ ધરાયેલ રસપ્રદ ક્રિયાત્મક સંશોધન વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું. તા.૬-૨-૧૧.
- (૬) શ્રીમતી એલ એન કે. કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, પાટણ દ્વારા અંબાજી માટે "CBCS : Teacher Education Perspectives" વિષય પર યોજાયેલ બે દિવસીય રાષ્ટ્રિય કક્ષાના સેમિનારમાં ભાગ લીધો અને શિક્ષક પ્રશિક્ષણ કાર્યક્રમ સંદર્ભે ચોઈસ બેઝ્ડ કેરીટ સિસ્ટમ : એક આવકાર્ય ઉપક્રમ પર પેપર રજૂ કર્યું તથા એ સેમિનાર ક્રમ વર્કશોપ માટેની ઓર્ગનાઈઝિંગ કમિટીના એક સભ્ય તરીકે કાર્ય કર્યું.
- (૭) શાહ એન. એમ. કોમર્સ કોલેજ, વલસાડ દ્વારા "ICT in teaching learning Process" એ વિષય પર યોજાયેલ એકદિવસીય યુ.જી.સી. સ્પોન્સર્ડ રાજ્ય કક્ષાના સેમિનારમાં ભાગ લીધો અને અંકલેચર શહેરની માધ્યમિક શાળાઓના શિક્ષકાકાર્ય માટે ઘતા કોમ્પ્યુટરના ઉપયોગનો અભ્યાસ વિષય પર પેપર રજૂ કર્યું. તા. ૧૨ - ૨ - ૧૧

□ સંશોધન પ્રકલ્પ

સર્વશિક્ષા અભિયાન, ગાંધીનગરાન સૌજન્યથી જિલ્લા પ્રોજેક્ટ કો-ઓર્ડિનેટર નવસારી અને જીલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, નવસારીના માર્ગદર્શન હેઠળ નવસારી તાલુકાની પ્રાથમિક શાળાઓના શિક્ષકોનો કાર્ય સંતોષ : એક અભ્યાસ હેયળ સંશોધન પ્રકલ્પ પૂર્ણ કર્યો. ફેબ્રુઆરી, ૨૦૧૧

□ મોડ્યુલ સંરચના

જીલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ જીવન, નવસારી દ્વારા SSAM અંતર્ગત યોજાયેલ શિક્ષક તાલીમ માટે રચવાના મોડ્યુલ લેખન સેમિનારના તજજ્ઞ તરીકે ભાગ લીધો અને અધ્યયન. અધ્યાપન વિષય પર મોડ્યુલ લેખન કર્યું તા. ૧૪, ૧૫ માર્ચ, ૨૦૧૧

❑ ઈન્દરવ્યૂ કમિટીમાં...

- (૧) શ્રી નર્મદા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, માંગરોળમાં અધ્યાપકોની પસંદગી માટેની ઈન્દરવ્યૂ કમિટીમાં મંડળ નિયુક્ત વિષય નિષ્ણાંત તરીકે કાર્ય કર્યું. તા. ૧૭ - ૯ - ૨૦૧૦.
- (૨) શ્રીમતી જી. એન. પંડ્યા બી. એડ્. કોલેજ, કોલેજ ભેસ્તાનમાં અધ્યાપકોની પસંદગી માટેની ઈન્દરવ્યૂ કમિટીમાં મેનેજમેન્ટ નિયુક્ત સભ્ય તરીકે કાર્ય કર્યું તા. ૨૦ - ૧૨ - ૧૦
- (૩) કમલા કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન, કામરેજ ચાર રસ્તા જિ. સુરતમાં અધ્યાપકોની પસંદગી માટેની ઈન્દરવ્યૂ કમિટીમાં મંડળ નિયુક્ત સભ્ય તરીકે કાર્ય કર્યું તા. ૧૪ - ૨ - ૧૧

❑ પ્રવચનો

- (૧) શ્રીમતી જી. એન. પંડ્યા બી. એડ્. કોલેજ, ભેસ્તાન, વડોદ, સુરત ખાતે નિપરિમાણદર્શક કોઠા દ્વારા આદર્શ પ્રશ્ન પત્રની રચનાના સોપાનો અને તેની ઉપયોગીતા વિષય પર વ્યાખ્યાન આપ્યું. તા. ૧૮/૯/૧૦
- (૨) શાહ એન. એચ. કોમર્સ કોલેજ, વલસાડના રાષ્ટ્રીય સેવા યોજના મુનિટ, ગ્રામ પંચાયત મરલા તાલુકા પંચાયત ધરમપુર તથા જીલ્લા પંચાયત વલસાડના સંયુક્ત ઉપક્રમે યોજાયેલ રાષ્ટ્રીય સેવા યોજનાના વાર્ષિક શિબિરના સમાપન સમારોહ અતિથિવિશેષ તરીકે ઉપસ્થિત રહી પ્રવચન આપ્યું તા. ૨૨ - ૧૧ - ૧૦
- (૩) ગુજરાત રાજ્ય સ્વર્ણિમ ગુજરાત ઉજવણીના ભાગરૂપે વાંચે ગુજરાત અભિયાન અંતર્ગત સિમગા હાઈસ્કૂલ, સુરત ખાતે પ્રેરણાસભા યોજાઈ તા. ૧ - ૧૨ - ૧૦
- (૪) સર્વોદય બી. એડ્. કોલેજ સરઘાણા સુરત ખાતે શિક્ષક અને વ્યાવસાયિક સજ્જતા વિષય પર વ્યાખ્યાન આપ્યું. તા. ૧૮ - ૧ - ૧૧
- (૫) શ્રી સર્વોદય કેળવણી મંડળ કરચેલિયા સંચાલિત ભૂ. ભી . સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, કરચેલિયા ધો.૧૦ તથા ૧૨ માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે યોજાયેલા શુભેચ્છા તથા વિદાય સમારોહમાં ઉપસ્થિત રહી વ્યાખ્યાન આપ્યું તા. ૨૯ - ૧ - ૧૧
- (૬) ડુંગરી વિભાગ કેળવણી મંડળ સંચાલિત પ્રભુપ્રેમી વિદ્યાલય, ડુંગળીના રજત જયંતિ ઉજવણી સમારોહમાં મુખ્ય વક્તા તરીકે પ્રવચન આપ્યું તા. ૧૧ - ૨ - ૧૧

❑ શ્રેષ્ઠ ચર્ચાપત્રનો એવોર્ડ

દક્ષિણ ગુજરાત ચર્ચાપત્રી સંઘના ઉપક્રમે સ્વ. મોહનલાલ વાવેલા સ્મૃતિ અભિયાન હેઠળ ડિસેમ્બર, ૨૦૧૦ માં ગુણોત્સવ કે દંભોત્સવ શીર્ષક હેઠળ ગુજરાતમિત્ર દૈનિકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલા ચર્ચાપત્રને શ્રેષ્ઠ ચર્ચાપત્ર તરીકેનું પારિતોષિક પ્રાપ્ત થયું.

ઓકેડેમિક કેલેન્ડર (૨૦૧૦-૧૧)

ક્રમ	માસ	કાર્યક્રમ
(૧)	જૂન	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રવેશોત્સવ - બી. એડ. અભ્યાસક્રમનું ઓરિએન્ટેશન, સંસ્થા તેમજ પરિવારના સદસ્યોનો પરિચય - કોલેજ અને લાયબ્રેરી આચારસંહિતાથી અભિપ્રુખતા - સૂક્ષ્મ અધ્યાપન પરિચય, સૈધાન્ટિક ચર્ચા, નિદર્શન અને પ્રેક્ટીસ લેશન. - શિક્ષણકાર્ય : સૈધાન્ટિક પેપરનું શિક્ષણ કાર્ય
(૨)	જુલાઈ	<ul style="list-style-type: none"> - અભ્યાસક્રમનું શિક્ષણકાર્ય - સૂક્ષ્મ અધ્યાપનનું નિદર્શન અને અમલીકરણ - લાયબ્રેરી ઓરિએન્ટેશન કાર્યક્રમ તેમજ પ્રદર્શન - મેકોપાઠનું આયોજન, સમજ અને નિદર્શન (ડેમોસ્ટ્રેશન) - ગીત સ્પર્ધા - ગુરુપૂર્ણિમાની ઉજવણી
(૩)	ઓગષ્ટ	<ul style="list-style-type: none"> - અભ્યાસક્રમનું શિક્ષણ કાર્ય - વિદ્યાર્થી સંઘની રચના - મેકોપાઠનું અમલીકરણ (પ્રેક્ટિસ લેશન) - શૈક્ષણિક ઉપકરણના ઉપયોગો તેમજ બનાવટની તાલીમ તેમજ પ્રદર્શન - સ્વાતંત્ર દિનની ઉજવણી
(૪)	સપ્ટેમ્બર	<ul style="list-style-type: none"> - અભ્યાસક્રમનું શિક્ષણકાર્ય - પ્રેક્ટિસ ટીચીંગ (પ્રાયોગિક પાઠ) - કોલેજ સ્થાપના દિન અને શિક્ષક દિનની ઉજવણી - વર્ગ તેમજ શિક્ષક દિનના સંદર્ભે જુદી જુદી પ્રવૃત્તિ - સાહિત્ય સમિતિ દ્વારા પાઠ પૂર્તિ સ્પર્ધાનું આયોજન વક્તૃત્વ સ્પર્ધાનું આયોજન - વર્લ્ડ ઓજોન- ૩ ની ઉજવણી - હિન્દી દિનની ઉજવણી
(૫)	ઓક્ટો.	<ul style="list-style-type: none"> - ગાંધીજયંતીની ઉજવણી - અભ્યાસક્રમનું શિક્ષણ કાર્ય - આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાન - ૧ - એસાઈનમેન્ટ તેમજ સત્રનિબંધના પ્રશ્નોની ફાળવણી - પ્રથમ સત્રની પરીક્ષા - પુસ્તક પરિચય, સામાયિક પરિચય

ક્રમ	માસ	કાર્યક્રમ
(૬)	નવેમ્બર	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રેક્ટિસ લેસન - ટર્મ પેપર પરીક્ષા - દિવાળી વેકેશન
(૭)	ડિસેમ્બર	<ul style="list-style-type: none"> - શિલ્પકાર્ય - પ્રોજેક્ટ, પ્રાયોગિક કાર્ય, ક્રિયાત્મક સંશોધન માર્ગદર્શન : કાળવણી - સભમિશન : પુસ્તક પરિચય
(૮)	જાન્યુ.	<ul style="list-style-type: none"> - શિલ્પકાર્ય - પ્રેક્ટિસ લેસન - રાષ્ટ્રીય યુવા દિવસની ઉજવણી - સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમ - સભમિશન - પ્રોજેક્ટ, પ્રાયોગિક કાર્ય, શૈક્ષણિક ઉપકરણ - રમતોત્સવ
(૯)	ફેબ્રુઆરી	<ul style="list-style-type: none"> - શિક્ષણ કાર્ય - ઈન્ટર્નશીપ પ્રોગ્રામ - આંતર કોલેજ વ્યાખ્યાન-૨ - વાર્ષિક પાઠ - પૂર્વ વાર્ષિક પરીક્ષા
(૧૦)	માર્ચ	<ul style="list-style-type: none"> - પ્રત્યક્ષ મુલાકાત - પરીક્ષાની તૈયારી - વિદ્યા સમારંભ - ફોટો કંકશન - યુનિવર્સિટી પરીક્ષા (બી. એડ)

મદદ સ્વીકાર

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન પરિવાર, તેની ગતિ-પ્રગતિ સફળતા માટે આપ સૌ તરફથી મળેલ ખૂંક, સાથ અને સહકાર વગેરેને મહત્વના અને પાયાના ગણે છે અને તેની કદર કરે છે.

ધી અંકલેશર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટના પ્રમુખશ્રી આરિફભાઈ વજીફદાર, મંત્રી શ્રી મહંમદભાઈ ભેયાત તથા કારોબારી સભ્યોનો અભિગમ, કોલેજના સુચારુ સંચાલનમાં હંમેશા હકારાત્મક રહ્યો છે. સંસ્થાના વિકાસમાં જરૂરી ધૂંક, પ્રેરણા અને માર્ગદર્શન બદલ અમે સૌ સભ્યો તેમના ઋણી છીએ.

ધી અંકલેશર પ્રોગ્રેસીવ એજ્યુકેશન ટ્રસ્ટના સ્થાપક પ્રમુખ અને માનનીય સાંસદ શ્રી અહમદભાઈ પટેલ સાહેબ સંસ્થા માટે પ્રેરણામૂર્તિ રહ્યા છે. સંસ્થા માટે તેમની લાગણી, ધૂંક અને માર્ગદર્શનની અમે કદર કરીએ છીએ.

વીર નર્મદ દલિશા ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરતના માનનીય કુલપતિ શ્રી બી. એ. પ્રજાપતિ તથા માનનીય રજીસ્ટ્રાર શ્રી જે. આર. મહેતા તથા સિન્ડિકેટ સભ્યો તથા વહીવટી ગણ, જેમણે કોલેજને ગતિમાન રાખવા ઉપયોગી માર્ગદર્શન અને પ્રેરણા પૂરા પાડ્યા છે, તેમનો દૈન્યપૂર્વક આભાર માનીએ છીએ.

ગુજરાત સરકારનો શિક્ષણ વિભાગ પણ કોલેજના સંચાલનમાં અનુદાન આપી, વખતો વખત માર્ગદર્શન પૂરું પાડી ઉપયોગી રહ્યો છે આ તકે ગુજરાત સરકાર, શિક્ષણ વિભાગ, ઉચ્ચ શિક્ષણ કમિશનર કચેરીનો પણ હાર્દિક આભાર માનીએ છીએ.

ખરોડના ગ્રામજનો, વડીલો, યુવકો, જેમણે કોલેજને પોતિકી ગણીને પ્રશિક્ષણાર્થીઓને અભ્યાસ માટે સાનુકૂળ વાતાવરણ તૈયાર કરવામાં સતત સહકાર આપ્યો છે જેની કદર કરીએ છીએ.

“કોલેજના મુખપત્ર” ને પ્રસિદ્ધ કરી આપી આપ સુધી પહોંચનાર સ્ત્રીના ગ્રાફિક્સ, ભરૂચના મુકેશભાઈ બક્ષી તથા તેમના યુવાન અને કૌશલ્યયુક્ત કર્મચારી મિત્રોના ઉખાલખા સહકારની નોંધ લેતા આનંદ અનુભવીએ છીએ.

સંસ્થાની પ્રાસંગિક મુલાકાતે આવેલ મહાનુભાવોના અમે ઋણી છીએ.

માનનીય શ્રી વી. એ. જોષી (આચાર્ય - એમ. કે. કોમર્સ કોલેજ, ભરૂચ) જેમણે કોલેજના સ્થાપના દિને (શિક્ષક દિન) અધ્યક્ષસ્થાન શોભાવી પ્રશિક્ષણાર્થીઓને શિક્ષકત્વ પામવા અનુરોધ કરવા બદલ તેઓનો આભાર માનીએ છીએ.

માનનીય શ્રી દિપકભાઈ આફ્રિકાવાલા (સિન્ડિકેટ મેમ્બર : વીર નર્મદ દ. ગુ. યુનિવર્સિટિ, સુરત) અને માનનીય શ્રી સંજયભાઈ દેસાઈ (સિન્ડિકેટ મેમ્બર : વીર નર્મદ દ. ગુ. યુનિવર્સિટિ, સુરત) બંને મહાનુભાવોનો કોલેજના વાર્ષિકોત્સવ પ્રસંગે ઉપસ્થિત રહી પ્રેરણાદાયી પ્રવચન દ્વારા તેમના વિચારો રજૂ કરવા બદલ અમો તેઓના ઋણી રહીશું.

- શ્રી દેવલ શાસ્ત્રી, વડોદરા. વ્યક્તિ વિકાસ વિષયક આવશ્યક વિચારો નિઃસ્વાર્થ ભાવે રજૂ કરવા બદલ અમો તેમના આભારી છીએ.

- શ્રી પરમાનંદ ગાંધી (અપદાવાદ) પ્રશિક્ષણાર્થીઓને સુલેજા આપવાના કાર્યક્રમમાં મુખ્ય મત્તાન સ્થાનેથી ક્ષયેષ ઓપ આપવા અને આગીર્વાદ (આગીર્વચન) પાઠવવા બદલ તેમના આભારી છીએ.

□ ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થી સંપના સભ્યોનો પણ આભાર માનીએ છીએ.

૧. શ્રી દિવેશ ઝેડ. પરમાર (આચાર્ય - બી. એડ. કોલેજ, અંકલેશ્વર)
૨. શ્રી જયેસભાઈ પરમાર (શિક્ષક માધ્યમ તપોવન વિદ્યાલય, પાપદ્રોડ)
૩. શ્રી દિરણભાઈ ઠાકોર (ભૂતપૂર્વ સામાન્ય મંત્રી) (સુરત)
૪. શ્રી પનરથામ મકવાણા (કલક)
૫. શ્રીમતી તેતલ. વી. પટેલ (કોલેજ પ્રથમ - ૨૦૦૯, ૧૦) (સુરત)
૬. શ્રી નિલેષ તિવારી (સુરત)
૭. શ્રી જયેશ પટેલ (આંબોલી)
૮. શ્રી કલ્પેશ પટેલ (વ્યાખ્યાતા, એમિટી પી.ટી.સી. કોલેજ, ભરૂચ)

□ પ્રેક્ટિસ ટીચિંગ :

શિક્ષક તાલીમ પ્રક્રિયામાં પ્રાયોગિક કાર્ય અર્થાત વર્ગ શિક્ષણ તાલીમ આવશ્યક ગણવામાં આવે છે. કોલેજમાં વિવિધ અધ્યાપન પદ્ધતિઓ - પ્રવિધિઓ - પ્રયુક્તિઓની How to teach ની સૈદ્ધાંતિક ચર્ચા હાથ ધરવામાં આવે છે. તાલીમાર્થીઓને માર્ઠકો ટીચિંગ દ્વારા વિવિધ કૌશલ્યોના સંક્રમણ દ્વારા, મેકો પાઠ દ્વારા શાળાઓમાં વર્ગ શિક્ષણનો મહાવરો કરાવવામાં આવે છે.

બી. એડ. કોલેજો પ્રેક્ટિસીંગ સ્કૂલો વગર પાંગળી બની રહે છે. કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન ખરોડનું સદભ્યાગ્ય છે. અમને નજીકની ઘણી બધી શાળાઓનો ઉખ્યાભવો સાથ અને સહકાર મળતો રલ્લો છે. શાળાઓના આચાર્યો, શિક્ષકો વહીવટી કર્મચારીઓ તથા સંચાલક મંડળોના પદાધિકારીઓનાં આ સેવા કાર્યની નોંધ લઈ અંતઃકરણ પૂર્વક આભાર માનીએ છીએ :

શિક્ષણ મહાવરણ અંગે સહયોગી શાળાઓ : (૨૦૧૦-૨૦૧૧)

૧. ધી અંજુમન સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, ખરોડ
૨. ધી સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, પાનોલી
૩. શ્રીમતી એમ. ટી. એમ ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
૪. શ્રી ઝેનિથ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
૫. શ્રી ટી. એમ. શાહ એન્ડ એન્ડ એ.વી. એમ. વિદ્યામંદિર, અંકલેશ્વર
૬. શ્રી ઈ. એન. જીનવાલા હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
૭. શ્રી જ્ઞાનદીપ અનુપકુંવરબા હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
૮. શ્રી સંસ્કાર ભારતી વિદ્યાલય, સામોર
૯. શ્રી લાયન્સ સ્કૂલ જી. આઈ. ડી. સી. અંકલેશ્વર
૧૦. શ્રી સ્વામીનારાયણ ગુરુકુલ વિદ્યાલય, અંકલેશ્વર
૧૧. શ્રી ગુરુ વિદ્યાલય જી. આઈ. ડી. સી. અંકલેશ્વર
૧૨. શ્રી વિવેકાનંદ ઈંગ્લિશ મિડિયમ સ્કૂલ, અંકલેશ્વર
૧૩. શ્રી તમશિલા વિદ્યાલય, નવા બોરભાઠા, અંકલેશ્વર
૧૪. બી. એસ યુનિયન હાઈસ્કૂલ, ભરૂચ

□ ઈન્ટર્નશીપ

ગુજરાત સરકારના શિક્ષણ વિભાગના માર્ગદર્શન પુસ્તક શિક્ષક તાલીમી કાવેજના તાલીમાર્થીઓને શિક્ષણ અંગેનો સંપૂર્ણ અનુભવ મળે તે હેતુથી ઈન્ટર્નશીપ શિક્ષણ કાર્યક્રમ અંતિ આવશ્યક ગણાયો છે. આવા મહત્વના ઈન્ટર્નશીપ શિક્ષણ કાર્યક્રમ માટે વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટીએ બી. એડ. કાવેજની નજીકની શાળાઓમાં જ આ શિક્ષણ કાર્યક્રમ ચોક્કસ તેવા માર્ગદર્શન પુસ્તક કાવેજ ઓફ એજ્યુકેશન. ખરોડે નીચેની યાદી પૂજ્યની શાળાઓમાં ૨૦૧૦-૨૦૧૧ ના વર્ષનો ઈન્ટર્નશીપ કાર્યક્રમ ચોક્કસ હતો.

ઈન્ટર્નશીપ દરમ્યાન તાલીમાર્થીઓએ શિક્ષણ કાર્ય ઉપરાંત પાઠ અવલોકન, વર્ગ હાજરી પત્રક, નિબંધ મૂલ્યાંકન, પ્રાર્થના સંમેલનમાં સક્રિય કામગીરી ભજવી હતી. તેમજ માધ્યમિક વર્ગોમાં વિવિધ સ્પર્ધાઓ યોજી શિક્ષકની ભુમિકા અદા કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો.

□ ઈન્ટર્નશીપ હાર્દિકમમાં સહયોગી શાળાઓ.

- ૧) ધી અંજુમન સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, ખરોડ
- ૨) ધી સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, પાનોલી
- ૩) શ્રીમતી એમ. ટી. એમ. ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર
- ૪) તમશિલા વિદ્યાલય, નવાબોર ભાઠા, અંકલેશ્વર
- ૫) સ્વામીનારાયણ ગુરૂકૂળ વિદ્યાલય, અંકલેશ્વર
- ૬) લાયન્સ સ્કૂલ, જી. આઈ. ડી. સી. અંકલેશ્વર
- ૭) નવજીવન હાઈસ્કૂલ, ભરૂચ
- ૮) કુંગટા વિદ્યાલયન (અંગ્રેજી માધ્યમ), ભરૂચ
- ૯) પ્રિયદર્શિની કન્યા શાળા, અંકલેશ્વર

□ વાર્ષિક પાઠ

બી. એડની વાર્ષિક પરીક્ષામાં પ્રાયોગિક કાર્યના મૂલ્યાંકનને વિશેષ મહત્વ અપાય છે. વાર્ષિક પાઠ માટે કેટલીક શાળાઓનો સહકાર પ્રશંસનીય રહ્યો છે. પાંચ થી છ દિવસ શાળાના જુદા જુદા ધોરણનાં પાંચ વર્ગો કાળવવા એ મોટામાં મોટી સેવા ગણાય.

આવા શિક્ષક તાલીમના ઉપયોગી તાલીમમાં સહકાર આપવા બદલ અમો નીચે દર્શાવેલ શાળાઓનો ઋણ સ્વીકાર કરીએ છીએ

- ૧) એમ. ટી. એમ. ગર્લ્સ હાઈસ્કૂલ, અંકલેશ્વર.
- ૨) જ્ઞાનદીપ અનુષ્ઠ હુંવરબા હાઈસ્કૂલ, અંદાડા.
- ૩) પબ્લિક સ્કૂલ, ખરોડ

સંપર્ક સૂત્ર : ૨૦૧૦-૨૦૧૧

રોલ નં.	નામ / સરનામું	શૈક્ષણિક લાયકાત	પદ્ધતિ	મોબાઇલ નંબર	જન્મ તારીખ	ફોટો
૧	દોરી સજીટેઓલ સુવંકાન્ત. ગામ: અંદાડા, તાલુકો: અંકલેશ્વર જિલ્લો: ભરૂચ, પીનકોડ: ૩૯૩૦૧૦	BA-51 % MA - 55 25 %	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૯૮૦૩૯૧૦૨૫	૨૮-૦૨-૮૭	
૨	ગોહિલ અનિલભાઈ મણીલાલ. ૧૫ રામનગર સોસા. ગામ: કાપરેજ તા. કાપરેજ, જિ. સુરત, પીનકોડ: ૩૯૪૧૮૦	BA-55.86 MA - 52 %	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૪૨૮૧૫૦૬૪૩	૧૨-૦૯-૮૭	
૩	પટેલ હિરલકુમારી ચંદ્રકાંત. ગામ: વાવ, તાલુકો: કાપરેજ જિલ્લો: સુરત, પીનકોડ: ૩૯૪૩૨૬	BA-62.88 MA - 53. 38 %	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૭૧૪૮૩૩૮૭૯	૨૩-૦૪-૮૮	
૪	પટેલ પૂર્વી દેવદત્તભાઈ. ગામ: ઉંટીવાદરા, તાલુકો: અંકલેશ્વર જિલ્લો: ભરૂચ, પીનકોડ: ૩૯૪૧૨૫	BA-62 % MA - 53 %	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૪૨૮૬૮૭૭૯૨	૨૨-૦૬-૮૮	
૫	રાઠોડ મનીષાબેન ઈશ્વરભાઈ. ગામ: ભરૂચ, તાલુકો: ભરૂચ, જિલ્લો: ભરૂચ,	BA-62 % MA - 53 %	સાપાઠિક વિજ્ઞાન અંગ્રેજી	૯૯૨૮૦૯૩૯૨૬	૨૧-૦૬-૮૮	
૬	ઝેલક ફાલગુની બેન રમણલાલ. ગામ: અંકલેશ્વર, તાલુકો: અંકલેશ્વર જિલ્લો: ભરૂચ, પીનકોડ: ૩૯૩૦૦૨	BA-48 % -	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૯૨૫૯૯૨૫૪૭	૧૨-૧૦-૭૫	
૭	વઘાવા સનિતાબેન જયંતિભાઈ. ગામ: કીપ, તાલુકો: ઓલપાડા જિલ્લો: સુરત, પીનકોડ: ૩૯૪૧૧૦	BA-55 % MA	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૯૨૫૯૮૧૭૩૦	૦૬-૧૨-૮૭	

वर्ष : २०१०-११

७७

अंश - २०

क्र.सं.	नाम / सरनाम	शैक्षणिक लाभकाल	पद्धति	मोबाइल नं.सं.	जन्म तारीख	फोटो
८	सीमाई अशुभरामाई देवदासभाई. नाम : मोरवार, ताबुको : मोरवार कालो : सुरत, पीनकोड : ३८४४४०	BA-60.78 MA-59 % BPED 67 %	हिन्दी गुजराती	९९८०१४९११०	१६-०२-८४	
९	बाबसा निरुप वसुधाभाई. नाम : अंतर्वेधर, ताबुको : अंतर्वेधर कालो : लडन,	BA-55 %	हिन्दी गुजराती	९४२७३३८४६३	०१-०६-८७	
१०	इंडीक भावनापट्टेन अशुभरामाई. नाम : पोवार, ताबुको : गवाटेवी कालो : गवाटेवी, पीनकोड : ३८३१३०	BA-58.22 MA-56.50	हिन्दी गुजराती	९९७८३२६७००	१५-०३-८९	
११	वसुधा विठ्ठलपट्टेन अशुभरामाई. नाम : अंतर्वेधर, ताबुको : वाडिया कालो : लडन, पीनकोड : ३८३१३०	BA-59.77 MA.51.50	गुजराती सामाजिक विज्ञान	९९०९४७७५५१	०१-११-८६	
१२	वसुधा विठ्ठलपट्टेन अशुभरामाई. नाम : तावडा, ताबुको : देवीवावाडा कालो : नर्मदा, पीनकोड : ३८३०४०	BA-53 MA61	हिन्दी गुजराती	९५८६३१०१७९	०७-०८-८५	
१३	वेडशीक सुदिबाबां सुकुलभाई. नाम : अंतर्वेधर, ताबुको : अंतर्वेधर कालो : लडन, पीनकोड : ३८३००१	BA-46.66 %	हिन्दी गुजराती	९७१४७०२५०५	२२-०६-७२	
१४	पट्टेन भावनापट्टेन अशुभरामाई. नाम : भावनापट्टेन अशुभरामाई, ताबुको : मोरवार, कालो : सुरत, पीनकोड : ३८५००४	BA-59	हिन्दी गुजराती	९९०९८१६१०५	०७-०२-७५	

રોલ નં.	નામ / સરનામું	શિક્ષણિક લાયકાત	પદવિ	મોબાઇલ નંબર	જન્મ તારીખ	ફોટો
૧૫	સાહિત્ય સમીક્ષાએન સનસુખભાઈ. નામ : ડાંગીયા, તાલુકો : અંકલેશ્વર જિલ્લો : ભરૂચ,	BA-60.61	ગુજરાતી સાપાઠક વિજ્ઞાન	૯૯૭૪૦૩૫૮૬૧	૦૯-૦૫-૮૪	
૧૬	મોહિલ શૃંગિકા સુરેશચંદ. નામ : ભરૂચ, તાલુકો : ભરૂચ જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૦૧	BA-63 MA-55 %	ગુજરાતી સાપાઠક વિજ્ઞાન	૯૯૨૪૬૧૨૯૭૪	૧૬-૦૫-૮૭	
૧૭	શ્રેષ્ઠી નિરાલેન કમલેશભાઈ. A1/B, ગામડી સ્વેડ, ગામ : ભરૂચ તા. : ભરૂચ, જિ. : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૦૧	BA-64 MA-57.33 %	ગુજરાતી સાપાઠક વિજ્ઞાન	૯૪૨૭૮૨૭૫૯૭	૦૮-૧૦-૮૬	
૧૮	ત્રેલુચિલા પદ્મલાલેન કાંતિભાઈ. સ્ટ્રીટ : કનુપાન કશિવું, ગામ : ભંસાણ તાલુકો : ચોપાંચી, જિલ્લો : સુરત પીનકોડ : ૩૯૫૦૦૫	BA-59.85 MA-68 %	ગુજરાતી સાપાઠક વિજ્ઞાન	૯૭૨૭૮૦૧૯૭૮	૧૨-૦૧-૮૭	
૧૯	નાકરાણી વિદ્યા ગોરધનભાઈ. ગામ : ભંસાણ, તાલુકો : ખોટાલીચીયા જિલ્લો : અમરેલી, પીનકોડ : ૩૬૫૧૦૧	BA-61 MA-63 %	ગુજરાતી સાપાઠક વિજ્ઞાન	૯૬૩૮૪૮૨૨૫૨	૦૭-૦૨-૮૭	
૨૦	પરમાર કરસલી અમીદાસ. ગામ : આણંદ, તાલુકો : આપોદ જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૧૧૦	BA-63.14 MA-57.57 %	ગુજરાતી સાપાઠક વિજ્ઞાન	૯૭૨૬૧૧૧૬૪૫	૨૦-૦૮-૮૬	
૨૧	પટેલ ડિગ્રીસહુમાર કાલુભાઈ. ગામ : મહવાસ, તાલુકો : વાંસદા જિલ્લો : નવસારી, પીનકોડ : ૩૯૬૫૮૦	BA-61.78 MA-63.25	સાપાઠક વિજ્ઞાન ગુજરાતી	૯૬૮૭૭૦૩૭૨૨	૦૧-૦૬-૮૫	

ક્રમ નં.	નામ / સરનામું	શૈક્ષણિક સામકાલ	પદ્ધતિ	મોબાઇલ નંબર	જન્મ તારીખ	ફોટો
૨૧	શૈલ્પ સિવિલસેન હરવુલભાઈ. સરનામું : ગામ : પુનાડીયા, તા. : અંબેજી, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૩૦૦૧	BA-65 % 60 %	ગુજરાતી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૦૧૬૧૮૦૯૩૪	૨૩-૦૮-૮૫	
૨૨	શૈલ્પ સિવિલસેન રવવુલભાઈ. ગામ : કાંઠાવેલ, તાલુકો : વાંસદા, જિલ્લો : નવસારી,	BA-62.44 MA-62 %	સાપાઠિક વિજ્ઞાન ગુજરાતી	૯૦૯૯૩૦૪૬૧૧	૨૪-૦૯-૮૫	
૨૩	રવલ સિવિલસેન શૈલ્પકિંદ. ગામ : વાલિયા, તાલુકો : વાલિયા જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૩૧૩૫	BA-52.46 -	સાપાઠિક વિજ્ઞાન ગુજરાતી	૭૫૬૭૫૪૯૨૪૫	૨૨-૦૫-૮૫	
૨૪	રવલ ગેડુલેન કહેરકિંગભાઈ. ગામ : પાટી, તાલુકો : સાગપાર જિલ્લો : નર્મદા	BA-58 % MA-56	ગુજરાતી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	-	૦૧-૦૮-૮૫	
૨૫	શબ્દગાદી શબ્દશરી પ્રકાશકુમાર. સરનામું : નિશાળ શબ્દિકું, ગામ : પુના, તાલુકો : પાંચી, જિલ્લો : ગુજરાત, પીનકોડ : ૩૯૪૧૬૩	-	અંગ્રેજી સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૭૨૬૭૦૨૧૦૩	૨૦-૦૯-૮૭	
૨૬	શબ્દગાદી સાધાવટ્ટેન ધનવુલભાઈ. સરનામું : નિશાળ શબ્દિકું, ગામ : પડડિયા, તાલુકો : વાંસદા, જિલ્લો : નવસારી, પીનકોડ : ૩૯૬૦૮૦	-	સાપાઠિક વિજ્ઞાન અર્થશાસ્ત્ર	૭૬૯૮૮૨૬૦૮૦	૧૦-૦૭-૮૭	
૨૮	પરશર સિવિલસેન શાનસંગ. સરનામું : નિશાળ, ગામ : કોચ, તાલુકો : જંબુસર, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૧૫૫	BA-58 MA-56	અર્થશાસ્ત્ર સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૫૩૭૯૦૬૨૧૩	૨૩-૧૧-૮૬	

રોલ નં.	નામ / સરનામું	શૈક્ષણિક લાયકતા	પદ્ધતિ	જન્મ તારીખ	મોબાઇલ નંબર	ફોટો
૨૯	પરેલ સંકિરણબેન ભાટાભાઈ. ગામ : હાથર, તાલુકો : વસાઈવી, જિલ્લો : નવસારી, પીનકોડ : ૩૯૧૩૧૦	BA MA	અર્થશાસ્ત્ર સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૯૦૪૫૦૦૫૮૯	૦૫-૦૬-૮૬	
૩૦	રેવર વિદ્યાભદ્રેન ગોવિંદભાઈ. ગામ : સુરત, તાલુકો : ચોપાંચી જિલ્લો : સુરત, પીનકોડ : ૩૯૫૦૦૩	BA-64 % MA-64 38 %	અર્થશાસ્ત્ર સાપાઠિક વિજ્ઞાન	૯૦૯૯૧૧૮૯૮૨	૦૬-૦૩-૮૬	
૩૧	ભદ્ર કૃષ્ણ જઠડીપભાઈ. ગામ : ભરૂચ, તાલુકો : ભરૂચ જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૧૫	B.COM 64 MA-64 38 %	નામાના મૂળાત્મી અર્થશાસ્ત્ર	૮૯૮૦૩૧૦૫૮૦	૩૦-૦૮-૮૬	
૩૨	ગોંડા ઈશરન દિવાલરભાઈ. ગામ : કંધારીવા, તાલુકો : ભરૂચ જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૧૫	B.COM M.COM	નામાના મૂળાત્મી અર્થશાસ્ત્ર	૯૬૨૪૨૮૦૬૯૮	૨૧-૦૯-૮૪	
૩૩	ગોંધી દેવાણી સંપતભાઈ. સ્ટ્રીટ : ઈસાઈવાડ, ગામ : ઝાલીયાવાડી, તાલુકો : નવસારી, જિલ્લો : નવસારી, પીનકોડ : ૩૯૧૪૨૩	B.COM M.COM	એકાઉન્ટ ઈકોનોમિક	૯૯૦૪૬૦૦૭૧૦	૧૭-૦૯-૮૩	
૩૪	ગોવિંદ ધર્મેશભાઈ ગોવિંદભાઈ. ગામ : ખારોલિયા, તાલુકો : ધરમપુરનામાના જિલ્લો : વલસાડ, પીનકોડ ૩૯૬૦૫૦	B.COM M.COM	અર્થશાસ્ત્ર નામાના મૂળાત્મી	૯૫૭૪૪૮૧૨૯૧	૧૦-૧૦-૮૪	
૩૫	ગોહેલ જેનીલ રમેશભાઈ. C/3/89 બટાર ટેનામેંન્ડ, બટાર, ગામ : સુરત, તાલુકો : ચોપાંચી, જિલ્લો : સુરત,	B.COM M.COM	નામાના મૂળાત્મી અર્થશાસ્ત્ર	૯૬૩૮૨૯૩૦૦૬	૧૯-૦૫-૮૩	

રોલ નં.	નામ / સરનામું	શૈક્ષણિક સાધકાત	પદ્ધતિ	મોબાઇલ નંબર	જન્મ તારીખ	ફોટો
૩૧	કનકાકલાલ દર્શીભોજી ભુવેન્દ્રભાઈ, સુભાશેલી ઘાટ સ્થાન, ગામ : સુરત, તાલુકો : ચોર્પાસી, જિલ્લો : સુરત, પીનકોડ : ૩૯૫૦૦૨	B.COM M.COM	Eco A/c	૯૧૯૭૩૩૧૯૪૬	૦૧-૧૧-૮૪	
૩૭	હારભાવી રીષા શાહુભાઈ, ગામ : જંબુસર, તાલુકો : જંબુસર જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૧૫૦	B.COM M.COM	Eco A/c	૯૯૯૯૪૭૭૫૪	૧૩-૦૯-૮૭	
૩૮	પટેલ ભાવિકાએન સંજયભાઈ, સ્ટ્રીટ, પટેલ ખડકી, ગામ : શીખજ, તા. જંબુસર, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૧૫૦	B.COM M.COM	Eco A/c	૯૯૯૦૯૪૭૩૪૨	૧૧-૦૭-૮૭	
૩૯	પટેલ દર્શા નરેન્દ્રભાઈ, સ્ટ્રીટ, ૨૮, પટેલ નગર ગુજરાતી સાળાની પાછળ ગામ : કિમ, તા. ઓલપાદ જિ. સુરત પીનકોડ : ૩૯૪૧૧૦	B.COM M.COM 68%	Eco A/c	૯૯૯૯૯૧૭૪૧૮	૧૭-૦૫-૮૫	
૪૦	ચૌધરી મેંપુલાખડેન શાવલાભાઈ, ગામ : પુશાગામ, તાલુકો : ચોર્પાસી જિલ્લો : સુરત, પીનકોડ : ૩૯૪૨૧૧	B.COM 62 M.COM 68%	અર્થ શાસ્ત્ર નાયાના મૂળતત્વો	૯૯૯૨૨૩૫૦૨૯	૨૮-૦૧-૮૭	
૪૧	હાઠેર અભિવદુશાર જલવંતસિંહ, C-32 'વેલકમ નગર, ગામ : ઠાપોલ ઘાટીયાં, તાલુકો : અંકલેશ્વર જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૩૦૧૦	B.C 61.11 M.COM 68.33%	અર્થ શાસ્ત્ર નાયાના મૂળતત્વો	૯૦૧૬૭૩૩૯૨૧	૦૪-૦૬-૮૬	
૪૨	કિમરેઠર બીનવદુશારી દક્ષમુખભાઈ, જોષવપીર સ્ટ્રીટ, ગામ : આંબોલી નામાનો તાલુકો : કામરેજ, જિલ્લો : સુરત	B.COM M.COM	અર્થ શાસ્ત્ર નાયાના મૂળતત્વો	-	૦૭-૦૨-૮૭	

રોલ નં.	નામ / સરનામું	રીજાલિશ લાયકાત	પદ્ધતિ	મોળામળ નંબર	જન્મ તારીખ	ફોટો
૪૩	ઘાઠી કલેશભાઈ ભગુભાઈ. ગામ : સરદી, તાલુકો : ઉપરગામ જાઓ : વલસાડ, પીનકોડ : ૩૯૬૧૫૦	B.C.56.68 M.COM 60.79%	નામાના મુક્તનો અર્ધ માસ	૯૯૧૨૫૨૧૨૯૩	૨૫-૦૧-૮૭	
૪૪	ઘોષરી ભાવિનકુમાર રમેશભાઈ. ગામ : મોરીડા, તાલુકો : માંડવી, જાઓ : સુરત, પીનકોડ : ૩૯૪૧૬૦	BSC 66.3 MSC 62.2%	વિજ્ઞાન ગણિત	૯૫૮૬૨૩૯૦૭૧	૨૪-૦૩-૮૮	
૪૫	ધંસોલી જીગીશા રોલેપકુમાર. ગામ : ભરૂચ, તાલુકો : ભરૂચ, જાઓ : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૦૧	BSC 77.1 MSC 68%	વિજ્ઞાન ગણિત	૯૫૭૪૩૦૨૪૭૬	૧૪-૦૬-૮૬	
૪૬	ધરમાઈ કલાવતી વહેન. ગામ : તરસારી (કોસંબા) તાલુકો : માંવરોળ, જાઓ : સુરત, પીનકોડ : ૩૯૪૧૨૦	BSC 58.30 MSC 52.00%	ગણિત વિજ્ઞાન	૭૮૭૮૦૮૫૬૬૪	૧૬-૦૪-૮૬	
૪૭	ધટેલ દિનકવહેન અમુતલાલ. સ્વાગત સોસાયટી, ન્યુ કોલોની ગામ : અંકલેશ્વર, તાલુકો : અંકલેશ્વર, જાઓ : ભરૂચ,	BSC MSC	વિજ્ઞાન ગણિત	-	૦૪-૦૮-૮૬	
૪૮	ધટેલ કારમીરાવહેન ઘંડકાવ ભાઈ. ગામ : કાપરેજ ચાર રસ્તા, તાલુકો : કાપરેજ જાઓ : સુરત, પીનકોડ : ૩૯૪૧૮૫	BSC 61.5 MSC 58%	વિજ્ઞાન ગણિત	૭૫૬૭૭૫૧૨૫૫	૦૧-૦૩-૮૫	
૪૯	ધટેલ પ્રણેશભાઈ ઝીશાભાઈ. ભંડાળ કમિયા, ગામ : ધરાસણા તાલુકો : વલસાડ, જાઓ : વલસાડ, પીનકોડ : ૩૯૬૩૭૫	BSC 64.55 MSC 66	વિજ્ઞાન ગણિત	૯૬૦૧૧૫૮૨૬૨	૨૩-૦૮-૮૪	

રોલ નં.	નામ / સરનામું	શૈક્ષણિક લાયકાત	પદ્ધતિ	મોબાઇલ નંબર	જન્મ તારીખ	ફોટો
૫૦	પટેલ પ્રીતિબેન ભરતભાઈ, સુધાન કલિયા, ગામ : કાખેલી, તાલુકો : ગણદેવી, જિલ્લો : નવસારી, પીનકોડ : ૩૯૬૩૩૦	BSC 78, 70%	વિદ્યાન ગણિત	૯૫૩૭૨૮૫૦૮૧	૦૬-૦૮-૮૬	
૫૧	પટેલ આલ્યાકુમારી પ્રદેવાકુમાર, ગામ : અંકલેશર, તાલુકો : અંકલેશર, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૩૦૦૧	BSC 64.3 MSC 51.82%	ગણિત વિદ્યાન	૮૮૬૬૬૯૯૯૭૫	૧૫-૦૯-૮૮	
૫૨	પટેલ સુષિ બાલુભાઈ, સ્ટ્રીટ નં.-૧૪, બ્લોક નં.-૧૬ G.N.F.C. Township, ભરૂચ, તાલુકો : ભરૂચ, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૧૫	BSC MSC	વિદ્યાન ગણિત	૯૭૨૫૦૨૬૭૧૪	૧૯-૦૨-૮૭	
૫૩	પાટીલ વેદના નાના, તા. જી. : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૦૧	BSC MSC	વિદ્યાન ગણિત	૯૦૧૬૫૫૫૭૧૭	૦૮-૦૨-૭૩	
૫૪	રાજ પદમાબેન ભારતસિંહ, નર્મદા કોલોની, બોલાવ, તાલુકો : ભરૂચ, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૦૧	BSC	વિદ્યાન ગણિત	૯૬૨૪૦૭૭૨૨૯	૦૨-૧૨-૮૮	
૫૫	રાણી શ્વેત ભરતકુમાર, ૫. સંસ્કાર બંગ્લાઝ અડેશર ચોકડી, ભરૂચ, પીનકોડ : ૩૯૨૦૦૧	BSC MSC	વિદ્યાન ગણિત	૯૯૭૪૪૦૨૯૫૩	૨૨-૦૫-૮૭	
૫૬	Sayania Divya Jayendrasinh A-19 Hari om complex Bholav, Bharuch, તાલુકો : ભરૂચ, જિલ્લો : ભરૂચ,	BSC MSC	વિદ્યાન ગણિત	૯૪૨૮૪૪૪૨૨૯	૨૩-૦૫-૮૭	

રોલ નં.	નામ / સરનામું	શૈક્ષણિક લાયકાત	પદ્ધતિ	મોબાઇલ નંબર	જન્મ તારીખ	
૫૦	સોહની હેમલી પ્રભાતસિંઠ. ૨, તરેશવી સોહાપટી, ગામ : ઠેમણ તાલુકો : ચોપાલી, જિલ્લો : દુરગ પીનકો : ૩૯૪૨૦૫	BSC -	ગણિત વિજ્ઞાન	૯૯૦૯૨૬૦૫૦૦	૦૧-૦૧-૮૮	
૫૮	દેવિક કોલિયેલ વલ્લભભાઈ. ગામ : પેશર, તાલુકો : ગાંધીવી જિલ્લો : નવસારી, પીનકો : ૩૯૬૩૧૦	BSC -	વિજ્ઞાન ગણિત	૯૯૯૮૫૯૧૬૯૯	૨૬-૦૬-૮૭	
૫૯	આશા કુલદેવી નરેન્દ્રસિંઠ. ગામ : ગ્રીતમ સોહાપટી - ૨, ભરૂચ તાલુકો : ભરૂચ, જિલ્લો : ભરૂચ, પીનકો : ૩૯૨૦૦૨	BSC MSC	વિજ્ઞાન ગણિત	૯૬૦૧૨૫૯૬૩૪	૧૯-૦૮-૮૭	

કોલેજ યુનિયન તથા તેજસ્વી તારલાઓ....

પ્રશિક્ષણાચારી પ્રતિનિધિ મંડળ-૨૦૧૦-૧૧

સ્વાગતમ્

ડો. ઘન્ટેખાળશાહમ કે.ઝાનસારી
કોલેજ પરિવારના નવા સદસ્ય

જાલ્લા શ્રેમ. પટેલ
સામાન્ય મંત્રી ૨૦૧૦-૧૧

સીમા વાવ. કાટભારી
બી.એડ. પરીક્ષા ૨૦૧૧
કોલેજ પ્રચન

દિવ્યા જે. શાહધાયા
સીસી ઇથુ સામાજિક
સંપર્ક કરનાર

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું પ્રતિબિંબ

૨૦૧૦-૧૧ ના શૈક્ષણિક વર્ષના પ્રશિક્ષણાચીઓને આવકાર

૨૦૧૦-૧૧ ના શૈક્ષણિક વર્ષના પ્રશિક્ષણાચીઓને આવકાર

પરિચારના નવા સદસ્ય
પ્રા. ડૉ.આઈ.કે.અનસારીને આવકારતા
પ્રિ. ડૉ.પી.જે.રાજ

"વાંચે ગુજરાત અભિયાન" વાચનમાં
મૂળ સ્ટાફ અને પ્રશિક્ષણાચીઓ

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું પ્રતિબિંબ

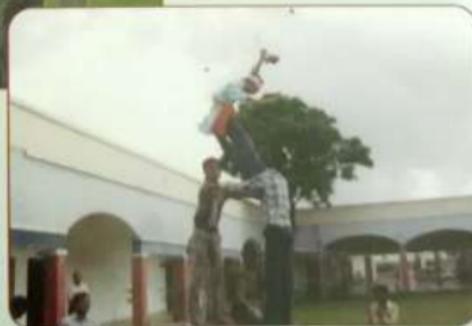
“પ્રજાસત્તાક દિન” પર્વ નિમિત્તે
“દેશ રંગીલા” ગીત પર અભિનય નુલ્ય
કરતી બહેની

“પ્રજાસત્તાક દિન” પર્વ નિમિત્તે દેશભક્તિ
ગીતની જમાવટ ભરી રજૂઆત...

“જન્માષ્ટમી પર્વ” મટકી ઢોડનો માટે
પૌરામડ બનાવતા વિદ્યાર્થીઓ

“જન્માષ્ટમી પર્વ” મટકી ઢોડનો આનંદ
વૃંદતા વિદ્યાર્થીઓ

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું પ્રતિબિંબ

કોલેજ સ્થાપના દિન તથા વિદ્યાક દિન પર્વોત્સવ પ્રસંગે પ્રાંસદિક પ્રવચન કરતા કી વી.એ.જોષી...આચાર્ય કોમર્સ : કોલેજ, ભરૂચ.

કોલેજ સ્થાપના દિન તથા વિદ્યાક દિન પર્વોત્સવના મુખ્ય અતિથિ શ્રી વી.એ.જોષી (આચાર્ય : કોમર્સ કોલેજ ભરૂચ ને આવકારતા મંત્રીશ્રી મહમદભાઈ ભૈયાત

આચાર્ય સન્માનનો પ્રવ્યુત્તર આપતા શ્રીમતિ ઈલાબેન સુરતીયા (આચાર્ય : સ્વામીનારાયણ ગુરૂકુલ સ્કૂલ, અંકલેશ્વર)

બ્યુ એસ.એસ.સી. માર્ચ-૨૦૧૦ માં જોડમાં પ્રથમ ક્રમાંકે ઉર્તિલા ચચેલ કિના પટેલ (અંકલેશ્વર)ને પુરસ્કાર અપાઈ કરતા મંત્રીશ્રી મહમદભાઈ ભૈયાત

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું પ્રતિબિંબ

આંખનો નિશુલ્ક કેમ્પ - સેવારૂટલ
પ્રવૃત્તિઓની ટીમના સભ્યો સાથે આચાર્યશ્રી

આંખનો નિશુલ્ક કેમ્પ - લાભાર્થીઓ,
મેડિકલ ટીમ અને પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

સામાજિક સેવા અંતર્ગત ભરૂચ વેલ્ફેર
હોસ્પિટલની મુલાકાતે પ્રશિક્ષણાર્થીઓ
સાથે ડૉ. જે.એ.શાહ

ભરૂચ વેલ્ફેર હોસ્પિટલમાં દર્દીઓને ધૂંક
આપતા પ્રશિક્ષણાર્થીઓ

કોલેજની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનું પ્રતિબિંબ

કોલેજિયલ સ્તરે ૨૦૧૦-૧૧ ના પ્રશિક્ષણાર્થીઓના શુભેચ્છા સમારંભમાં આચાર્યવલેન પાઠવલા શ્રી પરમાનંદભાઈ ગાંધી-અમદાવાદ.

શુભેચ્છા સમારંભમાં પ્રશિક્ષણાર્થી બંધુલાને "વિવાહ સંસ્કાર" લેખ અર્પણ કરતા શ્રી પરમાનંદભા ગાંધી, અમદાવાદ.

"યુવક સહકારી શિક્ષણ ઘર્ગ" ના મુખ્ય સંચાલક શ્રી કિરણભાઈ ચાંપાનેરી

"યુવક સહકારી શિક્ષણ ઘર્ગ" સમાપન સમારંભના મુખ્ય મહેમાનશ્રીઓ

કોલેજ આયોજીત વિવિધ પ્રતિયોગિતાઓ...

"ભાટલી શાણગાર" સ્પર્ધાની વિજેતા કૃતિ

"ભાટલી શાણગાર" સ્પર્ધાની વિજેતા કૃતિ

"ભાટલી શાણગાર" સ્પર્ધાની શ્રેષ્ઠ કૃતિ

"ભાટલી શાણગાર" સ્પર્ધાની શ્રેષ્ઠ કૃતિ

કોલેજ આયોજીત વિવિધ પ્રતિયોગિતાઓ...

આંતર બી.એડ. કોલેજ યોજીતો સ્પર્ધા

આંતર બી.એડ. કોલેજ યોજીતો સ્પર્ધા
ખુલ્લી મુઠતા ટુસ્ટી ઓયુબનાઈ યાવા

કોલેજ યોજીતો ટીમ

વિજેતા ટીમના કૉન્ટ્રોલને ટ્રોફી એનાયત
કરતા ટુસ્ટી ઓ ઓયુબનાઈ યાવા

રનસે-અપ ટીમના કૉન્ટ્રોલને ટ્રોફી એનાયત
કરતા આચાર્ય શ્રી ડી. પી.જે.રાજ

કોલેજ આયોજીત વિવિધ પ્રતિયોગિતાઓ...

કોલેજ સ્પોર્ટ ડે - કોચના દોડ માટે
તૈયાર ભાઈઓ

સ્પોર્ટ-ડે : "સંગીત ખુરશી"
ની રમતમાં મગ્ન બહેનો

સ્પોર્ટ ડે : ઇન્ડોર રમત "હેરમ" માં
વ્યસ્ત રમતવીરો

સ્પોર્ટ-ડે : "તોપગોળા" રમતનો
આનંદ ઘૂંટતી બહેનો....

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમના અતિથિઓ

વાર્ષિકોત્સવ નિમિત્તે મુનિ, ગીતને કાવટ સાપતા માનવતા મહેમાનો

વાર્ષિકોત્સવ મુખ્ય મહેમાન શ્રી દિપકભાઈ આફ્રિકાવાળાને સ્મૃતિ ચિન્હ અર્પણ કરતા આચાર્યશ્રી

અતિથિવિશેષ શ્રી સંજયભાઈ દેસાઈને આવકારતા પ્રા. ડો. પી.આર.ભાસ્કર

વાર્ષિકોત્સવ મહાવું પ્રેક્ષક મુંદ. સાથે શ્રી દિપકભાઈ આફ્રિકાવાળા, ટ્રસ્ટના મંત્રીશ્રી મહમદભાઈ ભેચાત, એડમિનિસ્ટ્રેટર (PSK) શ્રી એ.એ.ભેચટ

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમની શરૂઆત

પાર્શ્વના નૃત્ય "સત્યમ્-શિવમ્-સુદરમ્"
રજૂ કરતી જાહેનો.

ગરબો રજૂ કરતું વૃંદ

લોકનૃત્ય "કોચલડી"

કવ્યાલો "દલતા સૂરજ" રજૂ કરતું વૃંદ

સાંસ્કૃતિક કાર્યક્રમની ઝલક

સામાજિક નાટક "દીકરાની લાલસા" નું એક દ્રશ્ય

સામાજિક નાટક "દીકરાની લાલસા" નું અંતિમ દ્રશ્ય

દેશભક્તિ ગીત "દેશ રંગીલા" નૃત્ય

પ્રાર્થના "અર્પણ કરું શું તને ?"

सांस्कृतिक कार्यक्रमांनी मलक

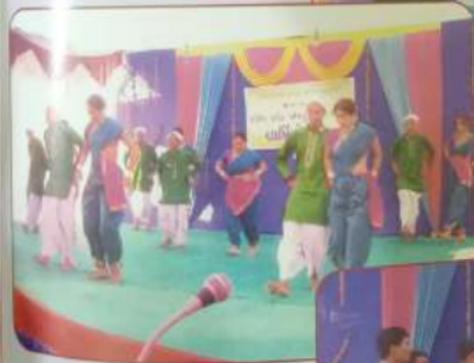

लोकगीत "छेसाणु रे" रचू करता
जात्या पटेंत (सांभव्य मंजी)

छात्रीनी विनय करता धर्मेशा गावित

मराठी मूल्या "माता माता हो" रचू
करचुं भुंड

महामन "पुरुष ज्ञानाचो अभिधान"
नुं ओक दृश्य

OUR VISION

**" CROSS THE BORDER AND CLOSE
THE GAPE, THROUGH TEACHER EDUCATION
FROM THEORY OF EDUCATION TO
THE PARTICLE TEACHING "**

શુભેચ્છકોની યાદી

૧	પૂર્વિ જનરલ સ્ટોર	વાવ	૨૦૧ /-
૨	કિરણભાઈ ચોકરી	ભરૂચ	૭૦૦ /-
૩	ગિરિપભાઈ પટેલ	કીમ	૨૦૦૦ /-
૪	ગોરધનભાઈ ખીખજીભાઈ નાકરાણી	સુરત	૨૦૦૦ /-
૫	સુહાની કુમારી રાજેન્દ્રભાઈ પટેર	ખડકીયા	૨૦૦૦ /-
૬	ભરતસિંહ વાંસિયા	ઉત્તરાણ	૧૧૧૧ /-
૭	વિવેક કુમાર હિમંતભાઈ શેટે	સુરત	૧૦૦૦ /-
૮	આવણભાઈ જયરામભાઈ શેટે	સુરત	૧૦૦૦ /-
૯	તરૂણ એમ ગાંધી	નવસારી	૧૦૦૦ /-
૧૦	ચંપક બી ગાંધી	નવસારી	૧૦૦૦ /-
૧૧	ભાવિશ્ય સંજયભાઈ પટેલ	કરમાડ	૬૦૦ /-
૧૨	અમિના યાદુભ વેડછીયા	અંક	૬૦૦ /-
૧૩	ટંડેલ અમૃતભાઈ	ધોલાઈ	૧૦૫૦ /-
૧૪	ગાંવિત ગોવિંદભાઈ	કાલીયાડી	૧૦૦૦ /-
૧૫	ચાવડા લક્ષ્મણભાઈ મેરગભાઈ	જૂનાગઢ	૨૦૦૦ /-
૧૬	ઝાલા નરેન્દ્રસિંહ સુંદરસિંહ	ભરૂચ	૬૦૦ /-
૧૭	રાજ દિલિપસિંહ	નાંદ	૬૦૦ /-
૧૮	મૈસુરિયા કાંતિભાઈ	ભેંસાણ	૧૬૦૦ /-
૧૯	વસાવા અમરસિંહ	તાબડા	૨૦૦૦ /-
૨૦	ટંડેલ વલ્લભભાઈ	મોંપર	૨૦૦૦ /-
૨૧	કારભારી યુસુફભાઈ	જંબુસર	૫૦૦ /-

With Best Compliments From....

Centralised Secured Landfill Facility

Bharuch Enviro Infrastructure Ltd.

Operators of

"CENTRALISED SECURED LANDFILL FACILITY"
FIRST OF ITS KIND IN INDIA
For disposal of Solid / Hazardous Waste

Accredited to **ISO 14001**
By the Dutch Council for Accreditation

SITE

Plot No. 9701 - 16, GIDC Estate,
Ankleshwar - 393 002
Phones : (02646) 253135 / 225228 / 222833
Fax : (02646) 222849
E-mail : aap_beil@narmada.net.in

REGD. OFFICE

Plot no. 117-118, GIDC Estate,
Ankleshwar - 393 002
Phones : (02646) 251223 / 250336
Fax : (02646) 250297

Year : 2010-11

20

Page - 20

With Best Compliments From....

Shahir Y. Bajowala
M : 94271 44805

HUTEB ENGINEERS

C/o. Snow Enterprize, C1/119/4, GIDC Estate,
Phase II, Narmadanagar, Dist. Bharuch - 392 015
e-mail : hutebengineers@yahoo.com

With Best Compliments From....

Naresh Dave

- Netion Mosquito Net
- Garware Sun Control film
- PVC Tiles & Carpets
- Vertical / Venetian Blinds
- Decorative False Ceilings
- Aluminium Partitions
- Turnaky Colour Contacts

Bloom Decor Enterprises

6. Panchratna Complex, Near Raj Rajeshwar Petrol Pump,
Opp. Pritam Soc.-II, Zadeshwar Road, Bharuch-1.
Mob. : 98256 27471, Ph. : (02642) 229058
E-mail : bloomdecor@yahoo.com

With Best Compliments From....

MANISH UPADHAY
9879531207

JITENDRA PATEL
9824644185

Shree Sai Ram Enterprise

: DEALERS OF :

Boilers (IBR, NONIBR) Burners (Imported, Indigenous)
R.O. Plant, D.M. Plant, Softner, Imported Burner Spares,
Instrumentation Items, Water treatment Chemicals,
IBM Valves & Fittings

Plot No. 280, C/o. Arrow Corporation,
Opp. Alkem Lab. GIDC, Ankleshwar.
Fax : 02646-224128
Email : infosairam@yahoo.co.in

With Best Compliments From....

Labhubhai H. Patel
98251 48781

Piyushbhai L. Patel
98258 64117

M/s.Shreeji Construction Co.

A1-1 Krishna Residensi Complex,
Opp. Kholwad Bas Stop, KHOLWAD,
N.H.No.8, Ta. Kamrej, Di. Surat.
Ph. (02621) 295328.

With Best Compliments From....

Jayendar Jadav
8980754847

Jasvant Jadav
9825077239

A MACHINE SHOP
KRUPA
ENGINEERING
ENTERPRISE

MACHINING
FABRICATION
REPAIRING & PRECISION WORK

614, GIDC Estate, Ankleshwar - 393 002. Dist. Bharuch. (Guj.)
Ph. : (02646) 220430

શુભેચ્છા સહ.....

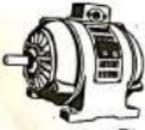

શ્રી શંકરભાઈ બી પરમાર
 તથા
 બેંક ઓફ ઈન્ડિયા-રામપુરા
 સુરતના કસ્ટમર તરફથી
 મૈત્રીપૂર્ણ શુભેચ્છાઓ.....

With Best Compliments From....

Dhirubhai Bhanderi
988240 95901

Jignesh Sangani
94265 31901

SAURASHTRA ELECTRICALS

**ELECTRICAL MOTOR REWINDING REPAIRING
ALANG MAKE STARTER,**

**MOTOR AND M.C.B. RE-SELLER &
ALL TYPES OF ELECTRIC MATERIAL**

4, Bansidhar Complex, Asian Chokadi, G.I.D.C. Ankleshwar - 393 002,
Ph. : 02646 395601

With Best Compliments From....

DILIP PANCHAL

Automat Industries **ENGINEERS & FABRICATORS**

MANUFACTURER OF
CHEMICAL EQUIPMENT & SPARE FOR EQUIPMENT

FACTORY :

Plot No. 1032, G.I.D.C. Estate, ANKLESHWAR - 393 002.

Telephone : 0091 - 2646 - 250304

Fax - 0091 - 2646 - 226192

Email : automatad 1 @sancharnet.in

શુભેચ્છા સહ.....

“વિના સહકાર નહી ઉધાર”

શ્રી ખેડૂત સહકારી ખાંડ ઉદ્યોગ મંડળી લી., પંડવાઈ

મુ. પંડવાઈ, પો. સીસોદરા, તા. હાંસોટ, જી. ભરૂચ

રજીસ્ટ્રેશન નંબર : સે-૬૫, નોંધણી તારીખ : ૨૬-૦૭-૧૯૯૦

ઓડીટ વર્ગ-“અ”

ટેલીફોન નંબર

(૦૨૬૨૯) ૨૩૧૭૭૨, ૨૩૧૭૭૫, ૨૩૧૭૧૩, (૦૨૬૪૬) ૨૮૭૩૧૩

પિલાણા ક્ષમતા ૨૫૦૦ મે.ટન

ડીસ્ટ્રીબરી : ૩૩ કી.લી./દિન ડીસ્ટ્રીબરી કમ ઈથીનોલ પ્લાન્ટ

---: શુભેચ્છા સહ :---

શ્રી અમૃતભાઈ એચ. પટેલ
મેનેજિંગ ડીરેક્ટરશ્રીશ્રી વિનોદચંદ્ર મગનલાલ પટેલ
શ્રી ઉપ-પ્રમુખશ્રીશ્રી ઈશ્વરસિંહ ટી. પટેલ
પ્રમુખશ્રી

તથા વ્યવસ્થાપક સમિતિના સભ્યશ્રીઓ

શ્રી રમેશભાઈ ભગવતીભાઈ પટેલ
શ્રી અરવિંદભાઈ નારણભાઈ પટેલ
શ્રી ભરતભાઈ અંબાલાલ પટેલ
શ્રીમતિ રસિકાબેન કાંતિલાલ
શ્રી હિતેન્દ્રભાઈ વનમાળીભાઈ પટેલ
શ્રી દિનેશકુમાર રમણલાલ પટેલ
શ્રી મુકુંદરાય મગનલાલ પટેલ
શ્રી મારૂતિસિંહ તખતસિંહ અટોદરીયા

શ્રી ઈશ્વરસિંહ માનસિંહ ચૌહાણ
શ્રી મહીપતસિંહ નાથુસિંહ વશી
શ્રી જયદિપસિંહ પ્રભાતસિંહ દેવધરા
શ્રી જફરખાન જસુખાન પટેલ
શ્રી યશવંતભાઈ ઉમેદભાઈ પટેલ
શ્રી નાથુભાઈ ધગડાભાઈ ચૌધરી
શ્રી રમેશભાઈ જીવરાજભાઈ

With Best Compliments From....

Mr. Ramesh
98251 11611

Mr. Mahesh
99251 11411

Shiv Krupa Earth Movers

FOR HIRE : HITACHI - J.C.B. - TRUCK - DUMPER

દુકાન નં-૨ એકતા એપાર્ટમેન્ટ મુ. પો. આંબોલી ચારરસ્તા
તા. કામરેજ જી. સુરત

With Best Compliments From....

ENVIRO TECHNOLOGY LTD.

(ISO 14001 CERTIFIED COMPANY)

**OPERATORS OF UNIQUE
COMMON EFFLUENT TREATMENT PLANT
(CETP)
WITH PRIMARY, SECONDARY AND TERTIARY
TREATMENT SYSTEMS.**

SITE WORKS

Plot No. 2413-14, GIDC Estate,
Ankleshwar - 393 002
Phones : (02646) 223569, 252768
Fax : (02646) 250707

REGD. OFFICE

Plot No. 117-118, GIDC Estate,
Ankleshwar - 393 002
Phones : (02646) 251223 / 250336 / 279
Fax : (02646) 250297

શુભેચ્છા સહ.....

રિલાયન્સ લાઇફ ઇન્સ્યોરન્સ

અધિકૃત એજન્ટ

અનિલ ગોહિલ

કોલેજ ઑફ એજ્યુકેશન - ખરોડને
મૈત્રીપૂર્ણ
શુભેચ્છાઓ

શુભેચ્છા સહ.....

ઐક
વૈભ
વિશર
સંસ્થા

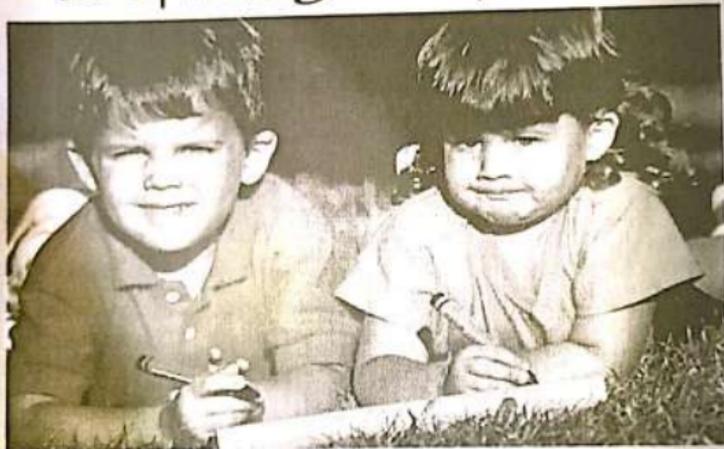

કોલેજ ઓફ એજ્યુકેશન - અરોડને
મૈત્રીપૂર્ણ
શુભેચ્છાઓ

With Best Compliments From....

Defining comfort

School Uniforms | School Bags | School Shoes

MANILAL
S T O R E S

PH : 91-261-6530281

FAX : 91-261-2438511

Email : mail@manilalstores.com

With Best Compliments From....

હકીમ યાયા હામંસી

સ્થાપના ૧૯૩૨

સુરત શહેરની એક અખેડ સંસ્થા જ્યાંથી આપ યુવાની અને આધુનિક શાસ્ત્રીય પદ્ધતિ અનુસાર બનાવેલા ઉત્પાદનો અને લગભગ ૬૦૦ જેટલી ભારતીય અને વિદેશી જડીબુટ્ટીઓ આપની જરૂરીયાત મુજબ મેળવી શકો છો.

૧૯૩૨માં સ્થાપવેલ આ સંસ્થા છેલ્લા ૭૯ વર્ષથી આપની સેવા કરી રહી છે.

જે આપના પ્રેમ અને આપે અમારી સંસ્થા તેમજ તેના ઉત્પાદનોમાં મૂકેલા વિશ્વાસને આભારી છે.

અમે આપના એ વિશ્વાસને અનુરૂપ આપની વધુ સેવા કરવાની ખાતરી આપીએ છીએ.

૧૯૩૨ થી ૨૦૧૧

૭૯ વર્ષથી આપની આરોગ્ય રક્ષક

હકીમ યાયા હામંસી

હકીમ ચીચી સ્ટ્રીટ, રાણીતલાવ, સુરત-૩૯૫૦૦૩. ફોન. ૨૪૨૬૭૨૬

● બે માળની એકજ હુકાન જેની કોઈ શાખા નથી ●

With Best Compliments From....

રિધિ સિધિ કાર્ટીંગ

અમિતભાઈ આર. પરમાર

૯૭૨૭૯૯૧૯૧૯

૯૭૧૨૯૯૧૯૧૯

With Best Compliments From....

“વિના સહકાર નહિ ઉધ્યાર”

ધી કરમાડ વિવિધ કાર્યકારી સેવા સહકારી મંડળી લી.

કરમાડ. તા. જંબુસર. જી. ભરૂચ.

---: શુભેચ્છા સહ :---

શ્રી ભોગીલાલ મણીલાલ પટેલ
ચેરમેન

શ્રી સંજયકુમાર એન. પટેલ
સેક્રેટરી

With Best Compliments From....

Dr. Murtuza Hakim
(D.H.M.S.)
9824134852

AMODWALA

HOMEIO CLINIC

Time : 8.00 to 1.00 p.m., 3.00 to 7.00 p.m.

Soni Chakla, Jambusar, Dist. : Bharuch. Guj. 392 150
Telephone : 0091 - 2644 - 220906

With Best Compliments From....

Amrabhai B. Patel
9825875174

BHAVANI

ENGG. & FABRICATORS

: SPECIALIST IN :

MACHINERY, PIPELINES STRUCTURES VESSELES,
VALVES, GRILLS, WINDOWS FABRICATION ERECTION,
REPAIRING & MACHINING & WORK ETC.

: FACTORY :

207/2, Industrial Estate, ANKLESHWAR-393 002.
Telephone : 0091 - 2646 - 220429

With Best Compliments From....

D ENTERPRISES DUTT

143, GIDC Ramangamdi POR, Dist. Vadodara.
Mo. 91-98985 55508, 91-93281 70263
Fax : 0091 - 2646 - 244088

With Best Compliments From....

Jatin Patel
+91 - 9909923920
E-mail jatin@aranexim.com

ARAN EXIM

Merchant Exporter & Importer

6, Coral Complex, Opp. R.K. Royal Hall, Science City Road, Sola,
Ahmedabad-380060 Gujarat (India)
Contact : +91-9909923918 / 19 / 20 Fax : + 91 - 79 - 400 30368
E-Mail : inquiry@aranexim.com. Website : www.aranexim.com

With Best Compliments From....

CRYSTAL CASCHEM INDIA LTD.
(MFGRS. OF CASTOR OIL DERIVATIVES)

WORKS : Nr. Ashok Organics, Hansot Road, Ankleshwar.
(M) 93281 70263, 98985 55508, Tel. : 02646-651533 Fax : 244088
E-mail : info@crystalcaschem.com

With Best Compliments From....

Dalshukh Virani
Cell :- +91- 98981 04575

PIGMENT India

AN ISO - 9001 - 2000 Certified Company

MFG. EXPORT OF PHTHALOCYANINE OF PIGMENT

Plot No. C-1/7013, GIDC Estate,
Ankleshwar - 393 002. Dist Bharuch (Guj.)
Phone : (02646) (O) 221754 Fax : (02646) 239670
E-mail : info@pigmentindia.com Website : www.pigmentindia.com

With Best Compliments From....

Rakesh Patel
Mo. 98240 86364
Ph. (O) 247065

RADHASWAMI BEEJ BHANDAR

22, New Vegetable Marketyard, Station Road,
Opp. Loin Circle, Ankleshwar-393 001.
Ph. (O) 247065
E-mail : radhaswami rakesh@yahoo.com

With Best Compliments From....

Yogesh Kansara
Mob. : +91 98241 12393

ELECTRONICS
MELODY
SALES & SERVICE

DIGITAL CINEMA SYSTEMS

Opp. Gandhi Sadan, Jawahar Road, Bilimora (West) - 396 321.
District - Navsari (Guj.) INDIA. Telefax : +91-2634-285371

હાર્દિક અભિનંદન

ભરૂચ જિલ્લાના લાડીલા આગેવાન અને નૂતન ભરૂચના શિલ્પકાર માનનીય અહમદભાઈ પટેલની અખિલ ભારતીય રાષ્ટ્રીય કોંગ્રેસ (AICC) ના પ્રમુખ શ્રીમતી સોનિયા ગાંધીના રાજકીય સચિવ-સલાહકાર તરીકેની નિમણુંકને અમો હૃદયપૂર્વક આવકારીએ છે. આપના નેતૃત્વ હેઠળ કોંગ્રેસ પક્ષ ઉત્તરોત્તર પ્રગતિ કરે તેવી હાર્દિક શુભકામનાઓ સાથે ખૂબ ખૂબ અભિનંદન.

મહંમદ સલીમ પટેલ
ડે. સરપંચશ્રી પીરામણ

વશી ઉલ્લા પટેલ
સરપંચશ્રી પીરામણ

સૂર્યકાન્ત દોશી
તલાટીકમમંત્રી પીરામણ

શુભેચ્છા સહ.....

“વિના સહકાર નહી ઉધ્ધાર”

પીરામણ ગામ પંચાયત

મુ.પો. પીરામણ, તા. અંકલેશ્વર, જી. ભરૂચ, ફોન નં. (૦૨૬૪૬) ૨૭૪૮૦૫

નિર્મળ ગુજરાત સ્વચ્છ ગુજરાત

પીરામણ ગામના તમામ રહીશો ને પંચાયત પીરામણને સહકાર આપવા નમ્ર અપીલ

- તમારી પાસે નીકળતું સરકારી ભંડુ જેવું કે મહેસુલ તથા ગટરવેરો, ધરવેરો, પાણીવેરો જેવા વેરા દરવર્ષે નિયમિત ભરો.
- હંમેશા પીવાના પાણીનો ભગાડ ન કરો અને પાણી બચાવો.
- જરૂરીયાત પુરતી વિજળી નો ઉપયોગ કરો વીજબચાવો.
- કચરો ગમે ત્યાં નાંખી ગંદકી ન કરો.

પીરામણ પંચાયત તમામ નાગરિકોની સેવા સુવિધા માટે તત્પર છે.

મહંમદ સલીમ પટેલ
ડે. સરપંચશ્રી

વશી ઉલ્લા પટેલ
સરપંચશ્રી

એસ. પી. દોશી
તલાટીકમમંત્રી

શુભેચ્છા સહ.....
 “વિના સહકાર નહી ઉધાર”

ખેતીવાડી ઉત્પન્ન બજાર સમિતિ, હાંસોટ

માર્કેટીંગ યાર્ડ, હાંસોટ (ફોન : ૦૨૬૪૬-૨૬૨૧૫૪)

---: શુભેચ્છા સહ :---

શ્રી હર્ષદભાઈ એલ. પટેલ
 (ચેરમેનશ્રી)

શ્રી હરિભાઈ જી. પટેલ
 (વા. ચેરમેનશ્રી)

શ્રી મહેશકુમાર એલ. પટેલ
 (સેક્રેટરીશ્રી)

તથા વ્યવસ્થાપક કમિટિના સભ્યશ્રીઓ

With Best Compliments From....

Bhavesh Patel
 99255 96637
 090671 97841

PAWAN
 SCIENTIFIC GLASS WORKS

: MFRS :

Ind. Glass Equipment & Teflon Ware Lab Glass Appt., Systems.

: DEALERS IN :

Lab Inst. Whatman Filter, Paper

Plot No. 1410/2, GIDC, Ankleshwar - 393 002.
 pawan.bhavesh 1@gmail.com Website : www.pawanscientific.com

With Best Compliments From....

Vikram Patel
(Director)

PANORAMA Aromatics Ltd.

Manufacturer & Exporter of Aromatics Products

FACTORY

Plot No. 2908-2911, Phase III.,
GIDC, Panoli, Ta. Ankleshwar,
Ph. +912646 - 272758
Fax. : +912646 - 272759,

ADMIN OFF.

711, Sidharth Complax,
R.C. Dutt Road, Vadodara - 7.
E-mail : panoramaworks@sifity.com
Web.: www.panorama-aro.com

With Best Compliments From....

Ranjitbhai
9374722136

Pankajbhai
9898952181

Manishbhai
81281 11444

Kalpesh
99741 52724

Vimal
97252 52650

C. P. DARUWALA MANISH TRADERS S.R.D. TRAIING PRESIDENT TECHNOCOM.

A. W. O. AIRTEL, SURYA, TOBACO, Bidi, Snuff, Chuno ETC.

2/1255, Zunda Sreet.
Sagram pura, Surat.

135. 136. 137 Alpeshnagar Society,
Nr. L.P. Savani School,
Pal, Rander Surat.

With Best Compliments From....

COMPUTERISED EYE TESTING

૯૯૯૮૮ ૩૬૫૫૫

કોમ્પ્યુટરથી આંખોના નંબર તપાસી અશમાં બનાવનાર

 અમી ઓપ્ટીક

પોલોરાઈઝડ ગોગલ્સ, પ્રોટેક્શન ગોગલ્સ, ફેન્સી લેડીઝ ગોગલ્સ,
તેમજ લેટેસ્ટ બ્રાન્ડેડ ફેમો, સનગ્લાસ, અને દરેક કંપનીના કોન્ટેક્ટ

 લેન્સ મળશે.
તથા દરેક પ્રકારના અશમાં બનાવનાર

કુંબેર પ્લાઝા, ત્રણ રસ્તા,
શાક માર્કેટ પાસે, સ્ટેશન રોડ, સર્કલ, અંકલેશ્વર,

With Best Compliments From....

MEGHMANI FINECHEM LTD.

: Regd. Office :

CH/1, CH/2, GIDC Industrial Estate, Dahej,

Tal. Vagra, Bharuch - 392 130. Gujarat. (INDIA)

Tel.: 02641-256677/256688 ● Fax : 02641-256666

E-mail : mhanian@meghmani.com ● URL : www.meghmani.com

With Best Compliments From....

H. B. CHEMICALS

LABORATORY CHEMICALS, INDUSTRIAL CHEMICALS, GLASSWARE

Authorised Stockist

HIMEDIA

POLYLAB

SPECTROCHEM PVT. LTD.

E-mail : hbchemicals@rediffmail.com

E-mail : hbchemicalsank@rediffmail.com

: Vadodara Office :

G-52, Arpan Complex,

Nizampura,

Vadodara - 390 002.

Tel. : 2795471

Telefax : (0265) 2783081

: Ankleshwar Office :

49-50, Rajkamal Arcade,

Opp. Keval Shopping Centre,

Old N.H. No. 8, G.I.D.C., Ankleshwar

Tel. : (02646) 239854

Telefax : (02646) 224168

With Best Compliments From....

Nirav Patel

(BCA)

98255 87703

MIRA AUTO GAS SERVICES

Autogaz, Prins, Tomasetto Achile

: Head Office :

Nava Borbhatha Road,

Ankleshwar - 393 001.

Dist. Bharuch. (Gujarat), India

: Branch :

3, Pushpajyot Complex,

B/h. Police Chowki,

Kadodara Char Rasta. Kadodara.

E-mail : mirautogas@gmail.com

With Best Compliments From....

Mahesh Patel
9727088421

MAHAKALI ENTERPRISE

Xerox Machine & Printer on Contract Basis
For all gujarat

Bharuch, Gujarat 392001
E-mail. mahakalient@yahoo.com

શુભેચ્છા સહ.....

યુનુસભાઈ શેખ
૯૮૨૫૪૮૧૮૩૮
કામરેજ તાલુકા પંચાયત સભ્યશ્રી

તાપી બ્રિક્સ

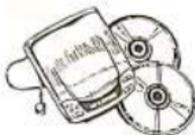

ચીમની ભટ્ટાની ઈટો માટે મળો

મુ. પો. આંબોલી, તા. કામરેજ,
જી. સુરત.

With Best Compliments From....

Vimal D. Patel
Kachholi
98249 61076

MY CHOICE SALES & SERVICE CENTER

Servicing of Electronic item & Mobile,
V.C.D. Home Theater. MP3 & DVD Player.
Mobile Asse., Sports Item.

Shop No.-5. Ashwamegh Appt., Andheshwar Road,
Amalsad - 396 310.
Ph. : 270007

શુભેચ્છા સહ.....

કિરણભાઈ ચોકસી
૯૮૨૪૧૯૦૫૯૦

મે. મોહનલાલ ચુનીલાલ ચોકસીની કું

કે. એમ. જવેલર્સ

સોના ચાંદીના દાગીના લેનાર,
વેચનાર સમજના દાગીના બનાવડાવી આપનાર તથા નાણાં ધીરધાર કરનાર.

નવરંગ શોપીંગ સેન્ટર,
એલ. આઈ. સી. ઓફીસની નીચે. પાંચબત્તી ભરૂચ
ઓ. ૨૬૯૧૩૦ ઘર ૨૬૯૧૨૩

શુભેચ્છા સહ.....
“વિના સહકાર નહી ઉધાર”

ધી દીવા દૂધ ઉત્પાદક સહકારી મંડળી લી., દીવા

મુ. પો. જુના દીવા, તા. અંકલેશ્વર, જી. ભરૂચ. ફોન : ૨૪૯૭૨૫
પ્રમુખ : શ્રી સંજયસિંહ દીપસિંહ રાજ - મો. ૯૪૨૭૮ ૭૩૩૫૯

રજીસ્ટર નં. : સે - ૩૬૬૫
તારીખ : ૨૯ - ૦૯ - ૧૯૭૮
સભાસદ સંખ્યા : ૪૫૭
ઓડીટ વર્ગ : 'બ'

સભાસદ શેર ભંડોળ રૂ. ૧૫, ૧૭૫.૦૦
શ્રી રીઝર્વ ફંડ રૂ. ૧. ૧૩, ૮૧૬.૦૦
શ્રી મકાન ફંડ રૂ. ૨, ૭૯, ૫૫૨.૦૦

: વ્યવસ્થાપક કમિટી :

મોહનભાઈ રણછોડભાઈ પટેલ ઈબ્રાહીમ અહમદ દશાકા
કાશીભાઈ ગોકળભાઈ પટેલ મહમદ હનીફ મુસા ધુખાત
ભૂપતસિંહ રતનસિંહ ઠાકોર નારૂભાઈ ધીરજભાઈ રાહોડ
નયનભાઈ મોહનભાઈ પટેલ મયુરભાઈ રાનીયાભાઈ વસાવા

: કર્મચારી સ્ટાફ :

કલાર્ક : હેમંતસિંહ નરેન્દ્રસિંહ અડીપલ
રેસ્ટર : સંદીપભાઈ એન. પટેલ
દૂધ ભરનાર : હસમુખભાઈ એન. પટેલ
સફાઈ કામદાર : લલીતાબેન એચ. પટેલ

શુભેચ્છા સહ.....

Ashfaq H.Q.
99794 80762
97242 44853

રાહત આયુર્વેદિક અને યુનાની દવાખાના

સ્ત્રી, પુરુષ, ગુપ્તરોગ, ચામડીના રોગ, હરસ-મસા, હાડકાના દુઃખાવો, કીડનીમાં પથરી, શુગર
(ડાયાબીટીજ), વજન ઘટાડવું વગેરે રોગોના સફળ ઈલાજ માટે મળો.
ન્યુ શામા, દેહલવી, નેચરલસ, હમદઈ, ડાબર, વેદનાથના વિકેતા

હકીમ સાહેબને મળવાનો સમય

સવારે ૯:૦૦ થી ૧:૦૦, સાંજે ૩:૦૦ થી ૮:૦૦ વાગ્યા

દેવર્ષિ કોમ્પ્લેક્સ, પહેલા માળે, ધર્મા સુપર માર્કેટની બાજુમાં, A to Z મોબાઈલની બાજુમાં,
ને.હા.નં. કીમ ચાર રસ્તા, જી. સુરત.

With Best Compliments From....

પરેશભાઈ એક પટેલ
(5th Degree Black Belt).
9824111858

યુનિવર્સલ તાઈકવોન ડો.

એસોશિયેશન (ગવર્મેન્ટ)

કરાંટે ક્લાસીસ

સોમવાર સાંજે ૬ થી ૮ / ગુરુવાર સાંજે ૬ થી ૮
સ્થળ - સોમનાથ સંકુલ હોલ, બીલીમોરા

નુતન વેલ્ડિંગ વર્કસ સોમનાથ રોડ,
બીલીમોરા.

With Best Compliments From....

શાંતિલાલ ડી. પટેલ (લાલા)

લેન્ડ બ્રોકર

(જમીનની લે-વેચ માટે મળો)

૯૯૦૯૯૩૬૮૩, ૯૮૨૫૧૫૦૮૫૦

With Best Compliments From....

Exclusive Furnishing Show Room /
Design Your Living With us /
Curtain, Sofa, Velvet cloth, Washable
mattress Pillow, Fancy Bed sheet,
Towels, wall piece & other Novellties.

Kum-Shive
Furnishing

Kurl-on, Welspun, Bombay Dyeing
Century, India ka Sleep Specialist

G-16, Anand Vihar Shopping,
Near SardarPark, GIDC Ankleshwer.
Ph. (O) 254262, M. 98247 02166

With Best Compliments From....

KIRANSINH PARMAR
94268 07036

GUJARAT
CHEMICAL
CORPORATION

: MFG :
SPECIALITY CHEMICALS

: FACTORY :
Plot No. 508 G. I. D. C.,
Panoli - 394116. Dist. bharuch.
PH. : (02646) 272412
E-mail : kirangcc@yahoo.com

With Best Compliments From....

યુનિક ગ્રુપ ઓફ કંપનીઝ

યુનિક

કેમીકલ્સ

(એ. ડીવી. ઓફ જે. બી. કેમીકલ્સ
અને ફાર્મા. લીમીટેડ.)જી.આઇ.ડી.સી., પાનોલી
તા. અંકલેશ્વર - ૩૮૪ ૧૧૬.*With Best Compliments From....*

PHILIPS TATA SKY SAMSUNG VIDEOCON

SIDDIKEE
99981 06001RAJUBHAI
99988 36909**NATIONAL**
Electronics & FurnitureAll Type of Electronics &
Furniture ItemA-4/5, Sanjar Square, Kim Road, KIM
CHAR RASTA, Ph. 0261-290649

INTEX AKAI ONIDA SANSUI

*With Best Compliments From....*Prop. Champakbhai G Parekh
Bhavin C. Parekh.**Kirti**
Jewelers*Dealer. Gold & Silver Ornaments*Opp. Post Office, Kim - 394 110,
Dist. Surat.
Ph. (02621) 230730*With Best Compliments From....*Ilesh H. Delvadiya
Insurance Advisor
Cell : 94281 76772ભારતીય જીવન વિમા નિગમ
LIFE INSURANCE
CORPORATION OF INDIA

: Residence :

C-12 Welcome Nagar,
Opp. Ankleshwar Gimkhana,
Gadkhol Patiya, Andada Road,
Ankleshwar - 393 002.

With Best Compliments From....

રઘુવીરસિંહ
૯૯૭૪૪૬૨૦૦૦
૯૯૯૯૭૨૬૦૦૦

ઉજ્જવિ ટ્રાન્સપોર્ટ

ઇંટો, રેતી, કપરી, રબર, આવલ માટી
હાર્ડમોરમ વિગેરેના કાર્ટોંગ એજન્ટ

મેઈનરોડ સચીન

With Best Compliments From....

Patel Hareshbhai
94274 64521

Gunbow Tailors

દરેક મિલનાં કપડાં મળશે તેમજ સિલાઈ કામ
કરી આપવામાં આવશે.

23, Prince Plaza, Complex,
Near Rosan Talkies,
G.I.D.C. Rd., Ankleshwar,

With Best Compliments From....

Ganpat Baria
95582 77230.

Riya

Computer
'House of Computer System'

S-6, Wel Come Nagar Shopping Center,
Gadkhol Patia Ankleshwar - 393010.
E-mail : riya_comp@rediffmail.com

With Best Compliments From....

R.D. Gandhi

H. Ridhesha & co

Rampura. Hira Bazar.
Surat.

With Best Compliments From....

જનકભાઈ ડાહ્યાભાઈ પટેલ
સભ્ય : પરચોઝ સોસાયટી, અંકલેશ્વર

With Best Compliments From....

FASHION WORLD

Men's wear
Ladies wear
accessories

Shop No Sb/3, Blue Chip Shopping,
Sevashram Road, Bharuch. 392001
Mo.+ 91-99099 56537
Ph.+ 91-2642-244494

With Best Compliments From....

Kiransinh Parmar
94268 07036

AQUAQUEST WATER TREATMENT CHEMICALS

MANUFACTURER OF WATER
TREATMENT CHEMICALS & POLYMERS

FACTORY : Plot No. 509, G.I.D.C.,
Panoli-394 116 Dist. Bharuch
PH. : (02646) 272412,
E-mail : kirangcc@yahoo.com
Website : www.aquaquest.in

With Best Compliments From....

Satish Patel
97270 74620

Tanisha MULTIFORMS

: Specialist in :
Commercial & Multicolour
Printing jobs, Sticker, Lables
Preprinted & Blank Computer
Stationery

J-4, Kewal Shopping Center,
Opp. Allhabad Station Road.
N.H.No. 8, GIDC, Ankleshwar.

With Best Compliments From....

Mahesh Parekh
9825343333

Kailash WATCH & RADIO

TITAN SONATA LAMEX
JOHNTY'S AJANTA
SAMAY ORPAT
CALCULATOR TELEPHONE

Nr. Railway Station, Ankleshwar - 393001.
PH.: (02646) 247604
(R) : (02629) 232175

With Best Compliments From....

Girisbhai Patel
Harshish Patel
98241 52152

PATEL PAPER & STATIONERY MART

All Kind of Office & School
Stationery, Computer
Cartridges & Consumables

B/115, Pruthvi Trade Center,
Opp. Rungta School, Station Road,
Bharuch. Ph.: 02642 - 268563
E-mail : harshishpatel@yahoo.co.in

With Best Compliments From....

Bhavesh
90994 14473
95378 03432

JET COMPUTRONIX

GROUP The Complete Computer Shop

CONSUMABLES * ACCESSORIES *
PERIPHERAL * HARDWARE
MULTIMEDIA * PRINTER SERVICE *
REFILLING CENTRE

U-116, Anmol Plaza 1, Opp. Bus Depo,
Old N.H.No.8, GIDC, Ankleshwar
Ph. : (02646) 238118
Fax : (02646) 238118
Website : jetcomputronix.com

With Best Compliments From....

Dr. Virendra Patel
(B.H.M.S)
09979611991

ZEEL CLINIC

Clinic : 13, Maharaja Shopping Complex,
Sanjali, G.I.D.C. Panoli.

With Best Compliments From....

Champalal C. Rawal
(F) 02646-272355
(O) 02646-250362
(R) 02646-256595
98244 76302
094271 15507

OMKAR CHEMICAL INDUSTRIES

Manufacturer For : Napthols & Bases

C 1 B, 407/1, G.I.D.C., Panoli - 394 116.
Ta. Ankleshwar, Dist. Bharuch. (Guj.)
Cors. Add. : C/o. Balaji Chemicals : 22,
IInd Floor, Ravi Kiran Complax,
Valia Chowkdi, GIDC, Ankleshwar - 393
002. Dist. Bharuch. (Guj.)

With Best Compliments From....

આશીક
૯૭૩૭૩૦૨૬૪૯

તમારા વ્યક્તિને અનોખો
અંદાજ આપવું એક જ નામ

અરમાળી

બ્રાન્ડેડ જીન્સ, પાર્ટીવેર શર્ટ, ટી-શર્ટ,
ટ્રાઉઝર, કારગો, ચાઈનીઝ બેરો,
ફુલ્હેરાજ શુટ, શેરવાની...

જવાહર બજાર, કોટ દરવાજા પાસે, જંબુસર -
૩૯૨૧૫૦, જી. ભરૂચ.

With Best Compliments From....

ડો. રહેશ કે. પટેલ
એમ.બી.બી.એસ. એમ એસ
(ઈ. એન. ટી.) ડી. એલ એ.

અક્ષર હોસ્પીટલ

કાન નાક અને ગળાના નિષ્ણાંત સર્જન
જુની સરદી, માયાનો દુખાવો, કાન-ભીમાઈકો સર્જી, કાનના
પડદાનું ઓપરેશન કાનની ભુટી સાંધવી, નાકની દરેક પ્રકારની
સર્જી, એન્ડોસ્કોપી, ઓ ડીપો મેટ્રી, બહેરાશની તપાસ,
સાંભળવાના મશીન વિશે માહિતી તથા ગળાની સામાન્ય તપાસ
અને કેન્સર ગાંઠના ઓપરેશન ના નિષ્ણાંત સર્જન.

મળવાનો સમય

સમય : સવારના ૯ થી ૧ અને સાંજે ૪-૩૦ થી ૭
ડો. દિનેશભાઈ કે. પટેલના દવાખાનાની બાજુમાં,
ઉપલીવાટ, જંબુસર.

હોસ્પીટલ : (૦૨૬૪૪)૨૨૧૨૯૨
ઘર : (૦૨૬૪૪) ૨૨૨૦૫૫

With Best Compliments From....

Jayender Jadav Jaswant Jadav
89807 54847 98250 77239

KRUPA ENGINEERING ENTERPRISE

MACHINING, FABRICATION, REPAIR-
ING & PRECISION WORK

614 GIDC Estate, Ankleshwar - 393 002.
Dist. Bharuch. (Guj)
Ph. : (02646) 220430

With Best Compliments From....

Jambusar
8511408746
7567572602
8140089683

Mumbai
09004959449

Air Welter SUSPENSION
2X1 SLEEPER & SEATING COACH
MUMBAI-CENTER-VAPI-ANKLESHWAR-
BHARUCH-MOHAMMEDPURA-DAYADARA-
JAMBUSAR-DAILY SERVICE

લગેજ પાર્સલ સેવા માટે મળો.

: Jambusar Office :

2/Sunrise Shopping Center,
Opp. Hero Honda Showroom,
Panchsil, Jambusar. 02644221283

: Mumbai Office :

Shop No.4 Mishra chawl,
Opp. Tapovan Rani Shati Marg, Pathan Wadi,
Malad (E) Mumbai - 97
Ph: 022-28427786, 28421784

With Best Compliments From....

Prakash
94290 73597

Dhiraj
9879116997

Bhavani
SAREES & DRESS MATERIALS

**EXCLUSIVE SUITING, SHIRTING,
SAREES & DRESS MATERIALS**

Haji Street, Near Bateriwala Xerox,
Jambusar,
Ph. (O) 220834

With Best Compliments From....

અર્જુન બી. પટેલ
૯૭૨૭૭૫૯૨૧૨

અર્જુન બી.

પટેલ

(ઇન્ટીરીયર ડિઝાઇનર)

૪૧૯, ઉપલુ કથિયું, નાનીવેડ, સુરત.

With Best Compliments From....

Kaiyum Shaikh
98240 92848

Fashion in Change here

K-Fashion
MEN'S WEAR

❖ JEANS ❖ T-SHIRTS ❖ WALLET ❖
❖ SHOES ❖ LEATHER BELT ❖
❖ UNDER GARMENTS ❖

Kot Darwaja, Jawahar Bazar. Jambusar.

With Best Compliments From....

Parimal Thakkar
98797 40059

Gajanan Book Depot

:-Deals in :-

Children books, Religious books,
School / College Stationery,
Engineering Stationery,
CBSE Refrence books,
School books, College books,
General books of All Languages &
Educational CD Library

Opp. Commerxe House, Tower Road, Surat.
Phone : 6645732 / 6553761
E-mail : niparimal@yahoo.co.in

With Best Compliments From....

A. K. Patel
98983 99195

T. B. Patel
94268 01634

VAIBHAV CHEMICALS

Mfr of All Kinds of Inorganic salts

: SPESIALIST IN :
PULVERIZING OF ALL KIND OF
ALL KIND OF CHEMICALS & SALTS

: DEALING IN :
ALL KIND OF CHEMICALS &
DISTILLED SOLVANTS

C/o. Super Steel Industries, C1/5511,
GIDC Ind. Estate, Ankleshwar - 393002.
Ph. (F) 221860

With Best Compliments From....

ધવલ વી. સરૈયા (N.D.)

કન્સલ્ટન્ટ નેચરોપેથ ડૅકી, હિપનોદિસ્ટ
મો.૯૦૧૬૪ ૬૬૫૮૭

સ્વ.શ્રી મંજુલાબેન સરૈયા પ્રેરિત

પ્રકૃતિ- સર્વશ્રેષ્ઠ

ચિકિત્સક

આરોગ્ય કુદરતી ઉપચાર કેન્દ્ર
તંદુરસ્તી નો સાચો માર્ગ

ડાયાબીટીસ, અરથ્રમા, અર્થરાઈટીસ,
હાર્ડ. બી.પી., સાંધાના દુખાવા, મોટાપા,
પેરાલીસીસ, માઈગ્રેન, પેટ, પેશાબ, તથા
ચામડીના રોગ સચાટીકા, જેવા રોગોની
કુદરતી ઉપચાર દ્વારા સારવાર

સ્વ.શ્રી મંજુલાબેન સરૈયા પ્રેરિત

With Best Compliments From....

Sunil Raiyani
B. E. (Mech)
98250 65251

RAIYANITECNOFAB

Mfg. Sheet Metal Fabrication & Components
115/1, GIDC, NARMADANAGAR, BHARUCH.

PRECI-MAX ENGINEERS

Mfg. Machinery Spares and Fabrication
135, GIDC ESTATE, NARMADANAGAR, BHARUCH

Tel : (02642) 246543, 228714
Fax : (02642) 2347396
Email : sunil2570@gmail.com
Website : www.raiyanis.in

With Best Compliments From....

Divyeshbhai
93747 18501
93769 23062

(Bansibhai)

MAVAWALA CARPET STORE

: MERCHANT :

NYLON, PATTAL, DONA, DISPOSAL ITEM,
PLASTICWARE, COIRMATES, BRUSH BROOMS
& DOMESTIC GOODS.

Off. : 5/361-A, Baranpuri Bhagol,
Opp. Veg. Market, Surat-3.

Ph. : 3297549, 2430022

Resi : 10/442, Gandhi Chowk,

Bhansali Falia, Bhagatalav, Surat-3
Ph. : 3292474

With Best Compliments From....

Dinesh H. Rajpurohit
9194268 58531

POOJA

Steel Furniture

: MANUFACTURING :

ALL TYPE OF STAINLESS STEEL,
EQUIPMENT OF PHARMACEUTICAL,
SHOPPING MALL, COMPLEX, HOTELS,
SHOWROOM, RAILING-GRILL ALL TYPE
LATEST FURNITURE

G-9, Nirant Nagar, Hasti Talav Road,
Ankleshwar-1

E-mail : dineshrajpurohit2@gmail.com

With Best Compliments From....

હરિધામ-સોયડા

જ્યાં ધર્મ છે ત્યાં
આત્મીયતા છે.

With Best Compliments From....

Ismail Bhai
98250 88825

GOLDEN Rolling Shutters

SPECIALIST IN ROLLING
SHUTTERS

Nr. Jaipur Golden Transport,
bhamboriya Patiya, Kim.

With Best Compliments From....

Mitul Desai
97243 28201

BOMBAY BAZAAR

EXCLUSIVE-SHOW-ROOM FOR
GARMENTS

GENTS, LADIES & KIDS WEAR

Next to H.P. Gas, Main Bazaar, KIM
(West)-394-110. Dist, SURAT.
E-mail : mitul_174@yahoo.co.in

With Best Compliments From....

શીર્ષિભાઈ

આર

સંઘવી

સંઘવી બંગલા નં-૧
ઈન્ડોર સ્ટેડિયમ પાસે ધોડદોડ રોડ, સુરત

With Best Compliments From....

A. Morvania
Mo. Noman

NEW LIBERTY FOOTWEAR

ALL KIND OF FANCY

LADIES, GENTS & KIDS FOOTWEAR

M.K. Super Market, Mota Mandir Road,
Tarsadi-Kosamba (R.S) Dist. Surat.
Ph.: 02629-233337

With Best Compliments From....

Shailesh Parmar
93271 53557
93277 59942

APNA LIC PARIWAR

ભારતીય જીવન વિમા નિગમ
LIFE INSURANCE CORPORATION OF INDIA
નેશનલ ઇન્સ્યોરન્સ
National Insurance
SBI State Bank Of India

A-206, Arihant Chamber,
Station Road, Kim-394110
Phone : 02621-211992
E-mail : apna_lic_parivar@yahoo.com

*With Best Compliments From....*Rashik K. Gajera
98988 14816

Meet Enterprise

: MFG. :

PAPER CUP AND PAPER MATERIAL

308, Opera House, Mini Bazar,
Varachha, Surat.
Email :- rasik 133@ymail.com*With Best Compliments From....*

પ્રીજલ ઈમ્પેક્ષ

પ્રો. જગદીશભાઈ એમ ચૌહાણ

મહીધરપુરા, સુરત

*With Best Compliments From....*દીપકભાઈ
૯૯૧૩૬ ૪૩૬૮૩

॥ જય ખોડિયાર માં ॥

શ્રીશ વોટર સપ્લાયર્સ

શુભ પ્રસંગે પાઉચ, ગ્લાસ તેમજ ૨૦
લીટરની બોટલ ઓર્ડર મુજબ
પુરૂ પાડવામાં આવશે.*With Best Compliments From....*Kapadia I. I.
98256 83391Khanji Y. Y.
9825291393**KOSAMBA**
Royal
PRINTERS**ALL TYPE OF DESIGNS & PRINTING**B/h. Police Station, Kosamba (R.S.),
Ta. : Mangrol, Dist.: Surat, (INDIA)
Call : +91 2629 231517
Fax : +91 2629 234836
email : ksbroyal@yahoo.com

With Best Compliments From....

પ્રાથમિક સારવાર

લાઈફલાઈન ફાઉન્ડેશન

: વિકાસ અને પ્રકાશીત :
મેડીકલ કન્સલ્ટન્સીસ, વડોદરા

૧૮-સી, સુન્દીપ પાર્ક, ગોત્રી પાણીની ટાંકી પાસે,
ગોત્રી, વડોદરા ૩૯૦ ૦૨૧.

ફોન : (૦૨૬૫) ૨૩૭૨૫૬૬

E-mail : lifeline@lifelinefoundationindia.com

With Best Compliments From....

વિજય આહિર
૯૯૭૪૦૩૫૮૬૨

જીગ્નેશ આહિર
જે. કે. આહિર

રવિરાજ ઓટોપાર્ટ્સ

હમારે ત્યાં દરેક ટુ-વહીલર ગાડીનાં
ઓરિજિનલ સ્પેર પાર્ટ્સ તથા
એસેસરીઝ મળશે.

ફુકાન નં. ૧ નુરાની શોપીંગ સેન્ટર, મહાવીર ટોકીઝ પાસે,
જૂનો નેશનલ હાઈવે નં. ૮, સમેથર પેટ્રોલ પંપની સામે,
અંકલેશ્વર ૩૯૩૦૦૨

With Best Compliments From....

Bharat Ahir
99798 84899

Sindhwai ELECTRICALS

All Kind of Electricals Goods
Sales & Service

: Authorised Dealers :

GM, Havells, Polycab, Halonix,
Crompton Greaves, HPL

Shop 1, Ravikiran Bunglows3,
zadeshwar Chawkd, Bharuch. Guj.
Phone : (02642) 230177
Email : sindhwaiele@gmail.com

With Best Compliments From....

Mahipal
9904097440

Dharmapal
9904090089

DHARAM POWER TOOLS & EQUIPMENT

SALES & SERVICES OF K.T.P.,
DEWALT, BLACK & DECKER,
ESICTREX, HITACHI, BOSCH

Nurani Shopping Centre,
Nr. Mahavir Cinema, Old N.H.No.-8,
GIDC, Ankleshwer-2, Dist. Bharuch.(Guj)

With Best Compliments From....

ફેજલભાઈ

(કોસંબા)

With Best Compliments From....

Mahesh
98241 77394

Jitu
98249 25317

**Jay Ambe Auto
Garage**

**: SPECIALIST IN :
TATA DIESEL CAR**

15, Hariom Shopping Centre,
Nr. Mahavir Cinema,
Ankleshwar-2.

With Best Compliments From....

ફરિદભાઈ

ઈબ્રાહીમ

ગંગાલ

(કોસંબા)

With Best Compliments From....

Pintu
9898980890
9016734045

**ROYAL
MOBILE**

**ALL TYPE MOBILE SELS & SERVICE
XEROX & LAMINATION**

Mota Bazar, KIM

સુભેચ્છા સહ.....

શ્રી ગણેશ સુગર વર્કોંગ સહકારી મંડળી
વડોદરા, જિ. વાવ (ગુજરાત)

શ્રી ગણેશ ખાંડ ઉદ્યોગ સહકારી મંડળી લીમીટેડ

શ્રી હરિસિંહજી મહિડા ભવન, વટારીયા, તા. વાલીયા, જી. ભરૂચ.

નોંધણી નંબર : સે-૪૨

ઓડિટવર્ગ : અ

નોંધણી તારીખ : ૨૨-૦૪-૧૯૮૫.

પીલાણ ક્ષમતા : ૪૦૦૦ ટીસીડી

ડીસ્ટ્રીલરી પ્લાન્ટ : ૩૩૦૦૦ લીટર

ગણેશ ફોસ્ફો કમ્પોસ્ટ ખાતર

ગુજરાતમાં સૌ પ્રથમ વખત સુગર ફેક્ટરી દ્વારા ઉત્પાદિત
(ફોસ્ફરસ, કેલ્શિયમ, સિલિકાયુક્ત ખાતર)

- સંસ્થાનાં સભાસદોને સહત દરે આપવામાં આવશે.
- ખેતી સહકારી મંડળીને રૂ. ૧૦ પ્રતિ બેગ કમીશન.
- સંસ્થાના કાર્યવિસ્તારમાં આવતા-૨૦૦થી વધુ બેગ બંરીદનારને પ્રદે બેઠા પહોંચાડવામાં આવશે.
- શંદરીના પાકમાં વધુ ઉત્પાદન તથા વધુ સારી રીકવરી માટે
- તમામ પાકો માટે અત્યંત લાભદાયક ખાતર
- લભ્ય ફોસ્ફરસ પાકને ત્વરીત કાપદો આપે બુકીંગ માટે સંપર્ક કરો. : ખેતી વિભાગ

: ટેલીફોન નંબરો :

(જનરલ ઓફીસ) (૦૨૬૪૩) ૨૭૦૬૧૧ / ૨૭૦૬૧૫ / ૨૭૦૬૧૮

મોબાઈલ - ૯૯૨૫૧૯૨૦૧૮, ફેક્સ નંબર : ૦૨૬૪૩ - ૨૭૦૧૦૫

પ્રમુખશ્રી :- ૨૭૦૦૧૨ (ઓફીસ) ૦૨૬૪૬ - ૨૩૯૬૫૮ (ઘર)

એમ.ડી :- ૨૭૦૦૧૬ (ઓફીસ)

E-mail - ganeshsugar@yahoo.in web - www.ganeshsugar.com

મેનેજિંગ ડાયરેક્ટર

વાઈસ ચેરમેન

ચેરમેન

વ્યવસ્થાપક બોર્ડના સભ્યો

તેમજ ગણેશ પરીવારના કામદાર, કર્મચારી, તથા અધિકારી ગણ